

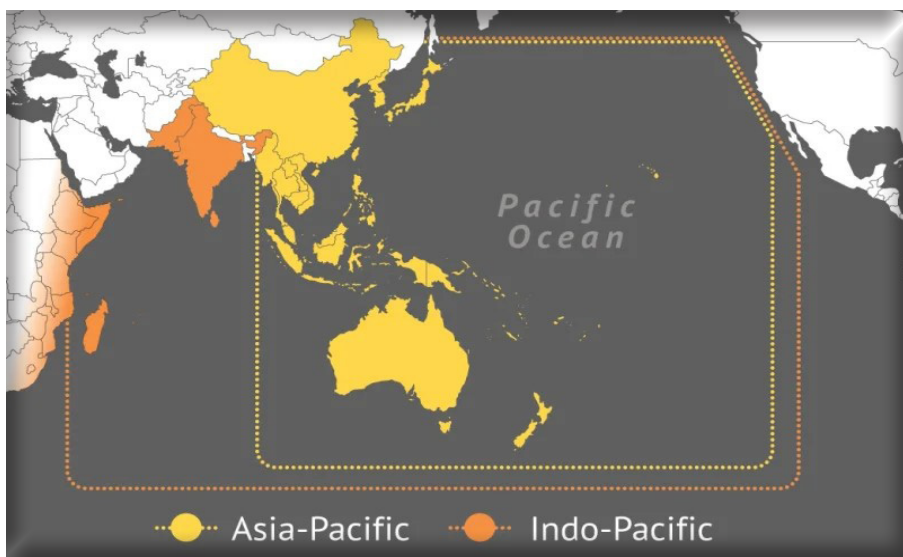
๑. บทนำ

ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบททางภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐกิจโลก เนื่องจากเป็นที่ตั้งของเส้นทางการค้าทางทะเลที่สำคัญที่สุดในโลก เส้นทางการเดินเรือในภูมิภาคนี้เชื่อมต่อทวีปเอเชีย แอฟริกา และอเมริกาเข้าด้วยกัน ซึ่งทำให้การรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาคนี้เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง อย่างไรก็ตาม ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกต้องเผชิญกับความท้าทายทางทะเลที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาทด้านดินแดนในทะเลจีนใต้ การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นด้วยอาวุธทางทะเล การทำประมงผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ การลักลอบขนส่งสินค้าเถื่อน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กองทัพอากาศของประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียน มีบทบาทสำคัญในการเผชิญหน้ากับความท้าทายเหล่านี้ โดยมีภารกิจในการปกป้องอธิปไตยและความมั่นคงทางทะเลของแต่ละประเทศ รวมถึงการรักษาความปลอดภัยในเส้นทางการค้าทางทะเลที่สำคัญ ยุทธศาสตร์ทางทะเลของอาเซียนที่มุ่งเน้นใน ASEAN Maritime Outlook (AMO)¹ ซึ่งเปิดตัวในปี ค.ศ.๒๐๒๓ ได้กำหนดความมุ่งประสงค์เพื่อสร้างร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในการรับมือกับภัยคุกคามทางทะเลทั้งหมด นอกจากนี้ อาเซียนยังให้

¹ ASEAN Secretariat. ASEAN Maritime Outlook. Jakarta: ASEAN Secretariat, 2024. Accessed August 14, 2024. <https://asean.org/book/asean-maritime-outlook/>.

ความสำคัญต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพเรือผ่านการฝึกร่วมทางทหารร่วมกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยี แต่อย่างไรก็ตาม กองทัพเรืออาเซียนยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น ความแตกต่างในผลประโยชน์ของแต่ละชาติ ความแตกต่างด้านขีดความสามารถทางการทหาร และการเพิ่มขึ้นของอิทธิพลของจีนในทะเลจีนใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีข้อพิพาทรุนแรง การจัดการกับความท้าทายเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาค การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกองทัพเรืออาเซียน การปรับปรุงการแบ่งปันข้อมูล และการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัย จะเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเผชิญกับภัยคุกคามทางทะเลในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรนอกภูมิภาคยังเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่อาเซียนสามารถนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาคนี้ให้ยั่งยืนต่อไป

ที่มา <https://www.smh.com.au/national/forget-asia-pacific-it-s-the-indo-pacific-we-live-in-now-where-is-that-exactly-20210810-p58hku.html>

๒. ภูมิรัฐศาสตร์ทางทะเลในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก

ภูมิรัฐศาสตร์ทางทะเลในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกได้เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ จากการพัฒนาและยกระดับของจีนในฐานะมหาอำนาจทางทหารและเศรษฐกิจได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคนี้อย่างมาก จีนได้ขยายอิทธิพลของตนในพื้นที่ทะเลจีนใต้ โดยใช้วิธีการทางการทหารและการทูตที่ก้าวร้าวมากขึ้น เช่น การสร้างเกาะเทียมและการขยายฐานทัพในทะเลจีนใต้ เพื่อยืนยันสิทธิของตนในเขตพื้นที่ที่เป็นที่ถกเถียงกัน ในขณะเดียวกัน สหรัฐอเมริกาได้ปรับนโยบายของตนในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกด้วยการเพิ่มความสำคัญต่อการดำเนินยุทธศาสตร์ “Indo-Pacific Strategy”² โดยเน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับพันธมิตรในภูมิภาค เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และอินเดีย เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางการทหารและยับยั้งการขยายอิทธิพลของจีน นอกจากนี้ สหรัฐยังมีความพยายามที่จะส่งเสริมเสถียรภาพในภูมิภาคผ่านการเจรจาด้านความมั่นคงและการค้ากับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ทำให้ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกกลายเป็นศูนย์กลางของการแข่งขันทางอำนาจระดับโลก ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงและการพัฒนาในภูมิภาคนี้อย่างมาก ประเทศต่าง ๆ จึงต้องพิจารณาปรับยุทธศาสตร์ทางทะเลให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ เพื่อรักษาความสมดุลของอำนาจและปกป้องผลประโยชน์ของตนเองและของภูมิภาคนี้

๒.๑ การเพิ่มขึ้นของอำนาจทางทหารและเศรษฐกิจของจีน

การขยายอำนาจของจีนในทะเลจีนใต้ไม่เพียงแต่ในมิติทางทหารและเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังมีมิติทางการเมืองและการทูตที่ลึกซึ้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคและทั่วโลก โดยจีนได้ใช้กลยุทธ์ที่เรียกว่า “การแบ่งแยกและควบคุม” (Divide and Rule)³ ตัวอย่างเช่น

2 U.S. Department of State. “Indo-Pacific Strategy of the United States.” U.S. Department of State, n.d. Accessed August 14, 2024. <https://www.state.gov/indo-pacific-strategy/>.

3 Huong Le Thu, “Why the Region Has Given up on ‘Shaping China’,” Disruptive Asia, Asia Society Australia, accessed September 3, 2024, <https://disruptiveasia.asiasociety.org/why-the-region-has-given-up-on-shaping-china>.

การพยายามสร้างความสัมพันธ์แบบทวิภาคีกับประเทศสมาชิกอาเซียน แทนที่จะเจรจาในกรอบพหุภาคี อันอาจนำไปสู่การเกิดความแตกแยก ภายในอาเซียนเอง โดยบางประเทศที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีน เช่น กัมพูชาและลาว อาจไม่พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับจีนในเรื่องทะเลจีนใต้ ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ เช่น เวียดนามและฟิลิปปินส์ อาจรู้สึกว่าต้องพึ่งพา สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรอื่น ๆ มากขึ้น

จีนยังใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการขยายอำนาจผ่านโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) ซึ่งเป็นโครงการที่ส่งเสริมการพัฒนาทาง โครงสร้างพื้นฐานในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จีนใช้โครงการนี้ในการเสริม สร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องพึ่งพาจีนในด้านการลงทุน และเงินกู้ นอกจากนี้ จีนยังใช้พลังอำนาจทางเศรษฐกิจในการสร้างแรง กดดันต่อประเทศที่ไม่ปฏิบัติตามนโยบายหรือไม่เห็นด้วยกับการกระทำ ของจีน

ในด้านการทหาร จีนได้ขยายขีดความสามารถของกำลังทางเรือ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีทางทหารขั้นสูง เช่น เรือดำน้ำ ติดตั้งขีปนาวุธนำวิถีและอากาศยานไร้คนขับ (Unmanned Aerial Vehicles - UAVs) สิ่งเหล่านี้ทำให้จีนมีความสามารถในการควบคุมและตรวจตรา ทะเลจีนใต้ได้อย่างเข้มงวดมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้ประเทศเพื่อนบ้าน และสหรัฐอเมริกาต้องปรับกลยุทธ์ และเพิ่มความระมัดระวังในการเคลื่อนไหว ในภูมิภาคนี้

การที่จีนเพิ่มอำนาจทั้งทางทหารและเศรษฐกิจในทะเลจีนใต้ยังส่ง ผลกระทบต่อเสถียรภาพในภูมิภาค Indo-Pacific โดยรวม ซึ่งการที่จีน มีบทบาทเพิ่มขึ้นในภูมิภาคนี้ทำให้ประเทศอื่น ๆ เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และอินเดีย ต้องพิจารณาปรับปรุงความสัมพันธ์และการป้องกันร่วมกัน เพื่อเผชิญหน้ากับอิทธิพลของจีน การแข่งขันและการท้าทายระหว่าง มหาอำนาจในภูมิภาคนี้ ซึ่งอาจนำไปสู่สถานการณ์ที่ตึงเครียดมากขึ้น ในอนาคต

ท้ายที่สุด ความสามารถของจีนในการควบคุมเส้นทางการค้าที่สำคัญในทะเลจีนใต้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเศรษฐกิจและการค้าโลก การควบคุมทะเลจีนใต้จะทำให้จีนสามารถกำหนดกฎเกณฑ์และมาตรฐานทางการค้าในภูมิภาค⁴ ซึ่งในระยะยาว อาจส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ต้องพึ่งพาจีนมากขึ้นในด้านการค้าและพลังงาน สิ่งนี้อาจเพิ่มอิทธิพลของจีนในระดับโลก และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

๒.๒ การปรับนโยบายของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาค

ในขณะที่จีนกำลังขยายอำนาจ สหรัฐอเมริกาได้ปรับนโยบายเพื่อรักษาความเป็นผู้นำในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยการสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรในภูมิภาค เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และอินเดีย ผ่านกลุ่ม QUAD (Quadrilateral Security Dialogue) และ AUKUS⁵ ซึ่งเป็นความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก โดยตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปและป้องกันภัยคุกคาม โดยเฉพาะจากจีน และสหรัฐอเมริกาได้เพิ่มการฝึกซ้อมทางทหารร่วมกับพันธมิตร และการส่งเรือรบไปยังทะเลจีนใต้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการรักษาเสรีภาพในการเดินเรือและการค้าในพื้นที่ การปรับนโยบายดังกล่าวมีเป้าหมายที่จะสนับสนุนความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก⁶ การเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์นี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาค แต่ยังมีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศในอาเซียนที่ต้องเผชิญกับความท้าทาย

4 Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand. Country Report on Human Rights Practices. Bangkok: Ministry of Foreign Affairs, 2022. Accessed August 10, 2024. <https://image.mfa.go.th/mfa/0/yZ0EO327fd/เอกสาร/nbt/nbt12/IS/12022.pdf>.

5 “A Look at AUKUS: The Indo-Pacific Quasi-Alliance.” UK Defence Journal. Last modified Month Day, Year. Accessed August 14, 2024. <https://ukdefencejournal.org.uk/a-look-at-aukus-the-indo-pacific-quasi-alliance/>.

6 Faculty of Science, Mahidol University. Course Information: SSC 200 (2001). Accessed August 13, 2024. <https://science.mahidol.ac.th/IC/SSC/200111190401.pdf>.

ในการรักษาความเป็นกลางและการสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในบริบทของการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ทางทะเลในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก⁷ จึงต้องพิจารณาถึงความซับซ้อนของการเมืองระหว่างประเทศและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทิศทางและแนวทางการดำเนินนโยบายในอนาคต

๓. ยุทธศาสตร์ทางทะเลของอาเซียนในห้วงที่ผ่านมา

การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ทางทะเลของประเทศอาเซียนสามารถแบ่งออกเป็นสองประเด็นหลัก ได้แก่ การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก และการพัฒนาขีดความสามารถทางการทหารและเทคโนโลยี ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้มีความสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงและความร่วมมือในภูมิภาค

๓.๑ การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก

การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนมีความสำคัญต่อการจัดการกับภัยคุกคามทางทะเล ซึ่งรวมถึงการเจรจาและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ทะเล

๓.๑.๑ การเจรจาและความร่วมมือที่ผ่านมา ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกอาเซียนได้พยายามสร้างความร่วมมือทางการทหารและความมั่นคงทางทะเลผ่านการเจรจาและการสร้างกลไกความร่วมมือต่าง ๆ หนึ่งในความสำเร็จที่สำคัญคือ การจัดตั้งการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting - ADMM)⁸ ซึ่งเป็นเวทีสำคัญในการหารือเกี่ยวกับประเด็นความมั่นคง

7 Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand. Country Report on Human Rights Practices. Bangkok: Ministry of Foreign Affairs, 2022. Accessed August 10, 2024. <https://image.mfa.go.th/mfa/0/yZ0EO327fd/เอกสาร/nbt/nbt12/IS/12022.pdf>.

8 Parliament Library of Thailand. ASEAN: Challenges and Opportunities for Thailand. Bangkok: Parliament Library, 2015. Accessed August 13, 2024. <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20office/books/pdf/NALT-work-academic-2558-asean.pdf>.

ในภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้ง ADMM-Plus ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในภูมิภาค

๓.๑.๒ ความก้าวหน้าและการดำเนินการต่อเนื่อง ในปัจจุบันความร่วมมือทางทะเลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการฝึกซ้อมทางทหารร่วมกัน เช่น การฝึกซ้อมทางทะเลร่วมอาเซียน (ASEAN Maritime Exercise - AMEX)⁹ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างกองทัพเรือของประเทศสมาชิก นอกจากนี้ยังมีการพัฒนา เครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางทะเลอาเซียน (ASEAN Information Sharing Portal)¹⁰ เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรองและเสริมสร้างการตอบสนองต่อภัยคุกคามทางทะเล การเจรจาในระดับสูงระหว่างผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนยังคงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความร่วมมือในอนาคต โดยมีแผนที่จะขยายความร่วมมือกับประเทศนอกภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพทางทะเลในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก การขยายความร่วมมือในอนาคตอาจรวมถึงการพัฒนาไกการเจรจาและการฝึกซ้อมร่วมทางทหารเพิ่มเติม เพื่อรับมือกับภัยคุกคามที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น¹¹ การสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตและการเจรจาอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาเซียนสามารถสร้างความร่วมมือทางทะเลที่แข็งแกร่งและยั่งยืน เพื่อรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกต่อไป

๓.๒ การพัฒนาขีดความสามารถทางการทหารและเทคโนโลยี
ประกอบด้วย

9 Hunter Marston. "ASEAN's First Joint Military Exercise." The Interpreter, Lowy Institute, July 20, 2023. Accessed August 13, 2024. <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/asean-s-first-joint-military-exercise>.

10 Prashanth Parameswaran. "ASEX-01N Strengthens the Intra-ASEAN Military Landscape." East Asia Forum, October 27, 2023. Accessed August 13, 2024. <https://eastasiaforum.org/2023/10/27/asex-01n-strengthens-the-intra-asean-military-landscape/>.

11 Ibid.

๓.๒.๑ การเสริมสร้างกองกำลังทางทะเล: การเสริมสร้างกอง

กำลังทางทะเลของประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ที่มีความซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ซึ่งการปกป้องน่านน้ำและการรักษาความมั่นคงทางทะเลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของชาติและเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ สิงคโปร์เป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีการลงทุนอย่างจริงจังในการพัฒนากองทัพเรือ สิงคโปร์ได้พัฒนาเรือฟริเกตชั้น Formidable¹² ซึ่งถือเป็นหนึ่งในเรือรบที่ทันสมัยที่สุดในภูมิภาค โดยเรือฟริเกตชั้นนี้ได้รับการติดตั้งระบบอาวุธที่สามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามทางอากาศ ทางทะเล และทางใต้ผิวน้ำ นอกจากนี้ยังมีระบบเรดาร์ที่มีความซับซ้อนสูง ซึ่งสามารถตรวจจับและติดตามเป้าหมายได้ในระยะไกลและหลายทิศทาง ทำให้เรือรบนี้มีความสามารถในการปฏิบัติการในสถานการณ์ที่หลากหลายและซับซ้อน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อินโดนีเซียก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้เสริมสร้างกองกำลังทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกองเรือดำน้ำ อินโดนีเซียได้เพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติการใต้น้ำด้วยการจัดหาเรือดำน้ำที่ทันสมัยและพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติการใต้น้ำให้กับกำลังพลของตน เรือดำน้ำเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเฝ้าระวังและปกป้องน่านน้ำ รวมถึงการปฏิบัติการในเขตน่านน้ำที่มีความลึกและความซับซ้อนสูง นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังได้มุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถในการต่อต้านเรือดำน้ำและการปฏิบัติการร่วมกับประเทศพันธมิตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันภัยคุกคามทางทะเล นอกจากนี้ หลายประเทศสมาชิกอาเซียนได้เพิ่มการลงทุนในยุทธโศปกรณ์ทางทะเลที่ทันสมัย เช่น มาเลเซียได้สั่งซื้อเรือฟริเกตและเรือดำน้ำใหม่ ในขณะที่ไทยได้ลงทุนในการพัฒนาเรือรบและระบบป้องกันทางทะเลที่ทันสมัยเพื่อรับมือกับภัยคุกคามทางทะเลในอนาคต¹³ การเสริมสร้าง

12 Vavasseur, Xavier. "Naval Group to Support Singapore's Formidable-class Frigates Upgrade Program." Naval News, May 2, 2024. <https://www.navalnews.com/naval-news/2024/05/naval-group-to-support-singapores-formidable-class-frigates-upgrade-program/>.

13 Ibid.

กองกำลังทางทะเลของประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการรับมือกับความท้าทายที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาคนี้¹⁴ โดยการพัฒนาเทคโนโลยีและการเสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารเหล่านี้จะช่วยใหประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

๓.๒.๒ การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการปฏิบัติการทางทะเล สิ่งทีประเทศสมาชิกอาเซียนให้ความสำคัญมากขึ้น เพื่อรับมือกับความท้าทายทางทะเลที่ซับซ้อนและหลากหลายในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก การพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเหล่านี้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติการทางทะเล ทำให้กองกำลังทางทะเลสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำยิ่งขึ้น โดยเทคโนโลยีเหล่านั้น ได้แก่

 ระบบการเฝ้าระวังด้วยดาวเทียม (Maritime Satellite Surveillance Systems)¹⁵ ระบบนี้ช่วยให้ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถติดตามและตรวจสอบกิจกรรมในน่านน้ำของตนได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง การใช้ดาวเทียมในการเฝ้าระวังช่วยลดช่องว่างในการตรวจจับภัยคุกคามและเพิ่มความแม่นยำในการระบุและติดตามเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นเรือประมงผิดกฎหมาย เรือพาณิชย์ที่นำสงสัย หรือการปฏิบัติการที่ผิดกฎหมายอื่นๆ การบูรณาการข้อมูลจากดาวเทียมเข้ากับระบบควบคุมและสั่งการทางทะเลยังช่วยให้การตัดสินใจในการปฏิบัติการเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

 ระบบควบคุมและสั่งการทางทะเลที่ทันสมัย (Maritime Command and Control Systems) เป็นอีกหนึ่งเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

14 Linh Nguyen. “The Case for Greater ASEAN Defense Industry Collaborations.” The Diplomat, February 2024. Accessed August 13, 2024. <https://thediplomat.com/2024/02/the-case-for-greater-asean-defense-industry-collaborations/>.

15 Hanafiah, Malik. “Satellite Monitoring Boosts Indonesia’s Maritime Patrols against Illegal Fishing.” Mongabay, March 15, 2024. <https://news.mongabay.com/2024/03/indonesia-maritime-fisheries-satellite-monitoring-patrol-iuu-remote-sensing/>.

ในภูมิภาคนี้ ระบบเหล่านี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้การสื่อสารและการประสานงานระหว่างหน่วยงานทางทะเลต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น ทำให้สามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงการส่งข้อมูลแบบเรียลไทม์ไปยังหน่วยปฏิบัติการที่อยู่ในภาคสนาม ช่วยให้การตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถทำได้ทันที นอกจากนี้ ยังมีการนำระบบการบูรณาการข้อมูลเข้ามาใช้ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และนำไปใช้ในการวางแผนปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดรนทางทะเล หรือ USV (Unmanned Surface Vehicle)

หนึ่งเทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการลาดตระเวน และตรวจจับภัยคุกคามทางทะเล¹⁶ โดรนทางทะเลสามารถปฏิบัติการได้โดยไม่ต้องมีคนขับ ทำให้สามารถปฏิบัติการกิจในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ โดรนเหล่านี้สามารถติดตั้งเซ็นเซอร์และอุปกรณ์เผื่อระวางที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการตรวจจับเรือที่เข้ามาในพื้นที่ต้องสงสัย หรือใช้ในการเฝ้าระวังพื้นที่ทะเลที่กว้างขวาง นอกจากนี้โดรนทางทะเลยังสามารถทำภารกิจอื่น ๆ เช่น การตรวจจับมลพิษทางทะเล การตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางทะเล และการสนับสนุนภารกิจการค้นหาและกู้ภัย การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ไม่เพียงแต่เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติการทางทะเล แต่ยังเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลให้กับภูมิภาคอาเซียนในระยะยาวอีกด้วย

๓.๒.๓ การฝึกร่วมและการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

การฝึกร่วมและการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่ประเทศสมาชิกอาเซียนใช้ในการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรทางทหาร โดยการส่งเจ้าหน้าที่ไปฝึกอบรมในต่างประเทศนั้น ช่วยให้

16 Linh Nguyen. “The Case for Greater ASEAN Defense Industry Collaborations.” The Diplomat, February 2024. Accessed August 13, 2024. <https://thediplomat.com/2024/02/the-case-for-greater-asean-defense-industry-collaborations/>.

บุคลากรมีโอกาสเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ แนวทางปฏิบัติที่ทันสมัย รวมถึงแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับทหารจากประเทศอื่น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในระดับสากล การฝึกซ้อมร่วมกันระหว่างกองทัพเรือของประเทศอาเซียน เช่น การฝึก AMEX (ASEAN Maritime Exercise) และการฝึก Cobra Gold ซึ่งเป็นการฝึกซ้อมที่มีส่วนร่วมจากหลายประเทศทั้งในภูมิภาคอาเซียนและประเทศพันธมิตรนอกภูมิภาค ถือเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพเรือในเรื่องของการปฏิบัติการร่วม (Interoperability) รวมถึงการประสานงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในสถานการณ์วิกฤต¹⁷ โดยการฝึก AMEX เน้นการเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างกองทัพเรือของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ขณะที่การฝึก Cobra Gold ซึ่งมีส่วนร่วมจากประเทศนอกภูมิภาคด้วย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคนิคทางการทหารที่หลากหลาย ช่วยให้ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายด้านความมั่นคงในภูมิภาคได้ดียิ่งขึ้น การฝึกซ้อมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างความสามารถทางทหาร แต่ยังสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งขึ้นระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกต่อไป

ที่มา: <https://asc.fsisipol.ugm.ac.id/2022/08/22/asean-back-in-the-indo-pacific-saddle/>

17 Prashanth Parameswaran. "ASEX-01N Strengthens the Intra-ASEAN Military Landscape." East Asia Forum, October 27, 2023. Accessed August 13, 2024. <https://eastasiaforum.org/2023/10/27/asex-01n-strengthens-the-intra-asean-military-landscape/>.

๔. ความท้าทายทางทะเลที่กองทัพเรืออาเซียนเผชิญ

กองทัพเรืออาเซียนเผชิญกับความท้าทายมากมายซึ่งเกิดจากทั้งภัยคุกคามด้านความมั่นคงแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่ ความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ และความจำเป็นในการเสริมสร้างความร่วมมือทางทะเล ความท้าทายหลักที่ต้องเผชิญมีดังนี้:

๔.๑ ความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์และข้อพิพาททางทะเล

๔.๑.๑ ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ทะเลจีนใต้เป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการค้าและเดินเรือทางทะเล ซึ่งถูกอ้างสิทธิ์โดยหลายประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงเวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน รวมถึงจีนและไต้หวันด้วยการอ้างสิทธิ์ที่ทับซ้อนกันเหล่านี้ก่อให้เกิดความตึงเครียดและความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้ง ซึ่งทำให้การปฏิบัติการทางทะเลและความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น¹⁸

๔.๑.๒ เสรีภาพในการเดินเรือ: การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ยังคงดำเนินอยู่ โดยเฉพาะการที่มหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและจีนมีส่วนเกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับเสรีภาพในการเดินเรือ การดำเนินการฝ่ายเดียวของรัฐต่างๆ ในการบังคับใช้การอ้างสิทธิ์ทางทะเลของตน อาจทำให้เส้นทางการเดินเรือที่มีอยู่ถูกขัดขวางและทำให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้น¹⁹

๔.๒ อาชญากรรมทางทะเลข้ามชาติ

๔.๒.๑ การโจรกรรมและการปล้นสะดมด้วยอาวุธ: เหตุการณ์โจรกรรมและการปล้นสะดมด้วยอาวุธต่อเรือได้เพิ่มขึ้น โดยมีสถิติแสดงให้เห็นว่ามีรายงานเหตุการณ์ทั้งหมด ๑๐๐ ครั้งในปี ค.ศ.๒๐๒๓ เพียงปีเดียว แนวโน้มนี้

18 Indo-Pacific Strategic Center. "Maritime Security: Emerging Challenges for ASEAN." Indo-Pacific Strategic Center, Ministry of Foreign Affairs of Thailand, 2023. Accessed August 13, 2024. <https://isc.mfa.go.th/en/content/maritime-security-emerging-challenges-asean?cate=5f204a5928600c531517cb75>.

19 Collin Koh Swee Lean. "Southeast Asian Naval Modernization and Hedging Strategies." The Asan Forum, January 31, 2020. Accessed August 13, 2024. <https://theasanforum.org/southeast-asian-naval-modernization-and-hedging-strategies/>.

เป็นภัยคุกคามโดยตรงต่อความปลอดภัยและความมั่นคงทางทะเล ซึ่งจำเป็นต้องมีการตอบสนองอย่างประสานงานกันระหว่างกองทัพเรืออาเซียน²⁰

๔.๒.๒ การประมงที่ผิดกฎหมาย ไม่มีการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU) ภูมิภาคนี้เผชิญกับความท้าทายอย่างมากจากการทำประมง IUU ซึ่งไม่เพียงแต่คุกคามความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล แต่ยังบั่นทอนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนชายฝั่งที่พึ่งพาการประมงอีกด้วย ความจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพเพื่อต่อต้านการปฏิบัติเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง²¹

๔.๓ ความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม

ประเทศในอาเซียนเผชิญกับความท้าทายหลายประการในการจัดการกับภัยพิบัติทางธรรมชาติในทะเลและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล ซึ่งรวมถึงพายุไซโคลน แผ่นดินไหว และน้ำท่วมที่อาจสร้างความเสียหายอย่างมหาศาล ไม่เพียงแต่ต่อชุมชนชายฝั่งเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเลอีกด้วย เพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ อาเซียนได้พัฒนาข้อริเริ่มและข้อตกลงต่าง ๆ เช่น ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการบรรเทาภัยพิบัติในภูมิภาคและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล นอกจากนี้ ประเทศในอาเซียนยังได้ร่วมมือในการวิจัยและพัฒนากลยุทธ์ใหม่ ๆ เพื่อป้องกันและตอบสนองต่อภัยพิบัติทางทะเล ตัวอย่างเช่น โครงการเกี่ยวกับการสำรวจและติดตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและผลกระทบต่อทะเล อันเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติในอนาคต ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล อาเซียนได้ดำเนินการสร้างพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและส่งเสริมการจัดการทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการป้องกันการทำประมงเกินขนาดและการควบคุมมลพิษทางทะเลที่อาจทำลายระบบนิเวศอย่างรุนแรง

20 Indo-Pacific Strategic Center. “Maritime Security: Emerging Challenges for ASEAN.” Indo-Pacific Strategic Center, Ministry of Foreign Affairs of Thailand, 2023. Accessed August 13, 2024. <https://isc.mfa.go.th/en/content/maritime-security-emerging-challenges-asean?cate=5f204a5928600c531517cb75>.

21 Ibid.

๔.๓.๑ การป้องกันและเตรียมรับมือต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ในทะเล อาเซียนได้มีความก้าวหน้าในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยประเทศสมาชิกทั้ง ๑๐ ประเทศ ได้ให้สัตยาบันในความตกลงปารีสปี ๒๐๑๕ เพื่อจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลก แผนงาน ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response Work Programme 2021-2025²² ได้รวมข้อกำหนดจากกรอบการดำเนินงานเซนไดหรือเรียกว่า “Sendai Framework for Disaster Risk Reduction” คือกรอบการดำเนินงานระหว่างประเทศที่ได้รับการรับรองจากสหประชาชาติในปี ๒๐๑๕ เป็นกรอบการทำงานที่มุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction - DRR) โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยและความยั่งยืนให้กับชุมชนและประเทศทั่วโลกและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมทั้งเป็นการสร้างขีดความสามารถ และความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้า อาเซียนได้เห็นชอบบันทึกความเข้าใจในเดือน เมษายน พ.ศ.๒๕๖๕ เพื่อประเมินสถานะของระบบเตือนภัยล่วงหน้าแบบครบวงจรสำหรับภัยพิบัติทางธรรมชาติหลายประเภทของอาเซียน การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่ทนทานต่อภัยพิบัติมีความสำคัญ เนื่องจากการลงทุน ๑ ดอลลาร์สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการบูรณะซ่อมแซมได้ถึง ๔ ดอลลาร์²³

๔.๓.๑.๑ การรักษาสีงแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเล

ประเทศในอาเซียนเผชิญความท้าทายสำคัญในการอนุรักษ์สีงแวดล้อมทางทะเลของตน เนื่องจากภัยคุกคามต่างๆ เช่น การทำประมงเกินขีดจำกัด มลพิษ และการทำลายถิ่นที่อยู่อาศัย ภูมิภาคนี้มีความเปราะบางต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งอาจทำให้ปัญหาเหล่านี้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเพื่อแก้ไขความท้าทายเหล่านี้ อาเซียนได้ดำเนินข้อริเริ่มต่าง ๆ

22 Singapore Ministry of Home Affairs. “ASEAN Strategic Policy Dialogue on Disaster Management 2022 - Opening Ceremony.” Ministry of Home Affairs, Singapore. Accessed August 14, 2024. <https://www.mha.gov.sg/mediaroom/speeches/asean-strategic-policy-dialogue-on-disaster-management-2022-opening-ceremony/>.

23 Ibid.

เช่น ASEAN Centre for Biodiversity ซึ่งส่งเสริมความร่วมมือระดับภูมิภาคในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ASEAN Working Group on Coastal and Marine Environment²⁴ ยังทำงานเพื่อปกป้องระบบนิเวศทางทะเลของภูมิภาค

๔.๓.๑.๒ ความพร้อมในการรับมือและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลในอาเซียน ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ภูมิภาคอาเซียนได้เผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งมากขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้เกิดความท้าทายต่อความมั่นคงและความยั่งยืนของทรัพยากรทางทะเล ในการเผชิญกับปัญหานี้ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับการเสริมสร้างความพร้อมรับมือและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลในภูมิภาคอาเซียนอย่างยั่งยืน

ประการแรก การเพิ่มการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่ทนทานต่อภัยพิบัติและระบบเตือนภัยล่วงหน้าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติในทะเล แต่ยังช่วยลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชนและเศรษฐกิจของภูมิภาค การมีระบบเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพสามารถทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเตรียมความพร้อมล่วงหน้าและตอบสนองต่อภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ การเสริมสร้างความร่วมมือระดับภูมิภาคและการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติก็เป็นสิ่งสำคัญ ความร่วมมือดังกล่าวสามารถกระทำผ่านเวทีเช่น ASEAN Strategic Policy Dialogue on Disaster Management²⁵ ซึ่งเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติที่ดีและประสบการณ์ระหว่างประเทศสมาชิก การมีความร่วมมือ

24 ASEAN. “ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response Work Programme 2010-2015.” United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Accessed August 14, 2024. https://www.unisdr.org/files/18872_asean.pdf.

25 Asian Development Bank. “Six Ways Southeast Asia Has Strengthened Disaster Risk Management.” Asian Development Bank. Accessed August 14, 2024. <https://www.adb.org/news/features/six-ways-southeast-asia-strengthened-disaster-risk-management>.

ที่แข็งแกร่งในระดับภูมิภาคจะช่วยให้การตอบสนองต่อภัยพิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสามารถในการจัดการกับความเสี่ยงได้ดีขึ้น

ประการที่สอง การบูรณาการความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติในโครงการคุ้มครองทางสังคมเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ควรพิจารณา การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเปราะบางในการตอบสนองและฟื้นฟูจากภัยพิบัติจะช่วยลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและทำให้ชุมชนมีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต

อีกประการหนึ่ง คือการส่งเสริมการจัดการประมงอย่างยั่งยืนและการต่อสู้กับการทำประมงที่ผิดกฎหมาย (IUU) การประมงอย่างยั่งยืนเป็นหัวใจสำคัญในการรักษาทรัพยากรทางทะเลให้คงอยู่และมีความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถใช้ทรัพยากรเหล่านี้ได้อย่างยั่งยืนและไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางทะเลสำหรับการแก้ไขปัญหามลพิษทางทะเล โดยเฉพาะจากแหล่งกำเนิดบนบก เป็นเรื่องที่ต้องเร่งดำเนินการเช่นกัน การปรับปรุงการจัดการขยะและการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญา MARPOL²⁶ จะช่วยลดปัญหามลพิษทางทะเลที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชากรในภูมิภาค ในส่วนของการเพิ่มพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและความพยายามในการฟื้นฟูถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่ไม่ได้ในการปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพและบริการระบบนิเวศ การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยรักษาสมดุลของธรรมชาติและสนับสนุนความยั่งยืนของทรัพยากรทางทะเลในระยะยาว โดยการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้และสร้างบนพื้นฐานของข้อริเริ่มที่มีอยู่แล้ว อาเซียนสามารถเผชิญหน้ากับภัยพิบัติทางธรรมชาติ

26 International Maritime Organization (IMO). "International Convention for the Prevention of Pollution from Ships (MARPOL)." International Maritime Organization. Accessed August 14, 2024. [https://www.imo.org/en/about/Conventions/Pages/International-Convention-for-the-Prevention-of-Pollution-from-Ships-\(MARPOL\).aspx](https://www.imo.org/en/about/Conventions/Pages/International-Convention-for-the-Prevention-of-Pollution-from-Ships-(MARPOL).aspx).

ในทะเลและอนุรักษสิ่งแวดล้อมทางทะเลอันทรงคุณค่าของตนไว้สำหรับ
อนุชนรุ่นหลังได้ดียิ่งขึ้น การมีแนวทางที่ครอบคลุมและมุ่งเน้นในการพัฒนา
ความพร้อมรับมือและการอนุรักษสิ่งแวดล้อมทางทะเลจะทำให้ภูมิภาค
อาเซียนสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและมั่นคงในอนาคต

๔.๓.๒ ข้อจำกัดด้านการปฏิบัติการและเทคโนโลยี ประกอบด้วย

๔.๓.๒.๑ ความต้องการในการปรับปรุงกองทัพเรือ แม้ว่า
จะมีความก้าวหน้าในการปรับปรุงกองทัพเรือในประเทศอาเซียนหลาย
ประเทศ แต่กองทัพเรือหลายแห่งยังคงเผชิญกับความท้าทายในการ
ทำงานร่วมกัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการจัดสรรงบประมาณ
ที่เพียงพอ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการตอบสนองต่อภัยคุกคามทางทะเลอย่างมี
ประสิทธิภาพและการเข้าร่วมปฏิบัติการร่วมกัน²⁷

๔.๓.๒.๒ ภัยคุกคามด้านความมั่นคงทางไซเบอร์: เมื่อการ
ปฏิบัติการทางทะเลพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น การโจมตีทางไซเบอร์ที่มุ่งเป้า
ไปยังเรือและท่าเรือกลายเป็นสิ่งที่ใหม่ของความเสี่ยง²⁸ การปกป้องโครงสร้าง
พื้นฐานทางทะเลที่สำคัญจากภัยคุกคามทางไซเบอร์จึงกลายเป็นสิ่งจำเป็น
สำหรับการรักษาความมั่นคงในภูมิภาคนี้

๔.๓.๓ ปัญหาด้านความร่วมมือและการประสานงาน ประกอบด้วย

๔.๓.๓.๑ การขาดแนวทางที่เป็นเอกภาพ: แม้จะมีการรับรู้
ถึงความท้าทายด้านความมั่นคงทางทะเลร่วมกัน แต่ประเทศสมาชิกอาเซียน
มักประสบปัญหาในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกันเพื่อความร่วมมือ
รวมไปถึงมีความแตกต่างในผลประโยชน์ของชาติและมุมมองต่อประเด็น

27 Collin Koh Swee Lean. “Southeast Asian Naval Modernization and Hedging Strategies.” The Asan Forum, January 31, 2020. Accessed August 13, 2024. <https://theasanforum.org/southeast-asian-naval-modernization-and-hedging-strategies/>.

28 Indo-Pacific Strategic Center. “Maritime Security: Emerging Challenges for ASEAN.” Indo-Pacific Strategic Center, Ministry of Foreign Affairs of Thailand, 2023. Accessed August 13, 2024. <https://isc.mfa.go.th/en/content/maritime-security-emerging-challenges-asean?cate=5f204a5928600c531517cb75>.

ความมั่นคงเป็นอุปสรรคต่อความพยายามในการทำงานร่วมกัน²⁹ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการรับมือกับภัยคุกคามข้ามชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓.๓.๒ ความจำเป็นในการเสริมสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับพื้นที่ทางทะเล การพัฒนาการตระหนักรู้เกี่ยวกับพื้นที่ทางทะเลเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการตอบสนองต่อภัยคุกคามอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ประเทศอาเซียนหลายประเทศยังขาดทรัพยากรและระบบที่จำเป็นในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ทางทะเลของตนอย่างครอบคลุม³⁰

๔.๓.๔ การแข่งขันทางทหารและการขยายอำนาจในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ในปัจจุบันได้กลายเป็นเวทีที่มีการแข่งขันทางทหาร และการขยายอำนาจที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและจีนเป็นผู้เล่นหลักในสนามนี้ การเคลื่อนไหวของทั้งสองประเทศสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างอิทธิพลและการวางกลยุทธ์ทางทหารที่ชัดเจน ซึ่งรวมถึงการฝึกซ้อมทางทหารที่เข้มข้นขึ้นและการสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรในภูมิภาค การฝึกซ้อมทางทหารที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ เช่น การฝึกซ้อม Rim of the Pacific (RIMPAC) ซึ่งมีประเทศเข้าร่วมมากถึง ๒๙ ประเทศ³¹ เป็นสัญญาณที่ชัดเจนของการเพิ่มขึ้นของความตึงเครียดและความเสี่ยงในการเกิดความขัดแย้งในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการฝึกซ้อมร่วมระหว่างจีนและรัสเซียที่แสดงให้เห็นถึงการร่วมมือที่แน่นแฟ้นขึ้นระหว่างสองประเทศนี้ในขณะเดียวกัน สหรัฐอเมริกายังได้ดำเนินกลยุทธ์ในการสร้างความสัมพันธ์กับพันธมิตรในภูมิภาค³² เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และออสเตรเลีย เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพ

29 Ibid.

30 ASEAN-Australia Strategic Partnership. “Maritime Cooperation.” ASEAN-Australia Strategic Partnership, 2024. Accessed August 13, 2024. <https://aseanaustralia.pmc.gov.au/resources/maritime-cooperation>.

31 FORUM Staff. “Indo-Pacific Strategy Update.” Indo-Pacific Defense Forum, May 29, 2024.

32 U.S. Department of State. “Indo-Pacific Strategy.” Accessed August 13, 2024. <https://www.state.gov/indo-pacific-strategy/>.

ในภูมิภาค โดยมีการปรับปรุงและเสริมสร้างพันธมิตรที่มีอยู่ให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนแปลงในภูมิทัศน์ทางภูมิรัฐศาสตร์นี้มีผลกระทบต่อความมั่นคงและเสถียรภาพของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการเลือกข้างและการสร้างพันธมิตรใหม่ ๆ ที่อาจนำไปสู่ความตึงเครียดที่เพิ่มขึ้นระหว่างประเทศต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ การแข่งขันทางทหารในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกจึงไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของการขยายอำนาจของประเทศมหาอำนาจเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและเสถียรภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลกอย่างชัดเจน

๔.๓.๔.๑ อาเซียนกับการเผชิญกับการขยายอิทธิพลของมหาอำนาจ การขยายอิทธิพลของมหาอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีน เป็นความท้าทายต่อสมดุลอำนาจที่มีอยู่ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก สหรัฐฯ ได้รับรู้ถึงการแข่งขันนี้ว่าเป็นองค์ประกอบหลักในยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ โดยเน้นความจำเป็นในการรักษาภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกให้เป็นอิสระและเปิดกว้าง ซึ่งรวมถึงการเสริมสร้างพันธมิตรกับประเทศต่างๆ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และออสเตรเลีย ซึ่งทำหน้าที่เป็นพันธมิตรที่สำคัญในการต่อต้านการกระทำที่ก้าวร้าวของจีนการปรับปรุงกองทัพของจีนและยุทธศาสตร์ เช่น Belt and Road Initiative มีเป้าหมายเพื่อขยายอิทธิพลและรักษาผลประโยชน์ในภูมิภาค³³ ซึ่งทำให้ประเทศเพื่อนบ้านเกิดความกังวลเกี่ยวกับเจตนาของจีนและความเป็นไปได้ของความขัดแย้ง โดยเฉพาะในจุดที่มีความตึงเครียด เช่น ช่องแคบไต้หวัน โดยสหรัฐฯ และพันธมิตรจึงต้องเสริมสร้างความพร้อมทางทหารและความร่วมมือในการตอบสนองต่อการขยายตัวของจีน และรักษาระเบียบระหว่างประเทศที่มีพื้นฐานจากกฎเกณฑ์ที่จัดตั้งขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง³⁴ โดยสรุป ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก

³³ Li, Beijing. “Experts See Rival Military Exercises as Sign of Increasing Conflict Risks in Indo-Pacific.” Voice of America, July 19, 2024. <https://www.voanews.com/a/experts-see-rival-military-exercises-as-sign-of-increasing-conflict-risks-in-indo-pacific-/7705867.html>.

³⁴ RAND Corporation. “U.S.-China Competition in the Indo-Pacific.” RAND Project Air Force. Accessed August 14, 2024. <https://www.rand.org/paf/projects/us-china-competition.html>.

กำลังประสบกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในพลศาสตร์ทางทหาร ซึ่งมีลักษณะโดยการเพิ่มขึ้นของการฝึกซ้อมและการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ การพัฒนานี้ต้องการการตอบสนองที่ประสานงานจากพันธมิตรในภูมิภาค เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายที่เกิดจากความสามารถทางทหารที่เพิ่มขึ้น และการกระทำที่ก้าวร้าวจากประเทศที่มีอำนาจอย่างจีน

๔.๓.๔.๒ ความท้าทายและแนวทางในอนาคต แม้ว่าความร่วมมือทางเรือของอาเซียนจะมีความก้าวหน้า แต่ยังคงมีความท้าทายที่ต้องเผชิญอยู่ เช่น ความแตกต่างในด้านความสามารถทางทหาร หลักนิยม และอุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ละประเทศสมาชิก ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการร่วมกัน³⁵ อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกอาเซียนยังคงให้ความสำคัญกับความร่วมมือทางทหารและมีความพยายามในการประสานยุทธศาสตร์ และแผนการดำเนินการทางทะเลเพื่อลดช่องว่างระหว่างกัน การสร้างหน่วยงานทางทะเลเฉพาะทาง³⁶ เช่น หน่วย MMEA (Malaysian Maritime Enforcement Agency) ของมาเลเซียและ BAKAMALA (Badan Keamanan Laut Republik Indonesia ; Indonesian Maritime Security Agency) ของอินโดนีเซีย เป็นก้าวสำคัญที่ช่วยกระจายบทบาทความมั่นคงทางทะเลไปยังหน่วยงานอื่น ๆ นอกเหนือจากกองทัพเรือ สรุปได้ว่าการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกองทัพเรืออาเซียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาค โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ท้าทายด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

๕. การปรับยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของกองทัพเรืออาเซียนต่อสภาวะแวดล้อมในอนาคต

35 “Baby Steps for ASEAN as It Wraps Up First-Ever Joint Military Drills,” Al Jazeera, September 25, 2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/9/25/baby-steps-for-asean-as-it-wraps-up-first-ever-joint-military-drills>.

36 Storey, Ian. “The Role of Navies in Maritime Security in Southeast Asia.” RSIS Commentary, S. Rajaratnam School of International Studies, June 14, 2022. <https://www.rsis.edu.sg/rsis-publication/ids/ip22071-the-role-of-navies-in-maritime-security-in-southeast-asia/>.

การปรับตัวของกองทัพเรืออาเซียนต้องคำนึงถึงหลายปัจจัย นอกจากการสร้างความยืดหยุ่น การพัฒนากลยุทธ์ และการส่งเสริมความร่วมมือแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีทางทะเลที่ทันสมัย เช่น ระบบอากาศยานไร้คนขับ และระบบตรวจจับใต้น้ำ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเฝ้าระวังและป้องกันภัยคุกคามนอกจากนี้ การฝึกซ้อมระหว่างกองทัพเรือในภูมิภาคควรจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาความเข้าใจร่วมกันและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติการร่วม การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรองทางทะเลระหว่างประเทศสมาชิกก็มีความสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเล ในภูมิภาครวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการฝึกอบรมบุคลากรให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติการทางทะเลสมัยใหม่เป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้กองทัพเรืออาเซียนสามารถรับมือกับความท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๑ แนวทางการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคของกองทัพเรืออาเซียน

กองทัพเรืออาเซียนต้องเสริมสร้างความยืดหยุ่นและความพร้อมรับมือเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่ามกลางภัยคุกคามด้านความมั่นคงทางทะเลที่เพิ่มขึ้น ข้อเสนอแนะที่สำคัญได้แก่

๕.๑.๑ เสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกัน การจัดการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ เช่น การฝึกซ้อม ASEAN Solidarity Exercise สามารถปรับปรุงการประสานงานระหว่างประเทศสมาชิก สิ่งนี้จะช่วยให้กองทัพเรือสามารถปฏิบัติการร่วมกันได้อย่างราบรื่นในภารกิจร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภารกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย

๕.๑.๒ ลงทุนในการฝึกอบรมและพัฒนา โปรแกรมการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องที่มุ่งเน้นเทคโนโลยีใหม่ๆ และยุทธวิธีในการปฏิบัติการเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งรวมถึงการจำลองสถานการณ์และการฝึกแบบมุ่งเป้าเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับความท้าทายด้านความมั่นคงทางทะเลที่หลากหลาย

๕.๑.๓ เสริมสร้างความตระหนักรู้ในทะเล (MDA): การพัฒนา MDA ที่มีประสิทธิภาพผ่านเทคโนโลยีการเฝ้าระวังที่ทันสมัย การแบ่งปันข้อมูลและความร่วมมือด้านข่าวกรองสามารถปรับปรุงการตรวจจับภัยคุกคามและเวลาในการตอบสนองได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งรวมถึงการร่วมมือกับประเทศภายนอกเพื่อใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของพวกเขา

๕.๒ การพัฒนายุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์

ภูมิทัศน์ทางภูมิรัฐศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับอิทธิพลมากขึ้นจากการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาและจีน กองทัพเรืออาเซียนควรพิจารณาการดำเนินยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ การกระจายความร่วมมือ: การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับพันธมิตรภายนอกที่หลากหลาย รวมถึงญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และสหภาพยุโรปสามารถให้กองทัพเรืออาเซียนเข้าถึงเทคโนโลยีและทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ที่ทันสมัย การกระจายความร่วมมือนี้จะช่วยลดการพึ่งพามหาอำนาจใดอำนาจหนึ่งและเสริมสร้างความมั่นคงในภูมิภาค

๕.๒.๒ การมีส่วนร่วมในกรอบความร่วมมือพหุภาคี: อาเซียนควรมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงและการประชุมพหุภาคีที่ตอบสนองต่อความกังวลด้านความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับข้อพิพาทในทะเลจีนใต้และความร่วมมือในการริเริ่มด้านความมั่นคงทางทะเลกับองค์กรภูมิภาคอื่น ๆ

๕.๒.๓ การเน้นภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่ไม่ใช่ทางการทหาร: การพัฒนายุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่ไม่ใช่ทางการทหาร เช่น การโจรสลัด การค้ามนุษย์ และความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งสำคัญ แนวทางนี้สอดคล้องกับความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของความมั่นคงทางทะเลและความจำเป็นในการตอบสนองแบบองค์รวม

๕.๓ ทิศทางในอนาคตของกองทัพเรืออาเซียน

ทิศทางในอนาคตของกองทัพเรืออาเซียนจะต้องเน้นความคล่องตัว และการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ กองทัพเรือของประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องปรับตัวให้ทันต่อภัยคุกคามใหม่ ๆ และความท้าทายที่เกิดขึ้น เพื่อรักษาความสามารถในการปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ กองทัพเรืออาเซียนจำเป็นต้องพัฒนาความคล่องตัวทั้งในแง่ของกำลังพล อุปกรณ์ และเทคโนโลยี การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ระบบป้องกันและโจมตีที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลหรือโดรน จะมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพเรือรวมถึง

๕.๓.๑ การรับเทคโนโลยีนวัตกรรม เช่น ปัญญาประดิษฐ์ ระบบไร้คนขับ และความสามารถทางไซเบอร์ จะเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติการและกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งการรับเทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยปรับปรุงการเฝ้าระวัง การบริหารจัดการโลจิสติกส์ ทำให้กองทัพเรืออาเซียนสามารถปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาและการลงทุนในเทคโนโลยีเหล่านี้ยังเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตที่ภูมิภาคอินโดแปซิฟิกจะต้องเผชิญกับภัยคุกคามและความท้าทายใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๒ การส่งเสริมความเป็นเอกภาพของภูมิภาค เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก โดยหลักการของ ASEAN Centrality หรือความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนเป็นแนวคิดที่เน้นการทำให้อาเซียนเป็นกลไกสำคัญในการประสานงานและกำหนดทิศทางในการแก้ไขปัญหาภายในภูมิภาค ด้วยการสร้างฉันทามติ (Consensus-building) ระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งถือเป็นวิธีการสำคัญในการรับมือกับความท้าทายด้านความมั่นคงที่หลากหลาย การสร้างความ

เป็นเอกภาพผ่าน ASEAN Centrality ต้องอาศัยการประชุมหารือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การประชุมสุดยอดอาเซียน การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) และการประชุมระดับสูงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สิ่งเหล่านี้เป็นโอกาสให้ประเทศสมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรับทิศทางนโยบาย และสร้างแนวทางความร่วมมือที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมุ่งหวังให้เกิดความเข้าใจและการสนับสนุนในระดับภูมิภาค การริเริ่มความร่วมมือที่เน้นผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น โครงการความร่วมมือทางทะเล หรือการฝึกซ้อมร่วมด้านความมั่นคง จะเป็นกลไกในการเสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเป็นเอกภาพ การประสานงานที่มีประสิทธิภาพภายใต้กรอบความร่วมมือของอาเซียน จะช่วยให้ประเทศสมาชิกสามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายที่เกิดขึ้นร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การส่งเสริมความเป็นเอกภาพและ ASEAN Centrality ยังเป็นวิธีในการรักษาสตลอำนาจในภูมิภาคที่มีการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ การที่อาเซียนสามารถสร้างฉันทามติและดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ จะช่วยให้อาเซียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อภูมิภาคอินโดแปซิฟิกในอนาคต

๕.๓.๓ การติดตามแนวโน้มระดับโลก เป็นสิ่งที่กองทัพเรืออาเซียนต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน เนื่องจากแนวโน้มเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อความมั่นคงในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกได้ การทำความเข้าใจและการเตรียมพร้อมรับมือกับผลกระทบจากความขัดแย้งนอกภูมิภาคเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความมั่นคงในระยะยาว ตัวอย่างที่ชัดเจนคือความขัดแย้งในยูเครน ซึ่งเป็นตัวอย่างของสงครามที่เกิดขึ้นนอกภูมิภาคอาเซียนแต่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในระดับโลก ความขัดแย้งนี้ส่งผลให้เกิดความผันผวนในตลาดพลังงาน การเปลี่ยนเส้นทาง การเดินเรือ และปัญหาในห่วงโซ่อุปทานทางทะเล ซึ่งทั้งหมดนี้อาจส่งผลกระทบต่อ

ต่อประเทศในอาเซียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าและส่งออกผ่านเส้นทางทะเล นอกจากนี้ ความขัดแย้งระดับโลกยังอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายของมหาอำนาจ เช่น การเปลี่ยนแปลงในยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของสหรัฐฯ หรือการขยายอิทธิพลของจีนในทะเลจีนใต้ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องการให้กองทัพเรืออาเซียนมีความเข้าใจและการปรับตัวเพื่อรักษาผลประโยชน์ของภูมิภาค การติดตามแนวโน้มเหล่านี้ยังช่วยให้กองทัพเรืออาเซียนสามารถปรับยุทธศาสตร์และการปฏิบัติการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนาความสามารถในการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้น การเฝ้าระวังและการประสานงานกับพันธมิตรในระดับนานาชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความมั่นคงในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกและเพื่อให้กองทัพเรืออาเซียนสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น

๖. สรุป

กองทัพเรืออาเซียนจำเป็นต้องมีการปรับปรุงยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อนและหลากหลายในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์สูงและเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน การเสริมสร้างความยืดหยุ่นในกองทัพเรือเป็นสิ่งสำคัญในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการเผชิญกับภัยคุกคามจากธรรมชาติ การละเมิดอธิปไตยทางทะเล หรือการปะทะทางการทหารในระดับภูมิภาค นอกจากนี้ การพัฒนากำลังพลเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ล้ำสมัย กองทัพเรืออาเซียนควรเน้นการฝึกอบรมที่เข้มงวดและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อให้แน่ใจว่ากองทัพสามารถใช้ระบบอาวุธและยุทธวิธีที่ทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังควรเน้นการพัฒนาความสามารถในการตรวจจับภัยคุกคามในทะเลผ่านระบบ MDA ที่ทันสมัย ซึ่งจะช่วยให้การตรวจจับและการตอบสนองต่อภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางการทหาร เช่น การละเมิดสิทธิ

ในการเดินเรือหรือการทำประมงผิดกฎหมาย เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การกระจายความร่วมมือกับพันธมิตรภายนอก เช่น การทำงานร่วมกับประเทศที่มีความสามารถทางการทหารที่สูง เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย หรือสหรัฐอเมริกา จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับภัยคุกคามที่ซับซ้อน การมีส่วนร่วมในกรอบความร่วมมือพหุภาคี เช่น ASEAN Defence Ministers' Meeting (ADMM) หรือ ASEAN Regional Forum (ARF) จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและพันธมิตรภายนอก ในการพัฒนาแนวทางการป้องกันภัยคุกคามร่วมกันในอนาคต กองทัพเรืออาเซียนควรมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้และติดตามแนวโน้มระดับโลก โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาโดรนและระบบอัตโนมัติ การใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติการและลดต้นทุนในระยะยาว การพัฒนาเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลและรักษาเสถียรภาพในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกอย่างยั่งยืน

แนวเฝ้าระวังไม่สงบในพม่า

กรณีการไม่สามารถอยู่ร่วมกันเป็นสหพันธรัฐของประเทศยูโกสลาเวีย
กับความเป็นไปได้ของการณในสหภาพเมียนมา

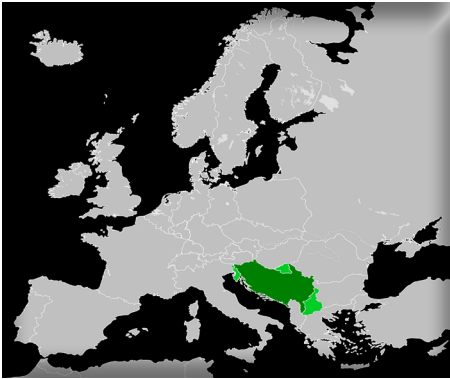
น.อ.ดุสิต ยมจินดา

กล่าวนำ

สหภาพเมียนมา มีแนวชายแดนติดต่อกับประเทศไทยกว่า ๒,๔๐๑ กม.¹ สถานการณ์ในสหภาพเมียนมา นั้น มีความสำคัญต่อประเทศไทยอย่างยิ่ง แต่ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของสหภาพเมียนมาที่ชัดเจนและแน่นอนพอสมควรนั้นหาได้ยาก จึงไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างไม่ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งทั้งในทางวิชาการ และอาจกระทบถึงความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพหรืออาจถึงระดับประเทศ ผู้เขียนจึงทำการศึกษากลุ่มประเทศที่รวมตัวเป็นสหพันธรัฐที่มีลักษณะคล้ายกับสหภาพเมียนมามากที่สุดคือ ประเทศยูโกสลาเวีย ที่มีที่ตั้งส่วนใหญ่ของประเทศอยู่บริเวณคาบสมุทรบอลข่านตะวันตก (West Balkan Peninsula) ซึ่งประเทศยูโกสลาเวีย ในปัจจุบันได้แปรสภาพเป็นรัฐอิสระ หรือ ประเทศ รวมทั้งสิ้น ๖ ประเทศ ประกอบกับ เหตุการณ์ในประเทศยูโกสลาเวียสิ้นสุดลงและมีนักวิชาการ นำกรณีของประเทศยูโกสลาเวีย มาทำการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ประเทศยูโกสลาเวีย แยกออกเป็น ๖ ประเทศ เช่นในปัจจุบัน ทั้งนี้ ในบทความฉบับนี้ จะประกอบด้วย รายละเอียดหลัก จำนวน ๓ ส่วน ประกอบด้วย รายละเอียดของประเทศยูโกสลาเวีย เครื่องมือที่นำมาใช้แสดงรายละเอียดอิทธิพลที่ส่งผล กระทบต่อระบบความขัดแย้งอันส่งผลให้ประเทศยูโกสลาเวียแตกเป็นประเทศเกิดใหม่เช่นในปัจจุบัน และส่วนสรุปว่าปัจจัยใดที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ในสหภาพเมียนมา เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับประเทศยูโกสลาเวีย โดยจะขอเริ่มจากประวัติศาสตร์ของประเทศยูโกสลาเวียเป็นลำดับแรก

1 <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=32&chap=5&page=t32-5-info-detail04.html>

ประเทศยูโกสลาเวีย

ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/>

ที่มา : <https://waymagazine.org/yugoslav-wars/>

ประวัติศาสตร์ประเทศยูโกสลาเวีย²

ประเทศยูโกสลาเวียถือกำเนิดขึ้นภายหลังการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ ๑ ภายใต้หลักการ Self-determination of the people และ หลักการเวสฟาเลีย (Westphalia principles) ในรูปแบบของ ราชอาณาจักรยูโกสลาเวีย (the Kingdom of Yugoslavia (๑๙๑๘ - ๑๙๔๑) และล่มสลายลงเมื่อประเทศเยอรมันเข้ายึดครองคาบสมุทรบอลข่าน ทั้งนี้เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลงโดย เยอรมัน ญี่ปุ่น และ อิตาลี พ่ายแพ้สงคราม ฝ่ายชนะสงครามจึงเป็นผู้กำหนดระบอบรัฐในยุโรป ในการประชุมยัลตาเมื่อ ค.ศ.๑๙๔๕ (Yalta conference of ๑๙๔๕) และผลจากการประชุมดังกล่าวจึงก่อให้เกิด สหพันธรัฐสังคมนิยมยูโกสลาเวีย (The socialist Federal Republic of Yugoslavia) ซึ่งประกอบด้วย ๖ สาธารณรัฐ (6 republic) ได้แก่ Slovenia, Croatia, Bosnia-Herzegovina, Montenegro, Serbia และ Macedonia รวมทั้ง ๒ เขตปกครองตนเอง (autonomous provinces)

² <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/handle/1887/3448676>

ซึ่งบริหารโดย Serbia คือ Kosovo กับ Vojvodina ซึ่งประกอบด้วย ประชากรจากหลายชาติพันธุ์และศาสนา

จากความหลากหลายในประเทศยูโกสลาเวีย³ ที่ประกอบด้วย ประชากรหลายเชื้อชาติ และในแต่ละเชื้อชาตินับถือศาสนาที่แตกต่างกัน อันเนื่องจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์ที่ดินแดนแห่งนี้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพล ของมหาอำนาจในอดีต เช่น อาณาจักรออตโตมัน จักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ประเทศสโลวีเนีย ที่สำรวจเมื่อ ค.ศ.๑๙๙๑ มีจำนวน ๑.๙ ล้านคน ประกอบด้วย ประชากรเชื้อสาย สโลวีเนีย (Slovenes) ร้อยละ ๙๐ เชื้อสายโครแอต (Croats) ร้อยละ ๓ เชื้อสายเซิร์บ (Serbs) ร้อยละ ๒ และ เชื้อสายอื่น ๆ รวมกันอีก ร้อยละ ๕ และ ประเทศโครเอเชีย ที่สำรวจเมื่อ ค.ศ.๑๙๙๑ มีจำนวน ๔.๗ ล้านคน ประกอบด้วย ประชากรเชื้อสายโครแอต ร้อยละ ๗๕ เชื้อสายเซิร์บ ร้อยละ ๑๒ ในส่วนของประเทศเซอร์เบีย มีประชากร เชื้อสายเซิร์บ ร้อยละ ๖๕ ของประชากรทั้งหมด เชื้อสายอัลแบเนียน (Albanians) ร้อยละ ๒๐ และเชื้อสายโครแอต ร้อยละ ๒

แต่อย่างไรก็ตามในช่วงการก่อตั้งประเทศยูโกสลาเวีย หลังสงครามโลก ครั้งที่ ๒ ได้อย่างมั่นคงเนื่องจากมีผู้นำที่เข้มแข็งคือ ยอซีป บรอซ ตีโต โดย ตีโต⁴ มีนโยบายที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การจำกัดการแสดงออกซึ่ง อัตลักษณ์ของชาวเซิร์บ และ ดำเนินแนวความคิดทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า Self-management ที่มีลักษณะเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยให้ ชนชั้น แรงงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารงานของบริษัทหรือกิจการ แต่เมื่อ ตีโต ถึงแก่อสัญกรรมแล้ว ประเทศยูโกสลาเวีย มีผู้นำคนต่อมา คือ สลอบอดัน มีลอเชวิช ซึ่งนำนโยบายชาตินิยมชาวเซิร์บ มาใช้โดยไม่คำนึง ถึงชาติพันธุ์อื่นที่อยู่ร่วมกันในสหพันธ์ ส่งผลให้เกิดการขอแยกตัวของ รัฐสโลวีเนีย และ รัฐโครเอเชีย อันเป็นจุดเริ่มต้น ของสงครามกลางเมือง ในเวลาต่อมา

3 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/841341> p.249-250

4 Defan Marolov, "The Reasons for the Collapse of Yugoslavia", International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (LISBAR) (2013) Volume 12, No 1 pp 250-258, p.251.

และมรดกสำคัญของ ตีโต ที่มอบไว้ให้แก่ประเทศยูโกสลาเวียที่นำ
ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงต้นของการนำระบบเศรษฐกิจ
ดังกล่าวมาใช้ แต่กลับส่งผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจของประเทศในเวลา
ต่อมาและสั่นคลอนความมั่นคงของประเทศยูโกสลาเวีย ระบบเศรษฐกิจ
แบบ Self-management ที่ส่งผลต่อความเจริญเติบโตของประเทศอย่างยิ่ง
ในช่วง ๑๙๕๒ – ๑๙๖๕ อย่างมาก แต่เมื่อเศรษฐกิจดีขึ้น การนำเข้าสินค้า
จากต่างประเทศ มีมากกว่าผลผลิตของประเทศ จึงส่งผลให้มี อัตราการ
ว่างงาน อัตราเงินเฟ้อในระดับสูง ส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชน
ชาวยูโกสลาเวียตกต่ำลง⁵

นอกจากนี้สาธารณรัฐต่าง ๆ ในยูโกสลาเวียมีความเจริญทาง
เศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้สาธารณรัฐที่เจริญทางเศรษฐกิจมากกว่า
เห็นว่าสาธารณรัฐที่เจริญทางเศรษฐกิจต่ำกว่า เป็นส่วนที่ถ่วงความเจริญ
และในทางตรงกันข้ามสาธารณรัฐที่เจริญน้อยกว่า ก็เห็นว่าสาธารณรัฐที่
เจริญมากกว่าไม่มีความจริงใจที่จะให้ความช่วยเหลือ⁶ ซึ่งเป็นส่วนที่ส่งเสริม
ความแตกแยกภายในประเทศยูโกสลาเวีย ตลอดช่วงเวลาที่ประเทศ
ยูโกสลาเวียดำรงอยู่ในรูปแบบสหพันธรัฐ ท้ายที่สุดแล้วระบบเศรษฐกิจ
แบบ Self-management ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจในช่วงเวลา
ที่สหภาพโซเวียตล่มสลายและระบบระหว่างประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลง⁷
ก็ล่มสลายลงใน ค.ศ.๑๙๙๑ ซึ่งส่งเสริมให้สาธารณรัฐต่าง ๆ ที่ไม่พอใจต่อ
นโยบายชาตินิยมชาวเซิร์บ ต้องการแยกตัวออกจากประเทศยูโกสลาเวีย

จากการศึกษาข้างต้นพบว่า ปัจจัยภายในสำคัญของประเทศ
ยูโกสลาเวียที่ส่งผลให้เกิดความแตกแยกภายในอันนำมาซึ่งการล่มสลาย

5 Liotta, P.H., “Paradigm Lost : Yugoslav Self-Management and the Economics of Disaster”,
Balkanologie, Vol V, No.1-2, 2001, p.4-5

6 Defan Marolov, (n 4).

7 Liotta, P.H., (n 5), p.9.

ของประเทศยูโกสลาเวียในเวลาต่อมา ได้แก่ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และศาสนา นโยบายชาตินิยมที่เลือกปฏิบัติกับชาติพันธุ์อื่นในประเทศ ส่วนที่สนับสนุนให้เกิดสภาวะความล่มสลายของประเทศยูโกสลาเวียที่สำคัญ คือ ปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศจากระบบเศรษฐกิจของประเทศ กับ ความเจริญทางเศรษฐกิจในแต่ละสาธารณรัฐในประเทศยูโกสลาเวียที่มีความไม่เท่าเทียมกัน

✧ ปัจจัยภายนอกประเทศต่อเหตุการณ์ของประเทศยูโกสลาเวีย⁸

ส่วนที่ส่งเสริมการล่มสลายของประเทศยูโกสลาเวียที่สำคัญประการหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงของสำคัญของประเทศยูโกสลาเวียในทางภูมิรัฐศาสตร์ จากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต⁹

หลักการก่อตั้งประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยูโกสลาเวียที่นำโดยติโต นำระบบเศรษฐกิจแบบ Self-management ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมที่สหภาพโซเวียตเป็นผู้นำจึงมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับสหภาพโซเวียต¹⁰ ส่งผลให้ประเทศยูโกสลาเวียต้องพึ่งพาชาติตะวันตก ประกอบกับประเทศยูโกสลาเวีย นั้น มีความสำคัญในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ในช่วงเวลาสงครามเย็น ที่มีการแข่งขันระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา กับ สหภาพโซเวียต ฝ่ายชาติตะวันตกจึงให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศยูโกสลาเวีย โดยมุ่งหวังผลประโยชน์ทางภูมิรัฐศาสตร์ จึงส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจแบบ Self-management ของประเทศยูโกสลาเวียขยายตัวในช่วงต้น แต่ในช่วงเวลาต่อมา ระบบเศรษฐกิจแบบ Self-management สร้างรายได้ให้แก่ประเทศยูโกสลาเวีย ที่ไม่ทันต่อการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ส่งผลให้เกิดการขาดดุลการค้าอย่างต่อเนื่องนำมาซึ่งระบบเศรษฐกิจภายในประเทศยูโกสลาเวียที่มีสภาวะไม่สู้ดีนักตั้งแตในช่วงทศวรรษ

8 Ibid, p.253

9 Defan Marolov, (n 4).

10 MATT EVANS, “Why was Yugoslavia Expelled from Cominform”, <https://www.e-ir.info/pdf/64885> 23 July 23, 2024, p.7

ที่ ๗๐ และส่งผลกระทบรุนแรงอย่างมากในช่วงปลายทศวรรษที่ ๘๐ เนื่องจากเกิดการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ทำให้ความสำคัญในทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศยูโกสลาเวียต่อชาติตะวันตกที่กำลังแข่งขันกับสหภาพโซเวียตในขณะนั้นลดลงเพราะหมดความสำคัญลงไป ส่งผลให้การให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศยูโกสลาเวียจากชาติตะวันตกก็ลดลงไป ประกอบกับการปรับตัวของระบบเศรษฐกิจของประเทศยูโกสลาเวียใน ค.ศ. ๑๙๙๐ ซึ่งยังคงไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบระหว่างประเทศ ภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ส่งผลให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของประเทศได้ทัน จนระบบเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในสภาพที่ล่มสลาย อันเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งเมื่อประกอบกับนโยบายชาตินิยมเซิร์บ ทำให้เป็นตัวเร่งสถานการณ์ให้เกิดการประกาศเอกราชของ สโลวีเนีย และโครเอเชีย ที่เศรษฐกิจดีกว่าสาธารณรัฐอื่น ๆ ใน ประเทศยูโกสลาเวีย

✦ การแทรกแซงจากองค์การระหว่างประเทศต่อสถานการณ์ในประเทศยูโกสลาเวีย

จากความขัดแย้งภายในประเทศของประเทศยูโกสลาเวียที่มีที่มาจากความตกรำทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐาน ประกอบกับการนำนโยบายชาตินิยมชาวเซิร์บ ที่ไม่คำนึงถึงชาติพันธุ์อื่นในประเทศ ส่งผลให้เกิดสงครามกลางเมืองและมีเหตุการณ์ร้ายแรงในระดับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ส่งผลให้ องค์การสหประชาชาติ (UN) และองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (NATO) เข้าแทรกแซงสงครามกลางเมืองทั้งการคว่ำบาตรและส่งกองกำลังรักษาสันติภาพ เข้าแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประกอบด้วย

สหประชาชาติมีมติให้ดำเนินการเกี่ยวกับวิกฤติการณ์ในประเทศยูโกสลาเวียในหลายลักษณะ นับตั้งแต่ การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ อาวุธ

รวมถึงการส่งกองกำลังรักษาสันติภาพลงเข้าปฏิบัติการในประเทศยูโกสลาเวีย¹¹
สำหรับสาเหตุที่ทำให้องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ¹²
เข้าแทรกแซงเหตุการณ์ในประเทศยูโกสลาเวีย นั้น เนื่องจากประเทศ
ยูโกสลาเวียอยู่ประชิดกับแนวเขตของสหภาพยุโรป ส่งผลให้ NATO เข้ามี
ส่วนร่วมในการกิจการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ โดยการตัดสินใจ
ส่งกองกำลังเข้าแทรกแซงวิกฤตการณ์ในประเทศยูโกสลาเวีย ทั้งนี้ NATO
ให้การสนับสนุนการปฏิบัติการทางเรือ เพื่อบังคับตามมาตรการการคว่ำบาตร
(embargo) กองกำลังทางอากาศปฏิบัติหน้าที่รักษาความเรียบร้อยในเขต
ห้ามบิน (no fly zone) และสนับสนุนทางอากาศแก่ กองกำลังป้องกันของ
สหประชาชาติ (UN Protection Force (UNPROFOR)) ในบอสเนีย เป็นต้น
นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการยุโรป (EC : European Commission) มีมติ
รับรองให้ โครเอเชีย สโลเวเนีย และ บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา เป็นรัฐ
เอกราช ในช่วง ค.ศ.๑๙๙๒¹³

11 Former Yugoslavia – UNPROFOR, https://peacekeeping.un.org/mission/past/unprof_b.htm ((On 21 February, the Security Council, by its resolution 743 (1992), (Accessed 15 August 2024). On 7 April, after receiving a report from the Secretary-General on 2 April that all the Force Commander's interlocutors had emphasized the need for the earliest possible deployment of UNPROFOR, the Security Council, by its resolution 749 (1992), authorized the full deployment of the Force. UNPROFOR: FEBRUARY 1992 - FEBRUARY 1993 The operational mandate of UNPROFOR extends to five Republics of the former Yugoslavia - Croatia, Bosnia and Herzegovina, Macedonia, 3/ Montenegro and Serbia - and it has a liaison presence in the sixth, Slovenia.)

12 NATO's Role in Bringing Peace to the Former Yugoslavia, <https://www.nato.int/docu/comm/1997/970708/infopres/e-bpfy.htm> (NATO's Role in Bringing Peace to the Former Yugoslavia) (Accessed 15 August 2024).

13 Tsoundarou, Paul, "The Continued Relevance of Sovereignty in Globalising World: Yugoslavia and its Sucdeessor States", Alternatives Turkish Journal of International Relations, Vol 1, No.3, (2002): 85 , Available at : https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/tjir/v1n3/tjir_v1n3tsp01.pdf, (Accessed 15 August 2024).

สาเหตุของการแทรกแซงสถานการณ์ในประเทศยูโกสลาเวียโดยสหประชาชาติ และองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ นั้น มีที่มาจากความรุนแรงภายในและการใช้กำลังของฝ่ายรัฐบาล ต่อสาธารณรัฐที่ขอแยกตัวเป็นอิสระด้วยความร้ายแรง ถึงระดับที่อาจเรียกได้ว่าเป็นการกระทำอาชญากรรมสงคราม ส่งผลให้ทั้ง ๒ องค์การดังกล่าวมีเหตุที่อ้างได้ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องส่งกำลังเข้ารักษาสันติภาพ ซึ่งหากมองในมิติของสิทธิมนุษยชนแล้วนับว่าเป็นการดำเนินการที่เหมาะสม และการส่งกองกำลังรักษาสันติภาพเข้าไปในประเทศยูโกสลาเวีย นับว่าเป็นส่วนสนับสนุนให้สาธารณรัฐต่างๆ ของประเทศยูโกสลาเวีย แยกตัวเป็นรัฐเอกราชได้ง่ายขึ้น ดังนั้น การเข้าแทรกแซงในประเทศยูโกสลาเวียของสหประชาชาติและองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการแยกตัวเป็นเอกราชของสาธารณรัฐต่างๆ ในประเทศยูโกสลาเวีย

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวแล้วนั้น พบว่าปัจจัยพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการล่มสลายของประเทศยูโกสลาเวีย มีส่วนสำคัญประกอบด้วยปัจจัยภายใน ได้แก่

๑. การรวมตัวของสาธารณรัฐต่าง ๆ ที่มาจากหลายเชื้อชาติ ก่อให้เกิดความหลากหลายของชาติพันธุ์ และศาสนา ภายในประเทศยูโกสลาเวีย
๒. ผู้นำประเทศน่านโยบายชาตินิยมมาใช้ โดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีของชาติพันธุ์อื่นที่อยู่ร่วมกันในสหพันธรัฐ
๓. เศรษฐกิจที่ตกต่ำลงของประเทศ อันเนื่องมาจากการนำเข้าสูงกว่าขีดความสามารถในการผลิต ประกอบกับการลดความช่วยเหลือของชาติตะวันตก เนื่องจากประเทศยูโกสลาเวียหมดความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์
๔. เมื่อสาธารณรัฐต่าง ๆ ที่ถูกเลือกปฏิบัติจากนโยบายชาตินิยมไม่เห็นประโยชน์ของการอยู่ร่วมกันเป็นประเทศยูโกสลาเวียแล้ว จึงประกาศเอกราช และนำมาซึ่งสงครามกลางเมืองที่เริ่มโดยฝ่ายรัฐบาล เพื่อรักษาการดำรงอยู่ของประเทศยูโกสลาเวีย ซึ่งสงครามดังกล่าวมีการปฏิบัติที่มี

ลักษณะของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ที่ส่งผลให้องค์การระหว่างประเทศและนานาชาติ มีความชอบธรรมที่จะเข้ามาแทรกแซงสงครามกลางเมืองของประเทศยูโกสลาเวียได้

นอกจากปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการล่มสลายของประเทศยูโกสลาเวียแล้ว ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบมีอยู่หลายประการได้แก่

๑. การล่มสลายของสหภาพโซเวียต ที่ทำให้ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศยูโกสลาเวีย ต่อการดำเนินนโยบายปิดล้อมของฝ่ายโลกเสรีต่อสหภาพโซเวียตหมดไป การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนทางเศรษฐกิจต่อประเทศยูโกสลาเวียก็หมดความจำเป็น จึงเป็นส่วนที่ทำให้เศรษฐกิจภายในของประเทศยูโกสลาเวียที่ตกต่ำอยู่แล้ว เข้าสู่จุดวิกฤติ และล่มสลายลงใน ค.ศ.๑๙๙๑ ในที่สุด และทำให้สาธารณรัฐภายในประเทศยูโกสลาเวีย ที่ถูกเลือกปฏิบัติตามนโยบายชาตินิยม จึงประกาศเอกราช เพราะไม่มีประโยชน์ใดที่จะอยู่ร่วมกันอีก โดย ๒ ชาติแรกที่ประกาศเอกราช คือ ประเทศสโลเวเนีย และ ประเทศโครเอเชีย ซึ่งเป็น ๒ สาธารณรัฐที่มีเศรษฐกิจดีที่สุดในประเทศยูโกสลาเวีย

๒. การแทรกแซงขององค์การระหว่างประเทศด้วยการคว่ำบาตรกับส่งกำลังทหารเข้าแทรกแซงสงครามกลางเมือง รวมทั้งการให้การรับรองความเป็นรัฐของสาธารณรัฐในประเทศยูโกสลาเวีย เนื่องจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในสงครามกลางเมืองของประเทศยูโกสลาเวีย

จากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการล่มสลาย (disintegration) ของประเทศยูโกสลาเวียที่สรุปข้างต้นนั้น สามารถนำมาสร้างเป็นปัจจัยแปรผัน (Variables) ที่สำคัญต่อเหตุการณ์ดังกล่าวที่ประกอบด้วย Internal Variables และ External Variables ดังนี้

๑. Internal Variables ได้แก่ การดำเนินนโยบายชาตินิยมของผู้นำที่ส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติภายในประเทศยูโกสลาเวีย ปัญหาเศรษฐกิจในยูโกสลาเวียที่สนับสนุนให้เกิดความขัดแย้งภายใน ความแตกต่าง

ของเชื้อชาติ ความแตกต่างของศาสนา ความต้องการแยกตัวเป็นเอกราชของกลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic group) เนื่องจากการถูกเลือกปฏิบัติ ระบบเศรษฐกิจ Self-management ของติโต ไม่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจของโลกส่งผลให้การผลิตภายในประเทศต่ำกว่าการนำเข้าสินค้า จนนำมาสู่สงครามกลางเมือง (Civil war) เนื่องจากสาธารณรัฐต่าง ๆ ในยูโกสลาเวียประกาศเอกราช

๒. External Variables ได้แก่ สหภาพโซเวียตล่มสลาย การได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายตะวันตก ที่ลดลงเนื่องจากความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศยูโกสลาเวียลดลง ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม การแทรกแซงจากภายนอกประเทศของ UN และ NATO จากกรณีสงครามกลางเมืองที่มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การรับรองให้สาธารณรัฐในประเทศยูโกสลาเวียเป็นรัฐเอกราชโดย คณะกรรมาธิการยุโรป

ทั้งนี้สามารถสรุปและนำ Variables ทั้ง ๒ ข้อข้างต้นเป็น ๘ Variables ตามตารางข้างล่างดังนี้

Variable1	Variable2	Variable3	Variable4
นโยบายชาตินิยม	ปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ	ความขัดแย้งมีการใช้อาวุธภายในประเทศ	การกระทำที่เป็นอาชญากรรมสงคราม

Variable5	Variable6	Variable7	Variable8
การเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลก	ยูโกสลาเวียหมดความสำคัญทาง Geopolitics	การแทรกแซงโดยตรงจากองค์การระหว่างประเทศ	การสนับสนุนให้แยกรัฐเอกราช

ในลำดับต่อไปจะนำ Variables ข้างต้น เข้าประกอบกับ Structural Analysis เพื่อสร้างความเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ระหว่าง Variables ต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดสภาวะของการล่มสลายของประเทศยูโกสลาเวีย โดยในลำดับต่อไปจะกล่าวถึงรายละเอียดโดยสรุปของ Structural Analysis for Future Study โดยสรุป เฉพาะที่นำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในครั้งนี้

✧ หลักการของ Structural Analysis for future study

กล่าวนำ

ตามที่ข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ในสหภาพเมียนมาที่เชื่อถือได้นั้น มีอยู่อย่างจำกัด จึงส่งผลให้การวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ของสหภาพเมียนมา มีความไม่แน่นอน ทั้งนี้หากผู้วิเคราะห์ดำเนินการวิเคราะห์บนพื้นฐานของ ข้อมูลที่ไม่มีความเที่ยงตรงเพียงพอแล้ว โอกาสที่ผลการวิเคราะห์จะผิดพลาด ย่อมมีโอกาสสูง อันอาจนำมาซึ่งความเข้าใจผิดของผู้อ่าน ซึ่งอาจหมายรวมถึงประชาชนชาวเมียนมา และอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศไทย กับ สหภาพเมียนมา ได้ไม่มากนักน้อย เพื่อหลีกเลี่ยงประเด็น ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว ผู้เขียนจึงขอแนะนำเหตุการณ์การแยกประเทศ ของประเทศยูโกสลาเวีย มาประกอบกับ Structural Analysis ซึ่งเป็น เครื่องมือหนึ่งของอนาคตศึกษา มาใช้ในลักษณะย้อนกลับ เพื่อแสดงภาพ ให้เห็นถึงโครงสร้างและอิทธิพลทั้งภายในและภายนอกยูโกสลาเวียที่ส่ง ผลกระทบต่อการแยกเป็นประเทศย่อย ๆ จำนวน ๖ ประเทศ แล้วมาเปรียบเทียบกับกรณีของสหภาพเมียนมา เพื่อหาคำตอบว่า ปัจจัยใดที่สหภาพเมียนมา ไม่ควรมีหากประสงค์ให้ประเทศไม่แตกออกเป็นประเทศย่อย ๆ เช่น ยูโกสลาเวีย โดยจะเริ่มจากการอธิบายหลักการของ Structural Analysis ในส่วนที่จะนำมาใช้ในบทความนี้เป็นลำดับแรก

✦ หลักการของ Structural Analysis¹⁴

Structural analysis เป็นเครื่องมือ/แนวคิดที่ใช้ในการคาดการณ์อนาคตที่เกิดขึ้นราว ค.ศ.๑๙๖๐ และ มีการนำมาใช้ในหลาย ๆ กรณี เช่น ใน ค.ศ.๑๙๖๑ พลวัตของรูปแบบของอุตสาหกรรม (industrial dynamics) และพลวัตของเขตเมือง (urban dynamics)

โดย Structural analysis เป็นเครื่องมือที่สร้างความเชื่อมโยงความคิด และนำเอาความคิด/ความเห็นดังกล่าวเข้าไปสู่ Matrix เพื่อเชื่อมโยงความเห็นที่เหมือน ๆ กัน จากการศึกษาความเชื่อมโยงนี้ จะเน้นการศึกษาไปที่ Variables ที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของระบบ ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มกันของแนวคิด/ความคิด ที่กระตุ้นให้เกิดภาพสะท้อนจากการรวมกลุ่มกันของแนวคิดดังกล่าว

ทั้งนี้ ระบบภายใต้การศึกษานั้นจะแสดงภาพออกมาในรูปแบบของกลุ่มของ Variable/factors ที่มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โดย Structural analysis มีขั้นตอนการดำเนินการหลักอยู่ ๓ ขั้นตอน ได้แก่

๑. สร้าง variables/factors

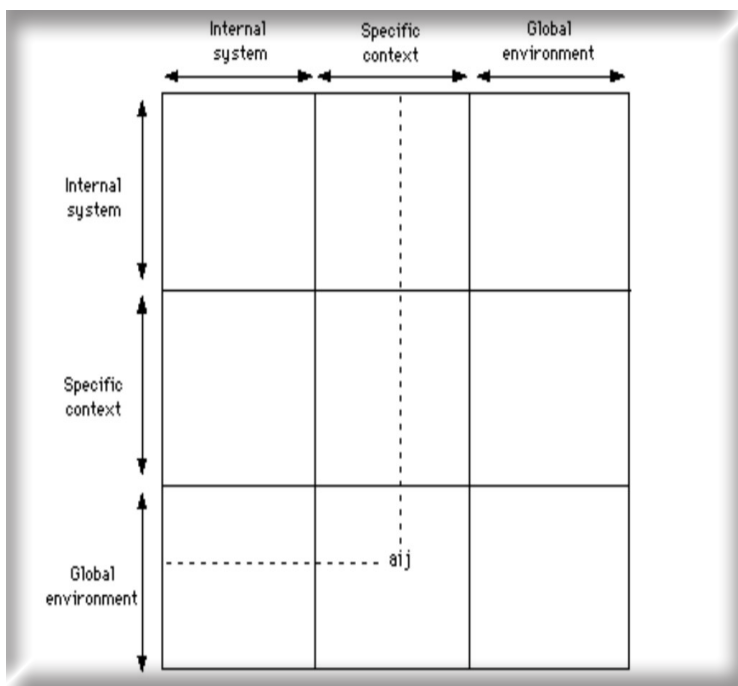
ในการดำเนินการขั้นตอนนี้จะต้องกำหนดขอบเขตที่จะทำการศึกษา และระบบที่เกี่ยวข้องจะได้รับการวิเคราะห์ ในลำดับต่อไปจะทำการสร้าง variable/factors ทั้งภายในและภายนอก ที่เป็นองค์ประกอบของระบบ (characterize the system)

๒. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง variables

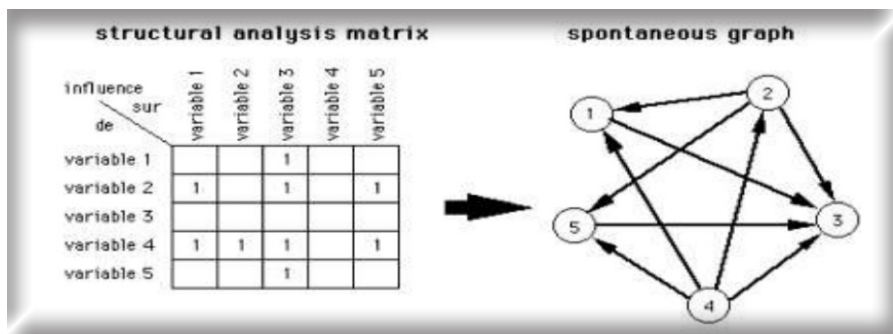
เป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง variables/factors ในรูปแบบของ Matrix¹⁵ ดังนี้

14 Arcade Facques, etal, "Structural Analysis With The MICMAC Method & Actors' Strategy With MACTOR Method" The Millennium Project Futures Research Methods, <https://themys.sid.uncu.edu.ar/rpalma/MBA/ISM/11-Structural-Analysis.pdf> (24 July 2024), p 3-4.

15 Ibid, p 5

๓. พิจารณากำหนด variables ที่มีความสำคัญต่อระบบ และนำมาสร้างความเชื่อมโยง เพื่อหาอิทธิพลระหว่าง variables/factors และจัดรูปแบบของ variables/factors ในรูปแบบของลำดับชั้นของความสำคัญ¹⁶

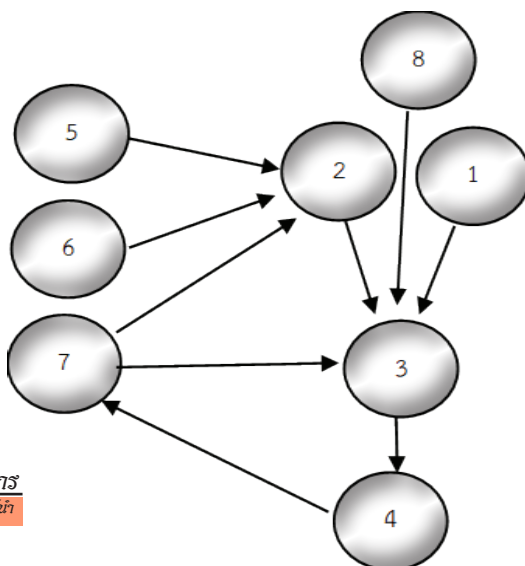
¹⁶ Ibid, p 7

แนวทางการนำ Structural analysis มาแสดงภาพ ค่า variables เพื่อแสดงถึงอิทธิพลของ variables ต่าง ๆ ต่อการแยกตัวออกเป็นรัฐต่าง ๆ ของยูโกสลาเวีย

จาก Variables ที่พัฒนามาจาก Internal Variables และ External Variables ข้างต้นนำมาเข้าตารางเพื่อหาอิทธิพล/ความสัมพันธ์ของ Variables ต่าง ๆ ดังนี้

Influence of		Influence on							
		Var1	Var2	Var3	Var4	Var5	Var6	Var7	Var8
นโยบายชาตินิยม	Var1	-		1					
ปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ	Var2		-	1					
ความขัดแย้งมีการใช้อาวุธภายในประเทศ	Var3			-	1				
อาชญากรรมสงครามในสงครามกลางเมือง	Var4				-			1	
การเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลก	Var5		1			-			
หมดความสำคัญทาง Geopolitics	Var6		1				-		
การแทรกแซงโดยตรงจากองค์การระหว่างประเทศ	Var7		1	1				-	
การสนับสนุนให้แยกเอกราช	Var8			1					-

Spontaneous Graph

สรุปผลการนำ Structural Analysis มาวิเคราะห์กรณีประเทศ ยูโกสลาเวีย

จากผลการศึกษาข้อมูลและเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และนำมาแยกองค์ประกอบแล้วแปลงองค์ประกอบดังกล่าวเป็นค่าแปรผัน/ตัวแปรต่าง ๆ จำนวน ๘ ตัวแปร เพื่อนำมาเข้าตารางเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแล้ว พบว่า สาเหตุหลักที่ส่งผลให้ประเทศยูโกสลาเวีย แยกเป็นประเทศเล็ก ๆ จำนวน ๖ ประเทศ ประกอบด้วย ๒ ปัจจัยตั้งต้นหลัก ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากนโยบายเศรษฐกิจภายในของประเทศ ประกอบกับนโยบายชาตินิยมของ Milosevic ส่งผลให้เกิดสงครามกลางเมือง และจากความขัดแย้งดังกล่าวเป็นความขัดแย้งภายใน การดำเนินของสงครามกลางเมืองจะมีองค์ประกอบหลัก ๒ ส่วนคือ นโยบายทางการเมืองหรือนโยบายชาตินิยม และสงครามที่ไม่มีกฎหมายที่ควบคุมที่ชัดเจนเนื่องจากเป็นสงครามภายในประเทศ จึงส่งผลให้เกิดการกระทำอันมีลักษณะอาชญากรรมสงคราม อันนำมาซึ่งการแทรกแซงของ UN และ NATO และ ชาตินิยมยุโรป ให้การรับรองรัฐย่อยในยูโกสลาเวีย เป็นรัฐเอกราช ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาทางเศรษฐกิจ นโยบายทางการเมืองชาตินิยมที่ไม่คำนึงถึงชาติพันธุ์อื่นในสหพันธ์รัฐ การทำสงครามในประเทศอย่างไร้กรอบขอบเขตจนกระทบต่อสิทธิมนุษยชน เป็นสาเหตุหลักที่ส่งผลให้ นานาชาติและองค์การระหว่างประเทศมีความชอบธรรมที่จะเข้าแทรกแซงกิจการภายใน และจากการแทรกแซงดังกล่าว ส่งผลให้มีส่วนสำคัญที่สุดของกรณีการล่มสลายของประเทศยูโกสลาเวีย นั้น คือการให้การรับรองสาธารณรัฐในประเทศยูโกสลาเวีย เป็นรัฐเอกราช

✦ Structural Analysis กับกรณีประเทศยูโกสลาเวียกับสถานการณ์ในสหภาพเมียนมา

ในลำดับแรกจะขอกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับสหภาพเมียนมาเป็นลำดับแรกโดยสหภาพเมียนมาเป็นประเทศที่ตั้งอยู่เหนือสุดของภูมิภาค

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งอยู่ประชิดกับอ่าวเบงกอล กับ ทะเลอันดามัน
มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศลาว ประเทศบังกลาเทศ
ประเทศอินเดีย และประเทศไทย

ที่มา : <https://cdn.britannica.com/45/4045-050-4FB539EB/Myanmar-map-boundaries-cities-locator.jpg>

✧ ประวัติศาสตร์สหภาพเมียนมา

ประวัติศาสตร์พม่าแบ่งออกอย่างง่ายได้เป็น ๓ สมัย คือ สมัยโบราณ
สมัยอาณานิคมอังกฤษ และสมัยเอกราช กล่าวคือ ประวัติศาสตร์พม่าสมัยโบราณ
คือ พม่าภายใต้การปกครองระบอบกษัตริย์ ระหว่าง พ.ศ.๑๕๘๗ – ๒๔๒๘
ส่วนสมัยอาณานิคมอังกฤษ คือ ช่วงเวลาที่พม่าตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศ
อังกฤษ จากการพ่ายแพ้สงครามกับอังกฤษ ทั้ง ๓ ครั้ง และกลายเป็นแคว้น

หนึ่งของอินเดีย ภายใต้การปกครองของอังกฤษ กับ สมัยเอกราช คือ สมัยที่สิ้นสุดอำนาจของประเทศเจ้าอาณานิคม ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒¹⁷

โดยอาณาจักรพม่า มีจุดเริ่มต้นจากอาณาจักรพุกาม ที่มีพระเจ้าอนुरुททะ ทรงพระปรีชาสามารถจนรวมชาติพม่าได้เป็นครั้งแรก แต่ต้องเสื่อมสลายลงจากสงครามระหว่างพม่ากับมองโกล และหลังจากนั้นเป็นระยะเวลากว่า ๒๐๐ ปี พระมหากษัตริย์ในนามราชวงศ์ต้องอยู่ที่สถาปนาโดยพระเจ้าเมงคยิโน และราชวงศ์คองบอง ได้รวมประเทศพม่าได้อีกครั้ง ประกอบด้วยประชากรจากหลายชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายก่อนที่จะตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศไทย¹⁸

✳ ข้อมูลประชากร ศาสนาและภาษา ของสหภาพเมียนมา

สหภาพเมียนมาตอนบนเป็นภูเขาและหุบเขา มีเทือกเขาที่เชื่อมต่อจากภูเขาหิมาลัยเป็นแนวยาวจากเหนือไปได้จำนวน ๓ แนว คือ ด้านตะวันตก มีเทือกเขานาคา เทือกเขาชิน เทือกเขาเยซไ้ ตอนกลาง มีเทือกเขาพะโค และด้านตะวันออกเป็นที่ราบสูงฉานที่มีเทือกเขากากาโบราซี ในรัฐคะฉิ่น ตอนกลางและตอนล่างเป็นพื้นที่ราบลุ่ม¹⁹ โดยแบ่งเขตการปกครองเป็น ๗ ภาค ๗ รัฐ และ ๑ ดินแดนสหภาพ รายละเอียดดังนี้²⁰

๑. ๗ ภาค ที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเมียนมา ประกอบด้วย ภาคซะไกหรือ สะกาย ภาคตะนาวศรี หรือ ตะนินตายี ภาคพะโคหรือ บะโก ภาคมะเกว ภาคมณฑลเยลลี่ หรือ มานตะเล ภาคย่างกุ้ง หรือ ยานโถน และ ภาคอิรวดี หรือ เอยะวะดี

17 ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, “พม่า ประวัติศาสตร์และการเมือง Burma : History and Politics”, พิมพ์ครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๕๒ จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, หน้า ๑.

18 Maung Htin Aung เขียน/ เพ็ชร สุมิตร แปล, “ประวัติศาสตร์พม่า A History of Burma”, พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรกฎาคม ๒๕๕๗, จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, หน้า ๓๑-๒๐๗.

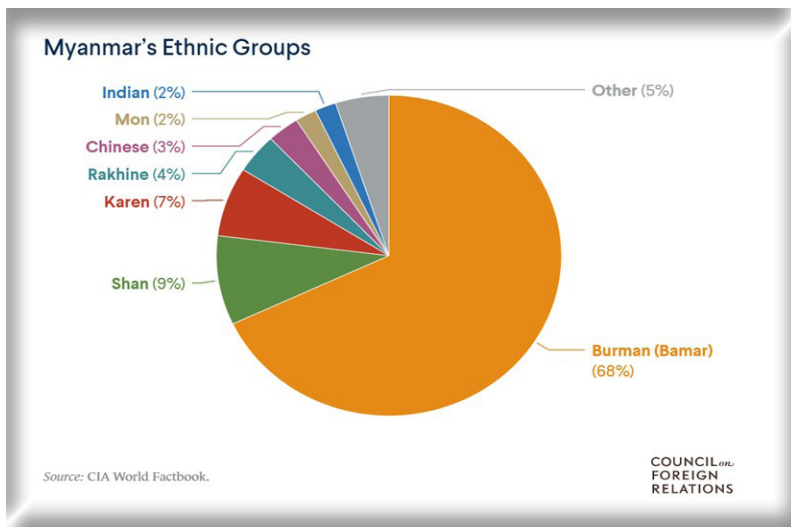
19 ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, “แนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเมียนมา”, พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ, ๒๕๖๖, หน้า ๓๘

20 Ibid, หน้า ๔๑-๔๕

๒. ๗ รัฐ ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อย ประกอบด้วย รัฐกะชีน หรือ กะฉิ่น รัฐกะยา หรือ ชื่อเดิมเรียกว่า กะเหรี่ยงแดง รัฐกะเหรี่ยง หรือ กะยีน รัฐฉาน หรือ ขาน หรือ ไทใหญ่ รัฐชิน หรือ รัฐชิน รัฐมอญ หรือ โมน และ รัฐยะไข่ หรือ ระไคน์

๓. ๑ ดินแดนสหภาพ คือ เนปยีดอ ซึ่งเป็นเมืองหลวง

ประชาชนชาวเมียนมา มี ๑๓๕ ชชาติพันธุ์ ประกอบด้วย เมียนมา ร้อยละ ๖๘ ไทยใหญ่ ร้อยละ ๙ กะเหรี่ยงร้อยละ ๗ ยะไข่ ร้อยละ ๔ จีน ร้อยละ ๓ อินเดียร้อยละ ๒ มอญร้อยละ ๒ และอื่น ๆ ร้อยละ ๕ ทั้งนี้ ประชากรชาวมิเียนมานับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทร้อยละ ๘๗.๙ ศาสนาคริสต์ร้อยละ ๖.๒ ศาสนาอิสลามร้อยละ ๔.๓ นับถือภูตผีวิญญาณเทวดา ร้อยละ ๐.๘ ฮินดูร้อยละ ๐.๕ อื่น ๆ ร้อยละ ๐.๒ สำหรับภาษาในสหภาพเมียนมานั้นมีภาษาพูดมากกว่า ๑๐๐ ภาษา^{๒๑}

ที่มา : <https://www.cfr.org/backgrounder/myanmar-history-coup-military-rule-ethnic-conflict-rohingya> 24 July 2024

²¹ Ibid, หน้า ๓๙

✦ จุดเริ่มต้นของความขัดแย้งในสหภาพเมียนมา

ยูธิกา ตันสงวน ได้ทำการศึกษาปัญหาความแตกแยกในสหภาพเมียนมา พบว่าจุดเริ่มต้นของสาเหตุของความแตกแยกภายในสหภาพเมียนมาในปัจจุบันมีจุดเริ่มต้นนับตั้งแต่สหภาพเมียนมาถูกปกครองโดยอังกฤษเนื่องจาก กรณีที่สหภาพเมียนมาตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษเป็นระยะเวลา ๖๒ ปี โดยแบ่งแยกการปกครองชนกลุ่มน้อยออกจากเมียนมา เช่น การจัดตั้งรัฐต่าง ๆ ตามเผ่าพันธุ์ของชนกลุ่มน้อย ทำให้ชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ อยู่ร่วมกันกับเผ่าของตนอย่างแน่นแฟ้น ในดินแดนของตน และเมื่อพม่า หรือ สหภาพเมียนมาในเวลานี้ได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ โดยรัฐธรรมนูญของพม่าฉบับวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้บัญญัติสิทธิของรัฐต่าง ๆ ให้มีสิทธิแยกตัวออกจากพม่า หรือ สหภาพเมียนมาได้เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมีอายุครบ ๑๐ ปี แต่เมื่อครบตามกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว พม่าฯ ผิดสัญญา ไม่ดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญฯ กำหนด ประการสำคัญพม่ายังมีความพยายามที่จะทำให้ทุกคนเผ่ากลายเป็นชนชาติพม่าภายใต้ระบบการปกครองแบบสังคมนิยม ทำให้ชนกลุ่มน้อยไม่พอใจ และทำการก่อกบฏ ต่อรัฐบาลพม่าฯ เพื่อแยกตัวเป็นอิสระ²²

ย้อนกลับไปในปี พ.ศ. ๒๔๒๙ เมื่ออังกฤษผนวกพม่าเป็นมณฑลหนึ่งของอินเดีย โดยมีรัฐบาลอาณานิคมอินเดียเป็นผู้ปกครอง โดยให้สมุหเทศาภิบาลพม่าทำการปกครอง โดยขึ้นตรงต่อผู้สำเร็จราชการอินเดียของอังกฤษ มีสำนักงานอยู่ที่เมืองย่างกุ้ง ในการปกครองท้องถิ่นจะมีข้าหลวงประจำภาคแบ่งออกเป็นจังหวัด แขวงและอำเภอตามลำดับ สำหรับการปกครอง ในรัฐไทยใหญ่ทางเหนือ ทางใต้ และในรัฐกะเหรี่ยงใต้ อังกฤษได้ให้คนพื้นเมืองทำหน้าที่ปกครองเมืองของตน แต่ต้องขึ้นอยู่กับข้าหลวงใหญ่อังกฤษประจำเขตนั้น²³

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้ปฏิรูปการบริหารการปกครองใหม่

22 ยูธิกา ตันสงวน, การแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยในสหภาพพม่า, วิทยานิพนธ์ปริญญาโททางการทูต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๖ กันยายน ๒๕๒๑, หน้า ๒๙

23 Ibid, หน้า ๓๔.

โดยเลื่อนตำแหน่งข้าหลวงเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด และในปี พ.ศ.๒๔๖๔ รัฐสภาอังกฤษได้ประกาศใช้ระบบไดอาคี (Dyarchy) ปกครองพม่าเพื่อแก้ปัญหาความไม่สะดวกต่าง ๆ ในการปกครองประเทศ²⁴ และชาวพม่าไม่พอใจที่อังกฤษทำการฝึกทหารให้กับชนส่วนน้อยในพม่า เช่น กะเหรี่ยงคะชิน ชิน²⁵ นอกจากนี้การที่อังกฤษเข้าคุ้มครองชนชาติตามบริเวณชายแดนนั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนฝึกการปกครองตนเอง และป้องกันมิให้พม่าเข้าครอบครองชนเชื้อชาติต่าง ๆ ด้วย จึงเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ชนเผ่าต่าง ๆ รู้สึกว่าตนมิใช่พม่าและต้องการแยกมาปกครองตนเอง²⁶ ชาวพม่าโดยทั่วไปยังคงมีลักษณะท่าทีดูหมิ่นเหยียดหยามสภาพความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชนส่วนน้อยอยู่²⁷

ประการสำคัญ จากลักษณะเฉพาะของชนกลุ่มน้อยที่มีประเพณีและศาสนาแตกต่างไปจากพม่า แต่ต้องมาอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ซึ่งเป็นคนเชื้อชาติอื่น ทำให้เกิดความไม่พอใจและรักกลุ่มของตนมากยิ่งขึ้น และการกระทำของคนพม่าโดยทั่วไปที่แสดงออกกลับทำให้ชนกลุ่มน้อยรู้สึกว่าไม่ใช่คนพม่า เพราะได้รับการดูถูกเหยียดหยามว่าเป็นผู้ไม่เจริญ และไม่สมควรที่จะได้รับสิทธิและความเป็นอยู่เท่าเทียมกับผู้ที่พม่าแท้²⁸ รวมทั้งพม่าภายใต้การปกครองของอังกฤษนั้น อังกฤษใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครอง ทำให้คนพม่าไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย และนโยบายของอังกฤษยังส่งเสริมความไม่ไว้วางใจกันมากขึ้น เช่น กะเหรี่ยงและชาวเขาอื่น ๆ มีโอกาสรับราชการทหาร ในขณะที่ชาวพม่าถูกกีดกันออกไป คนอังกฤษชอบกะเหรี่ยงว่าเป็นพวกที่ฉลาดและซื่อสัตย์ ทั้งยังเห็นว่าจากประวัติศาสตร์พม่า ชนกลุ่มน้อยไม่ได้รับความยุติธรรมจากชาวพม่า²⁹ ชนกลุ่มน้อยไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องดินแดนของตนเอง เพราะรัฐบาล

24 Ibid, หน้า ๓๕.

25 Ibid, หน้า ๓๖.

26 Ibid, หน้า ๓๗.

27 Ibid, หน้า ๖๔.

28 Ibid, หน้า ๗๕.

29 Ibid, หน้า ๙๐.

ไม่ต้องการที่จะให้ชนกลุ่มน้อยแยกตัวเป็นอิสระอันจะทำให้ดินแดนและทรัพยากรธรรมชาติและพลเมืองในรัฐต่าง ๆ ลดลง

พรพิมล ตรีโชติ ได้กล่าวถึงกรณีความขัดแย้งภายในสหภาพเมียนมา ไว้ในหนังสือ “ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า” สรุปได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลทหารพม่าที่ดำรงอยู่มาถึงปัจจุบัน เกิดขึ้นจากการปกครองของอังกฤษที่มีต่อพม่าในยุควาณานิคม เช่น การใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครอง (Divide and Rule) ส่งผลอย่างมากต่อความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติพม่ากับชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ โดยจะมีลักษณะของความสัมพันธ์ที่ห่างเหินและขัดแย้งกันมาโดยตลอด การที่รัฐบาลทหารพม่านำนโยบายยุทธวิธีตัดสี่ (Four Cuts) กับชนกลุ่มน้อยที่ต่อต้านรัฐบาลทหารพม่า คือ ตัดอาหาร คลังวัสดุ ข่ายการสื่อสาร และกองกำลัง ส่งผลให้ชนกลุ่มน้อยอ่อนกำลังลงและนำไปสู่การปราบปรามอย่างรุนแรง และหลังจากนั้นจะมีการบังคับให้มีการเจรจาหยุดยิงเกิดขึ้น แต่ยังมีอีกหลายกลุ่มที่ยังคงยืนหยัดต่อสู้กับรัฐบาลทหารพม่าเรื่อยมา เช่น กองทัพพริชฌาน เป็นต้น³⁰ นอกจากนี้ยังมีนโยบายกองทัพอันจะต้องประกอบด้วยชนชาติพม่าเท่านั้น โดยต้องไม่มีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่ชาวพม่าแท้ปะปนอยู่³¹

จากการศึกษาข้างต้นพบว่า สถานการณ์ความไม่สงบภายในสหภาพเมียนมา มีสาเหตุอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อประเทศอังกฤษเข้าปกครองสหภาพเมียนมา ด้วยนโยบายแบ่งแยกและปกครอง กีดกันคนพม่าไม่ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติราชการ กับสนับสนุนให้ชนกลุ่มน้อยเข้ามามีบทบาทเป็นผู้ช่วยฝ่ายอังกฤษในการบริหารราชการสหภาพเมียนมาในช่วงเวลาดังกล่าวประการสำคัญ อังกฤษ สนับสนุนให้ชนกลุ่มน้อยปกครองตนเองโดยให้ความคุ้มครองแก่ชนกลุ่มน้อย เพื่อไม่ให้ชาวพม่าเข้าไปแทรกแซงการปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อย อันเป็นการสร้างความรู้สึกว่าชนกลุ่มน้อยไม่ใช่ชาวพม่า

30 พรพิมล ตรีโชติ, ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า, (พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๒๒.

31 ยูธิกา ตันสงวน, (n 22), หน้า ๓๖.

เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการถูกเลือกปฏิบัติและการดูแลวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย ในสหภาพเมียนมา จากชนชาวพม่าภายหลังจากสหภาพเมียนมาได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษ ส่งผลให้อัตลักษณ์ของชนชาติพม่า กับ กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาแต่เดิม ยังมีระยะห่างระหว่างชนชาติพม่า กับ กลุ่มชาติพันธุ์ มากยิ่งขึ้นภายหลังจากได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษ ส่วนที่เสริมให้ความแตกแยกระหว่างชนชาติพม่า กับ กลุ่มชาติพันธุ์ ให้มีความแตกแยกเพิ่มมากขึ้น คือ กรณีที่พม่าไม่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของสหภาพเมียนมา พ.ศ.๒๔๙๐ และความพยายามเปลี่ยนกลุ่มชาติพันธุ์ ให้มีความเป็นชนชาติพม่ามากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสหภาพเมียนมา

✧ สรุปสถานการณ์ความขัดแย้งภายในสหภาพเมียนมาก่อน
เหตุการณ์ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๗ (23 October 2024)³²

ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมากับกลุ่มชาติพันธุ์ และฝ่ายนิยมประชาธิปไตยในสหภาพเมียนมา นั้นมีมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีเหตุการณ์ที่สำคัญ คือ เหตุการณ์ เมื่อ ค.ศ.๑๙๘๘ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ประท้วง การบริหารประเทศของ the State Law and Order Restoration Council (SLORC) ซึ่งในเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และสหภาพเมียนมาอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหารเมียนมานับแต่นั้นเป็นต้นมา และเกิดการเปลี่ยนแปลงในปี ค.ศ.๒๐๑๕ โดยมีสนธิสัญญาหยุดยิงทั่วประเทศ (the Nationwide Ceasefire Agreement (NCA)) ต่อมาใน ค.ศ.๒๐๑๖ พรรค NLD ได้ชนะการเลือกตั้งและเป็นการเข้าครองอำนาจของฝ่ายประชาธิปไตยเป็นครั้งแรก และในการเลือกตั้งครั้งต่อมา NLD ชนะการเลือกตั้งอีกครั้ง แต่ถูกฝ่ายทหารปฏิวัติอีกครั้งใน กุมภาพันธ์ ค.ศ.๒๐๒๑ ซึ่งมีกลุ่มต่อต้านการปฏิวัติ

32 Uprisings in Myanmar—Then and Now, <https://www.irrawaddy.com/opinion/guest-column/uprisings-in-myanmar-then-and-now.html> (Accessed 24 July 2024)

ครั้งนี้หลายกลุ่ม เช่น กลุ่ม People's Defense Forces (PDFs) National Unity Government (NUG) และกลุ่มชาติพันธุ์ขนาดใหญ่ เช่น the AA และ UWSA เป็นต้น ที่สำคัญฝ่ายรัฐบาลทหาร (State Administration Council (SAC) สูญเสียอำนาจการควบคุมของตนไปมากกว่าครึ่งประเทศ และจากเหตุการณ์นี้ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนกว่า ๑๔.๔ ล้านคน ซึ่งคนเหล่านี้ต้องการความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม

✳ สถานการณ์ความขัดแย้งภายในเมียนมาปัจจุบัน

สถานะความขัดแย้งภายในประเทศเมียนมา ณ ปัจจุบัน มีจุดเริ่มต้นที่นับว่ามีนัยสำคัญ คือ เหตุการณ์ ๑๐๒๗ หรือ เหตุการณ์ที่กลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกันโจมตีกำลังทหารฝ่ายทหารพม่า ในชื่อ “Three Brotherhood Alliance” ที่ประกอบด้วย ๓ กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย the Myanmar National Democratic Alliance Army (MNDA) ประกอบด้วย ๒ กลุ่มชาติพันธุ์ คือ the Kokang Chinese ethnicity. the Ta'ang National Liberation Army (TNLA) ซึ่งมีพื้นที่ปฏิบัติการในรัฐฉาน (Shan State) และ the Arakan Army ที่มีพื้นที่ปฏิบัติการในรัฐยะไข่ (Rakhine State)

จากจุดเริ่มต้นดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการใช้อาวุธระหว่างกองกำลังฝ่ายรัฐบาลทหารเมียนมากับกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ อย่างต่อเนื่อง โดยกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์มีชัยชนะเหนือกองทัพเมียนมาในพื้นที่อิทธิพลของตน

✳ ปัจจัยภายนอกที่กระทบต่อความขัดแย้งภายในสหภาพเมียนมา

ชาติมหาอำนาจและสหประชาชาติ เข้าแทรกแซงความไม่สงบเรียบร้อยภายในสหภาพเมียนมา เช่นเดียวกับที่แทรกแซงในสถานการณ์สงครามกลางเมืองของประเทศยูโกสลาเวีย แต่การแทรกแซงความไม่สงบเรียบร้อยภายในสหภาพเมียนมานั้นมีความแตกต่างจากกรณีประเทศยูโกสลาเวีย กล่าวคือ การแทรกแซงในสหภาพเมียนมามีเฉพาะการคว่ำบาตร

ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ แต่การเข้าแทรกแซงในประเทศยูโกสลาเวียนั้น ดำเนินการเข้าแทรกแซงทั้งการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจและการส่งกองกำลังรักษาสันติภาพ เข้าดำเนินการต่อสถานการณ์ความไม่สงบของประเทศยูโกสลาเวียดังกล่าว โดยมีรายละเอียดดังนี้

✳ การแทรกแซงของชาติมหาอำนาจกับสหภาพเมียนมา³³

ชาติมหาอำนาจชาติตะวันตกทำการโดดเดี่ยวเมียนมา เช่น กรณีประเทศสหรัฐอเมริกาคว่ำบาตรเมียนมา เป็นแรงผลักดันให้สหภาพเมียนมาต้องพึ่งพาจีน และพื้นที่ของสหภาพเมียนมามีความสำคัญในทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อจีน เนื่องจากสหภาพเมียนมาเป็นเส้นทางสำรองสำหรับท่อส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากมณฑลยูนนานไปยังท่าเรือเจ้าผิง (Kyaukphyu port) ในรัฐยะไข่ (Rakhine State) ออกไปยังมหาสมุทรอินเดีย และยังเป็นพื้นที่ที่จีนและชาติตะวันตกมีสถานะของการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ในบริเวณดังกล่าว

✳ การแทรกแซงโดยสหประชาชาติ (UN)

สหประชาชาติมี Resolution 2669 เรียกร้องให้สหภาพเมียนมาหยุดการใช้ความรุนแรงทั้งปวงภายในสหภาพเมียนมาและเรียกร้องให้ปล่อยตัวนักโทษที่ถูกควบคุมตัวโดยไม่มีเหตุอันสมควร (arbitrarily detained prisoners)³⁴ และใน วันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๔ (18 June 2021) ที่ประชุมใหญ่แห่งสหประชาชาติ มีมติรับ non-binding resolution ที่เรียกร้องให้รัฐสมาชิกป้องกันการส่งอาวุธเข้าไปยังสหภาพเมียนมา³⁵

33 Ong Andrew, “Peace Studies in Myanmar : Interweaving Regional Geopolitics and Local Dynamics”, Asian Journal of Peacebuilding, Vol. 11, No.1 (2023), p 119-144

34 UN resolution 2669, <http://unscr.com/en/resolutions/2669> (Accessed 14 August 2024)

35 UN Adopts Nonbinding Arms Embargo On Myanmar, <https://www.armscontrol.org/act/2021-07/news-briefs/un-adopts-nonbinding-arms-embargo-myanmar> (Accessed 14 August 2024)

✱ สรุปปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อสหภาพเมียนมา

สหภาพเมียนมาเป็นประเทศที่ประกอบด้วยประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา มีรูปแบบการปกครองแบบสังคมนิยม ประกอบกับผู้บริหารประเทศมีนโยบายชาตินิยม ที่ส่งผลให้เกิดการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลทหารของสหภาพเมียนมา กับ กองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มประชาชนนิยมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยเฉพาะในปัจจุบันมีการต่อสู้ระหว่างทั้ง ๒ ฝ่ายที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น

สภาวะแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อสถานะทางการเมืองและความมั่นคงของสหภาพเมียนมาประกอบด้วย การถูกคว่ำบาตรจากนานาชาติ การพึ่งพาทางเศรษฐกิจกับสาธารณรัฐประชาชนจีน สหภาพเมียนมาเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในทางภูมิรัฐศาสตร์ ต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน

เมื่อนำปัจจัยต่าง ๆ ของสหภาพเมียนมา มาเปรียบเทียบกับ Variables ที่ส่งผลให้ประเทศยูโกสลาเวียต้องล่มสลายลงแล้วมีรายละเอียดดังนี้

	ประเทศยูโกสลาเวีย	สหภาพเมียนมา
Variable1	นโยบายชาตินิยมชาวจีร์บ	มีนโยบายชาตินิยมเพื่อความมั่นคงของประเทศ
Variable2	ปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ	มีปัญหาเศรษฐกิจในประเทศแต่สามารถพึ่งพาสาธารณรัฐประชาชนจีน และพันธมิตรของจีนได้
Variable3	ความขัดแย้งมีการใช้อาวุธภายในประเทศ	มีสงครามกลางเมือง
Variable4	การกระทำที่เป็นอาชญากรรมสงคราม	ยังไม่มีการพิสูจน์อย่างเป็นทางการอันเป็นเหตุให้เกิดการแทรกแซงกิจการภายในเมียนมาโดย นานาชาติ

Variable5	ระบบเศรษฐกิจโลก	ระบบทุนนิยมเช่นเดิมแต่มีกลุ่มเศรษฐกิจ ๒ กลุ่ม คือ กลุ่ม G7 และ กลุ่ม BRICS
Variable6	ยูโกสลาเวียหมดความสำคัญทาง Geopolitics	มีความสำคัญต่อจีนในการเป็นเส้นทางลำเลียงพลังงานเข้าสู่ มณฑลยูนนาน และ มีความสำคัญต่อประเทศสหรัฐอเมริกาในการดำเนินนโยบายต่างประเทศกับสาธารณรัฐประชาชนจีน
Variable7	การแทรกแซงโดยตรงจากองค์การระหว่างประเทศ	มีมาตรการคว่ำบาตรเท่านั้น ไม่มีการส่งกองกำลังรักษาสันติภาพของ UN เข้าแทรกแซงสงครามกลางเมือง
Variable8	การสนับสนุนให้แยกเอกราช	ยังไม่มีชาติใดให้การรับรองการประกาศเอกราชของรัฐต่าง ๆ ของสหภาพเมียนมา

✧ ภาพสถานการณ์ในสหภาพเมียนมาผ่านประสบการณ์ของประเทศไทยยูโกสลาเวีย

เมื่อนำ Variables ที่ส่งผลให้ประเทศยูโกสลาเวียต้องแยกออกเป็นรัฐขนาดเล็กจำนวน ๖ รัฐ กับปัจจัย/Variables ของสงครามภายในสหภาพเมียนมาจะพบความเหมือนและความแตกต่างกันดังนี้

Variables ของทั้ง ๒ กรณี นั้นมีส่วนที่เหมือนกันคือ Variable1 คือ นโยบายชาตินิยม Variable2 คือ ปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ Variable3 คือ ความขัดแย้งภายในประเทศในระดับสงครามกลางเมือง Variable6 คือ มีความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์

Variables ทั้ง ๒ กรณี มีส่วนที่แตกต่างกันคือ อิทธิพลจากระบบเศรษฐกิจโลกส่งผลกระทบต่อทั้ง ๒ ประเทศ แตกต่างกัน การกระทำที่เป็น

อาชญากรรมสงคราม การแทรกแซงด้วยกำลังทหารจาก UN ไม่มีการรับรอง
รัฐภายในให้เป็นเอกราช ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. เมื่อพิจารณาจากประสบการณ์ของประเทศยูโกสลาเวีย เพื่อวิเคราะห์
ภาพสถานการณ์ภายในสหภาพเมียนมาแล้ว พบว่าหากต้องการภาพที่ไม่มี
สงครามกลางเมืองในสหภาพเมียนมา รัฐบาลทหารเมียนมาต้องลดนโยบาย
ชาตินิยม และฝ่ายต่าง ๆ ในสหภาพเมียนมาต้องได้รับเชิญเข้าสู่การเจรจา
อย่างเท่าเทียมกับฝ่ายรัฐบาลทหารเมียนมา ซึ่งในความเป็นจริงแล้วอาจ
จะเกิดขึ้นไม่ได้เนื่องจากความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของสหภาพเมียนมา
ที่ชาติมหาอำนาจทั้ง ๒ ฝ่าย ต้องการมีอิทธิพลเหนือสหภาพเมียนมาเพื่อ
ความได้เปรียบในการดำเนินยุทธศาสตร์และนโยบายของตน

๒. สำหรับกรณีเมื่อพิจารณาตามสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีเหตุการณ์
สู้รบอย่างรุนแรงระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมากับกลุ่มชาติพันธุ์ ในระดับ
ของสงครามกลางเมืองแบบเต็มรูปแบบ อีกทั้งฝ่ายชาติพันธุ์ยังมีความได้เปรียบ
ในพื้นที่อิทธิพลของตน การที่จะไม่ให้สหภาพเมียนมาแยกออกเป็นประเทศ
ย่อย ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของประเทศยูโกสลาเวียแล้วนั้น
สหภาพเมียนมาจะต้องไม่สร้างเหตุที่จะทำให้องค์การระหว่างประเทศส่ง
กำลังเข้าแทรกแซง และรับรองให้รัฐต่าง ๆ ในสหภาพเมียนมาเป็นรัฐเอกราช
นอกจากนี้ สถานการณ์ในสหภาพเมียนมานั้น ต้องได้รับการสนับสนุนจาก
ชาติมหาอำนาจ เช่น จีน หรือ สหรัฐ ในการนำทุกฝ่ายเข้าสู่การเจรจา รวมทั้ง
ใช้อิทธิพลของตนกดดันให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม และเข้าสู่การเจรจา แต่อย่างไร
ก็ตามสถานะของความร่วมมือกันของชาติมหาอำนาจทั้ง ๒ ฝ่ายในสหภาพเมียนมา
คงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสหภาพเมียนมานั้นเป็นประเทศที่มีความสำคัญ
ในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ของทั้ง ๒ ฝ่าย จึงสามารถคาดการณ์ได้ว่า トラบไคที่
เหตุการณ์ในสหภาพเมียนมา ไม่มีเงื่อนไขให้ชาติต่าง ๆ เข้าแทรกแซง
สงครามกลางเมือง และ รับรองให้รัฐต่าง ๆ ที่อยู่ภายในสหภาพเมียนมา
เป็นรัฐเอกราช แล้ว การที่จะถูกแยกประเทศเป็นรัฐย่อย ๆ เช่น ประเทศ

ยูโกสลาเวีย ยังไม่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามสภาวะของสงครามกลางเมือง ยังคงมีอยู่ต่อไป เนื่องจากความสำคัญของพื้นที่ และนโยบายของมหาอำนาจ ทั้ง ๒ ฝ่ายนั้น ชัดแย้งกัน หรือ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า สงครามกลางเมือง ในสหภาพเมียนมา จะยังไม่สงบราบใดที่การแข่งขันกันระหว่างชาติ มหาอำนาจ ทั้ง ๒ ฝ่ายยังไม่สิ้นสุดลง ไม่ว่าจะเป็นผลแพ้ชนะเกิดขึ้น หรือ เจริญต่อรองแล้วได้ผลประโยชน์ที่พึงพอใจของมหาอำนาจทั้ง ๒ ฝ่าย

สรุปภาพสถานการณ์ในสหภาพเมียนมาภายใต้การแข่งขันทาง ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างชาติมหาอำนาจ

๑. สหภาพเมียนมาจะมีสภาวะความไม่สงบเรียบร้อยภายใน ประเทศ ในลักษณะนี้ไปจนกว่าชาติมหาอำนาจทั้ง ๒ ฝ่ายตกลงกันได้ หรือ มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถอยออกจากการแข่งขันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๒. สหภาพเมียนมาจะเป็นเช่นเดียวกับประเทศยูโกสลาเวียหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผลตามข้อ ๑ คือ ฝ่ายที่ชนะหรือมีอิทธิพลเหนือกว่า จะเป็นผู้ กำหนดลักษณะของสหภาพเมียนมา ที่เป็นประโยชน์ในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ที่ สอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติของตนมากที่สุด

อิหร่านกับความขัดแย้งในสงครามอิสราเอล-ปาเลสไตน์

บทบาทของอิหร่านในเหตุการณ์ความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์

น.อ.จเร โฉมฉาย

“War Is Never An Isolated Act.”

“สงครามไม่เคยอุบัติขึ้นโดยฉับพลันกับที่ใดที่หนึ่ง”

Carl Von Clausewitz

นักการทหารชาวปรัสเซียผู้ยิ่งใหญ่ “On War”

อารัมภบท

ความวุ่นวายในตะวันออกกลางในขณะนี้ ถ้าจะเป็นละครเวที ก็คงเป็นบทละครที่ยิ่งใหญ่เหมือนมีผู้ประพันธ์ชั้นเยี่ยม ที่นี้จะกำหนดเหตุการณ์ระหว่างคู่ขัดแย้งตัวเอก คือชาวยิวแห่งอิสราเอล และชาวอาหรับปาเลสไตน์ในกาซ่าและเวสต์แบงก์ผ่านตัวแทนคือกลุ่มนักรบฮามาส ทำการรบราฆ่าฟันกันขนานใหญ่จนหาทางออกไม่เจอ แล้วนี่อะไรไม่ออกก็ไป

ลากเอาคนนอกโดยเฉพาะชาวเปอร์เซียอย่างอิหร่านเข้ามาโยง จนเหตุการณ์บานปลายทำท่าจะลุกลามใหญ่โตแบบไร้เหตุผล แต่มันเป็นเช่นนั้นจริงหรือ ในระหว่างนั้น ยังมีตัวละครอื่น ๆ ที่เข้ามาร่วมแจมในเวทีแบบคาดไม่ถึง ในขณะที่ความขัดแย้งครั้งล่าสุดซึ่งปะทุขึ้นตั้งแต่วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๖ กำลังดำเนินไปอย่างเข้มข้นนั้น พลันก็มีตัวละครนอกบทเพิ่มขึ้น เริ่มด้วยกลุ่มอิซบอลเลาะห์ในเลบานอนที่ประกาศจะโจมตีอิสราเอลเพื่อสนับสนุนกลุ่มฮามาส ตามด้วยกลุ่มกบฏฮูตีในเยเมนอันห่างไกลไปอีกนับพันไมล์ ก็ประกาศในทำนองเดียวกัน โดยทั้งสองกลุ่มเรียกร้องให้อิหร่านเข้ามาช่วยโจมตีอิสราเอลด้วย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักรบอิสลามในซีเรียและอิรัก อีกหลายกลุ่มเข้าร่วมโจมตีอิสราเอลประปราย รวมทั้งโจมตีฐานที่มั่นของทหารสหรัฐอเมริกา ในอิรัก ซีเรีย และจอร์แดน คู่ขัดแย้งทั้งหมดโจมตีกันไปมา มีท่าทีรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ เป็นเหตุชักนำให้กองกำลังของสหรัฐอเมริกา และพันธมิตรตะวันตกเข้ามาเพื่อป้องกันเหตุการณ์บานปลาย โลกอาหรับที่เหลือนอกจากส่งเสียงทางการเมืองสนับสนุนปาเลสไตน์เป็นระยะแต่ก็ไม่ได้ลงมืออะไร ต่างจากสงครามหลายครั้งก่อนหน้านี้ที่จะเข้าร่วมรบด้วย นอกจากนี้ จีน รัสเซีย และประชาคมโลก ต่างก็เฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ และเข้าร่วมปฏิสัมพันธ์ในทางการเมืองเป็นระยะ ความซุลมุนนี้มีที่ท่าอาจขยายเป็นสงครามระดับภูมิภาคได้ และได้ส่งผลกระทบไปทั่วโลกในรูปของราคาสินค้าและพลังงาน ที่พุ่งสูงขึ้นจากความเสี่ยงในการผลิตและการขนส่งผ่านทะเลแดง

ในบรรดาตัวละครทั้งหมดนี้ อิหร่านซึ่งดูเหมือนไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงในตอนแรก ได้ปฏิเสธการรู้เห็นหรือมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น กลับได้รับบทบาทกลางเวทีในระยะหลัง กลายเป็นคู่ขัดแย้งโดยตรงกับอิสราเอลไป ในที่สุด โลกต้องกลั้นหายใจว่าจะเกิดสงครามครั้งใหญ่หรือไม่เมื่ออิหร่านได้โจมตีอิสราเอลรอบแรกอย่างหนักหน่วงพอสมควร เพื่อตอบโต้การสังหารนายทหารระดับผู้นำในกองกำลังพิทักษ์การปฏิวัติอิสลาม (Islamic Revolutionary Guard Corps: IRGC) ของอิหร่าน ถึง ๓ นาย บริเวณ

สถานทูตอิหร่านในกรุงตามัสกัสซีเรีย ต่อมาได้ประกาศจะโจมตีอิสราเอล ครั้งที่สองเพื่อตอบโต้การสังหารนายอิสมาอิล ฮานียะห์ ผู้นำฮามาสในกรุง เตหะรานให้หนักหน่วงกว่าเดิม อิหร่านจึงเป็นตัวแสดงหนึ่งที่กุมชะตากรรม ความวุ่นวายครั้งนี้ว่าจะขยายตัวเป็นสงครามภูมิภาคหรือแม้กระทั่งสงคราม นิวเคลียร์หรือไม่

อิหร่านพาตัวเข้าสู่บทบาทสำคัญในความขัดแย้งนี้ที่อาจกลายเป็น สงครามครั้งยิ่งใหญ่ในตะวันออกกลางได้อย่างไร ทิศทางการดำเนินการ ของอิหร่านในอนาคตจะเป็นไปในทิศทางใด ในความพยายามทำความเข้าใจ ปรากฏการณ์ของสังคมมนุษย์เรื่องนี้ให้อ่องแท้ เราจะมาศึกษาหาคำตอบใน คำถามสำคัญเหล่านี้ โดยศึกษาลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วย้อนไปหา สาเหตุของความขัดแย้ง จากนั้นจึงพิจารณาแนวโน้มว่าคู่ขัดแย้งน่าจะทำ อย่างไรในอนาคต

➡ ๑. เกิดอะไรขึ้นบ้างในความขัดแย้งครั้งล่าสุดนี้

🗨️ นับแต่ได้รับเอกราชหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ตะวันออกกลาง เป็นพื้นที่ที่ไม่เคยสงบ

ตะวันออกกลางเป็นดินแดนที่ปกครองโดยจักรวรรดิและอาณานิคม ต่าง ๆ มาตลอดโบราณกาล จนกระทั่งตกอยู่ภายใต้จักรวรรดิออตโตมัน ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๑ ในปี ค.ศ. ๑๙๑๘ ภายหลังสงคราม อังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย ได้ตกลงกันจัดสรรดินแดนให้กับชนเผ่าดั้งเดิมที่เป็น แนวร่วม ให้ก่อตั้งเป็นประเทศต่าง ๆ นับแต่นั้นเป็นต้นมาดินแดนแห่งนี้ แทบไม่เคยอยู่อย่างสงบสุขโดยมีทั้งความขัดแย้งระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ และกลุ่มประเทศสันนิบาตอาหรับ ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๔๘ - ๑๙๗๓ วิกฤติ เลบานอนในปี ค.ศ. ๑๙๕๘ สงครามกลางเมืองเลบานอน ปี ค.ศ. ๑๙๗๕ - ๑๙๙๐ การปฏิวัติรัฐประหารในอิหร่านในปี ค.ศ. ๑๙๕๘ และ ๑๙๗๙ ซึ่ง นำไปสู่สงครามระหว่าง อิรัก-อิหร่าน ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๘๐ - ๑๙๘๘ ตามด้วย

สงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่ ๑ ในปี ค.ศ.๑๙๙๐ และครั้งที่ ๒ ในปี ค.ศ. ๒๐๐๓ - ๒๐๑๑ ต่อด้วยสงครามก่อการร้ายระหว่าง สหรัฐฯ และพันธมิตร กับกลุ่มตอลิบานในอัฟกานิสถาน ในปี ค.ศ.๒๐๐๑ - ๒๐๒๑ ตามด้วย ปราบปรามการก่อการร้าย ISIS ในปี ค.ศ.๒๐๑๔ - ๒๐๑๙ ซึ่งมีเป้าหมาย ยึดตะวันออกกลางเพื่อสถาปนารัฐอิสลามกลับคืนมา ซึ่งทำให้สหรัฐฯ ต้องเข้าไปช่วยเหลือในการฝึกหัดสนับสนุนกองกำลังของอิรักและซีเรียเพื่อปราบปรามกลุ่มดังกล่าวจนสำเร็จ ทับซ้อนด้วยสงครามกลางเมืองในซีเรีย ตั้งแต่ปี ค.ศ.๒๐๑๑ ถึงปัจจุบัน ระหว่างรัฐบาลนาย Assad และกองกำลัง นักรบอิสลามสนับสนุนโดยอิหร่านฝ่ายหนึ่ง กับกองกำลังประชาชนผสมหลายฝ่าย สงครามกลางเมืองในเยเมน ตั้งแต่ปี ค.ศ.๒๐๑๔ จนถึงปัจจุบัน ระหว่างรัฐบาลเยเมนที่สนับสนุนโดยซาอุดีอาระเบียและกลุ่มฮูตีซึ่งสนับสนุนโดยอิหร่าน และล่าสุด การปะทุขึ้นรอบใหม่ของสงครามอิสราเอล-ปาเลสไตน์ เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ.๒๐๒๓ ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลกับกลุ่มฮิซบอลเลาะห์และกลุ่มฮูตี รวมไปถึงอิหร่านด้วยในที่สุด

สงครามและความขัดแย้งทั้งหมดทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร ใครทำอะไรบ้างในลำดับเหตุการณ์ครั้งใหม่นี้ อิหร่านเข้าไปเกี่ยวข้องได้อย่างไร และความขัดแย้งเหล่านี้จะนำไปสู่อะไร เราจะได้มาพิจารณากันในลำดับต่อไป

☞ ความขัดแย้งครั้งล่าสุดเริ่มจากกลุ่มฮามาสโจมตีอิสราเอลอย่างหนักหน่วงและไม่คาดคิด

อันที่จริงความรุนแรงระหว่างอิสราเอลกับกลุ่มฮามาส และประชาชนทั้งสองฝั่ง มีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานแทบไม่เว้นแต่ละปี แต่ในวันที่ ๗ ตุลาคม ค.ศ.๒๐๒๓ (พ.ศ.๒๕๖๖) ได้เกิดความแปลกแตกต่าง ตรงที่ในวันนั้นกลุ่มฮามาสได้ยิงจรวดเข้าถล่มอิสราเอลจำนวนประมาณ ๗,๐๐๐ ลูก และได้ส่งนักรบข้ามกำแพงป้องกันจากเขตกาซ่าเข้ามาในอิสราเอลเพื่อไล่ล่าสังหารประชาชนและเยาวชน ฆาตทำลายทรัพย์สิน และกวาดต้อนชาวอิสราเอล

กลุ่มนักรบฮามาสได้โจมตีอิสราเอลจากพื้นที่กาซ่าทางด้านขวาด้วยจรวดในขณะที่ระบบ Iron Dome ของอิสราเอลได้ปล่อยอาวุธเข้าสกัดกั้นทางด้านซ้าย

แหล่งที่มา: timesofisrael.com

และแรงงานต่างชาติในคิบูชต์บริเวณชายแดนไปกว่า ๒๕๐ คนเพื่อเป็น
ตัวประกัน โดยกลุ่มฮามาสแถลงในภายหลังว่านี่คือปฏิบัติการ Al Agha
Flood เพื่อตอบโต้ความอยุติธรรมที่อิสราเอลกระทำต่อชาวปาเลสไตน์และ
ดูหมิ่นศาสนามาเป็นเวลานาน ความแปลกแตกต่างทั้งในด้านความหนัก
หน่วงรุนแรงในการโจมตีและจังหวะเวลาที่คาดไม่ถึงในแง่การทหารถือว่า
กลุ่มฮามาสประสบความสำเร็จอย่างงดงาม แต่ก็ได้ชักนำภัยจากการ
ตอบโต้ของอิสราเอลที่แตกต่างจากที่ผ่านมาโดยสิ้นเชิงเช่นกัน

🗨️ อิสราเอลตอบโต้ด้วยปฏิบัติการ Swords of Iron

การโจมตีครั้งนี้ของกลุ่มฮามาส สร้างความเสียหายต่อชีวิตและ
ทรัพย์สินของชาวอิสราเอลจำนวนมากถึง ๓,๕๐๐ กว่าคน เสียชีวิตกว่า
๑,๔๐๐ คน และตกเป็นตัวประกันกว่า ๒๕๐ คน จำนวนจรวดที่ใช้โจมตี
ครั้งนี้เพิ่มขึ้นกว่าปกติมากมายจนน่าตกใจ อิสราเอลคาดคิดไม่ถึงและรู้สึกว่
ไม่สามารถจะปล่อยกลุ่มฮามาสให้ดำรงอยู่ได้อีกต่อไป จึงได้ประกาศยุทธการ

Swords of Iron โดยมีจุดประสงค์เพื่อกวาดล้างกลุ่มฮามาสและโครงสร้างการก่อการร้ายให้หมดสิ้นไปจากกาซ่า ในการนี้อิสราเอลได้ใช้กองทัพบุกเข้ามาไล่ล่ากลุ่มฮามาสทั่วพื้นที่กาซ่า หลังจาก ๑๐ เดือนผ่านไปสามารถทำลายนักรบฮามาสจำนวน ๒๔ กองพันได้อย่างรวดเร็ว แต่ยังคงมีการต่อต้านประปรายผุดขึ้นทั่วกาซ่า ในการนี้มีประชาชนชาวกาซ่าที่ต้องเสียชีวิตจากการโจมตีของอิสราเอลมีจำนวนกว่า ๔๐,๐๐๐ คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นเยาวชนไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ คน ทำให้ประชาคมโลกเริ่มต่อต้านอิสราเอลและสนับสนุนให้มีการตั้งรัฐปาเลสไตน์ขึ้น จากที่ไม่เคยมีกระแสนี้มาก่อน ในจำนวนนี้รวมถึงสหรัฐฯ และชาติตะวันตกทั้งหลายอีกด้วย

🗨️ กลุ่มอิซบอลเลาะห์และฮูตีเข้าร่วมโจมตีเพื่อสนับสนุนกลุ่มฮามาส

กลุ่มฮามาส ได้เรียกร้องให้พี่น้องนักรบอิสลาม Axis of Resistance ในประเทศ อิหร่าน เลบานอน เยเมน อิรัก และซีเรีย ลูกขึ้นมาร่วมรบกับกลุ่มฮามาส ซึ่งก็ได้รับการตอบรับในทันที โดยอิหร่านให้การสนับสนุนทางการเมืองและปฏิเสธว่าไม่ได้มีส่วนรู้เห็น หรือร่วมในการวางแผนโจมตีในครั้งนี้มาก่อน ในขณะที่กลุ่มอิซบอลเลาะห์ในเลบานอนและกลุ่มฮูตีในเยเมนประกาศเข้าร่วมโจมตีอิสราเอลเพื่อสนับสนุนกลุ่มฮามาสจนกว่าอิสราเอลจะหยุดรุกรานกาซ่าและถอนทหารออกไป ในการนี้อิซบอลเลาะห์ได้เริ่มยิงจรวดแบบไม่จำกัดเป้าหมายเข้ามาในอิสราเอลทุกวัน วันละประมาณ ๒๐ - ๑๐๐ ลูก แต่ถูกระบบป้องกันภัยทางอากาศ Iron Dome ของอิสราเอลสกัดได้ทั้งหมด ทั้งนี้ น่าสังเกตว่ากลุ่มอิซบอลเลาะห์ไม่ได้โจมตีอย่างหนักหน่วงแต่อย่างใด เมื่อเทียบกับข่าวกรองปริมาณจรวดในมือซึ่งอยู่ระหว่าง ๗๐,๐๐๐ - ๑๕๐,๐๐๐ ลูก ที่อาจมีอยู่ จึงไม่ได้สร้างภาระหนักหรือแรงกดดันต่ออิสราเอลอย่างที่เราควรจะเป็น ส่วนกลุ่มฮูตีในเยเมนเริ่มโจมตีอิสราเอลและเรือสินค้าทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับอิสราเอลด้วยโดรนและขีปนาวุธระยะไกลซึ่งคาดว่าได้รับการสนับสนุนจากอิหร่านตลอดจนใช้กำลังรบจากเฮลิคอปเตอร์เข้าจับยึดเรือสินค้าที่เกี่ยวข้องกับ

อิสราเอลในทะเลแดงด้วย ส่งผลให้กองเรือสินค้าโลกหลายบริษัทจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงทะเลแดง เกิดผลกระทบต่อการขนส่งสินค้าโลกทางเรือ ทำให้สหรัฐฯ และพันธมิตร จัดตั้งกองกำลังทางเรือนานาชาติเข้ารักษาเสรีภาพในการเดินเรือในทะเลแดง รวมทั้งป้องกันตนเอง และโจมตีตอบโต้กลุ่มฮูตีบนบกเพื่อทำลายขีดความสามารถในการโจมตีเรือของกลุ่มฮูตี กลายเป็นคู่ขัดแย้งกับกลุ่มฮูตีไปอีกฝ่ายหนึ่ง

อิสราเอลตอบโต้ทางอากาศต่อกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ ฮูตี กลุ่มนักรบอิสลามในซีเรีย และสังหารนายทหารระดับสูงของอิหร่าน ทำให้อิหร่านตอบโต้เพื่อลงโทษครั้งแรก

การโจมตีของกลุ่มฮิซบอลเลาะห์และฮูตี และกลุ่มนักรบอิสลามในซีเรียเข้ามายังอิสราเอล ทำให้อิสราเอลต้องตอบโต้ด้วยการโจมตีทางอากาศเข้าไปในเลบานอน ซีเรีย และล่าสุดคือในเยเมนด้วย ซึ่งนั่นรวมถึงกลุ่มเป้าหมายนายทหารระดับสูงจากกองกำลังพิทักษ์การปฏิวัติอิสลาม (IRGC) ของอิหร่าน ที่ให้การฝึกสอนและให้คำปรึกษากับกองกำลังนักรบอิสลามกลุ่มต่างๆ ในซีเรีย ทำให้อิสราเอลต้องโจมตีสนามบินกรุงตามัสกัสในวันที่ รมต.ต่างประเทศอิหร่านและนายทหารระดับสูงของอิหร่านมีกำหนดมาเยือนซีเรีย ต่อฐานที่มั่นของกลุ่มนักรบในซีเรีย และเป้าหมายนายทหารอิหร่านในซีเรีย จนกระทั่งในวันที่ ๓๑ มี.ค.๖๗ นายทหารระดับสูงของอิหร่านได้ถูกสังหารด้วยการโจมตีทางอากาศในบริเวณสถานทูตอิหร่านในกรุงตามัสกัส อิหร่านกล่าวหาว่าเป็นฝีมือของอิสราเอล และลงมือตอบโต้อิสราเอลด้วยการยิงขีปนาวุธระยะไกลจำนวนกว่า ๑๕๐ ลูก พร้อมโดรนอีกกว่า ๒๐๐ ลำ อาวุธของอิหร่านส่วนมากถูกจรวดป้องกันภัยทางอากาศของอิสราเอล จอร์แดน และซาอุดีอาระเบีย ตลอดจนเครื่องบินรบของสหรัฐฯ อังกฤษ และฝรั่งเศสช่วยยิงตก ส่วนที่เล็ดรอดเข้ามาถึงอิสราเอลถูกสกัดด้วยระบบป้องกันภัยทางอากาศ รวมทั้งระบบ Iron Dome ไปได้ มีเพียงขีปนาวุธ ๕ ลูก ที่เล็ดรอดเข้ามาในบริเวณฐานทัพอากาศของอิสราเอล แต่ไม่ได้สร้างความเสียหายใด ๆ

ต่อเครื่องบินรบสมรรถนะสูงที่จอดอยู่ที่นั่น ในการนี้อิสราเอลได้ประกาศตอบโต้และสามารถทำลายระบบป้องกันภัย S-300 ของอิหร่านในเมือง Isfahan ซึ่งเป็นเมืองที่ตั้งโรงนิวเคลียร์ที่สำคัญ โดยที่ฝ่ายอิหร่านไม่สามารถระวังป้องกันได้เลย ทั้งสองฝ่ายได้ประกาศว่าการโจมตีตอบโต้ได้จบลงแล้ว ทำให้โลกคลายความวิตกไปได้พักหนึ่ง

... **อิชบอลเลาะห์โจมตีชายแดน ชาวอิสราเอลต้องอพยพหนีภัยนับแสน ทำให้อิสราเอลเตรียมการบุกเข้าไปในเลบานอนเพื่อกำจัดภัย**

ความตึงเครียดระหว่างอิสราเอล-ฮามาส-อิชบอลเลาะห์-ฮูตี ยังคงดำเนินต่อไปในระดับปานกลางอย่างต่อเนื่องทุกวัน โดยอิสราเอลได้เข้ากวาดล้างกลุ่มฮามาสในกาซ่าทั้งหมดได้แล้ว เหลือเพียงการต่อต้านประปรายในพื้นที่ที่เคยได้กวาดล้างไปแล้ว ส่วนกลุ่มอิชบอลเลาะห์ได้โจมตีอิสราเอลด้วยจรวดและโดรนเป็นประจำทุกวันแต่ไม่หนักหน่วงนัก แทบจะไม่ได้สร้างความเสียหายต่อกองทัพอิสราเอลเลย แต่ส่งผลกระทบทำให้ชาวอิสราเอลนับแสนคนในหมู่บ้านบริเวณชายแดนต้องอพยพออกและไม่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตประจำวันได้ ทำให้กองทัพอิสราเอลเคลื่อนย้ายกำลังไปทางเหนือและประกาศว่าอาจจำเป็นต้องบุกเข้าไปกำจัดภัยในเลบานอนได้ จนกระทั่งเกิดเหตุสำคัญในวันที่ ๒๗ ก.ค.๖๗ เมื่อเยาวชนจำนวน ๑๒ คนที่กำลังเล่นกีฬาอยู่ในสนามฟุตบอล ในหมู่บ้านทางตอนเหนือติดกับชายแดนระหว่างอิสราเอลและเลบานอน ต้องเสียชีวิตจากจรวดไม่ทราบฝ่ายที่ยิงลงมาจากที่สนามฟุตบอลพอดี อิสราเอลอ้างผลการตรวจสอบชิ้นส่วนจรวดและกล่าวโทษกลุ่มอิชบอลเลาะห์ทันที พร้อมทั้งประกาศแก้แค้นเอาคืน ส่งฝูงบินเข้าไล่ล่าผู้นำและกองกำลังของอิชบอลเลาะห์ ทั้งจากแนวชายแดนไปจนถึงใกล้กรุงเบรุตเมืองหลวงของเลบานอน สามารถสังหารผู้นำระดับสูงของอิชบอลเลาะห์ได้ ๒ นาย ในการนี้ผู้นำสูงสุดของอิชบอลเลาะห์ได้ประกาศเรียกร้องให้อิหร่านและแนวร่วมนักรบอิสลามทุกกลุ่มร่วมกันลงโทษอิสราเอลในครั้งนี้ กลุ่มอิชบอลเลาะห์ได้เพิ่มจำนวนจรวดที่ยิงเข้าใส่อิสราเอล

เป็น ๒๐๐ - ๓๐๐ ลูกต่อวัน ในขณะที่กลุ่มฮูตีกีประกาศเข้าร่วมและได้ส่งโดรนเข้าโจมตีบ้านเรือนในอิสราเอล เล็ดรอดระบบตรวจจับป้องกันของอิสราเอลเข้ามาได้จำนวนหนึ่ง แต่ยังสร้างความเสียหายให้อิสราเอลได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งสองฝ่ายยังคงโจมตีกันไปมา ล่าสุดอิสราเอลได้ส่งฝูงบินกว่า ๑๐๐ ลำเข้าทำลายเป้าหมายซีปนารูและจรวดของอิซบอลเกาะห์ เพื่อเป็นการโจมตีตัดหน้า (pre-emptive strike) โดยกล่าวอ้างการข่าวกรองว่าเพื่อทำลายแผนการโจมตีด้วยจรวดต่ออิสราเอลครั้งใหญ่ของกลุ่มอิซบอลเกาะห์ซึ่งกำลังจะเกิดขึ้นในเช้าวันนั้น ทำให้ฝ่ายอิซบอลเกาะห์ยิงจรวดกว่า ๓๕๐ ลูกได้ตอบกลับมาทันที ทั้งสองฝ่ายต่างกล่าวอ้างว่าได้บรรลุเป้าหมายในการทำลายฝ่ายตรงข้าม ในขณะที่ปฏิเสธความเสียหายฝ่ายตนว่าไม่เป็นความจริง อิสราเอลได้ชี้ว่าหากชายแดนทางตอนเหนือไม่สงบ อาจพิจารณายกระดับเป็นสงครามเข้าไปในเลบานอนเพื่อกำจัดภัยคุกคามต่อไป

🗨️ อิหร่านประกาศจะลงโทษอิสราเอลครั้งที่ ๒ จากกรณีสังหารนายฮานียะห์ในกรุงเตหะราน

ในวันที่ ๓๑ ก.ค.๖๗ นาย อิสมาอิล ฮานียะห์ ผู้นำของกลุ่มฮามาส ได้ถูกสังหารคาห้องพักในอาคารของกองกำลัง IRGC ที่ทางการอิหร่านได้จัดให้เป็นพิเศษ ด้วยอาวุธที่ยังไม่ชัดเจนว่าเป็นการฝังระเบิดไว้ที่ห้องพักล่วงหน้า หรือด้วยซีปนารูชนิดใดกันแน่ อย่างไรก็ตามอิหร่านเชื่อว่าเป็นฝีมือของอิสราเอลคู่ขัดแย้งกับฮามาส ผู้รอคอยโอกาสให้นายฮานียะห์ออกจากที่หลบภัยในประเทศกาตาร์ซึ่งกลุ่มฮามาสได้ใช้เป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ การเลือกสังหารผู้นำฮามาสขณะมารวมแสดงความคิดเห็นในพิธีรับตำแหน่งของนายเปเชสเคียน ปธน.คนใหม่ของอิหร่านในกรุงเตหะราน น่าจะมาจากอิสราเอลไม่ต้องการผัดใจกับกาตาร์ และมีความขัดแย้งกับอิหร่านอยู่แล้ว จึงเลือกลงมือในอิหร่าน เหตุการณ์นี้สร้างความไม่พอใจต่ออิหร่านอย่างรุนแรง ทำให้ อยาตุลลาห์ โคเมเนอี ผู้นำสูงสุดของอิหร่าน ได้เชิญ ปธน.เปเชสเคียน เข้าพบ และสั่งการให้ทำการโจมตีอิสราเอลเพื่อลงโทษในการกระทำครั้งนี้

อิสราเอลทั้งไม่รับหรือปฏิเสธว่าเป็นการกระทำของตน แต่ได้ประกาศว่าพร้อมที่จะรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ ในขณะที่ฝ่ายพันธมิตรสหรัฐฯ เกิดความกังวลว่าจะเกิดสงครามระหว่างอิสราเอลกับอิหร่าน ซึ่งในสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด อิหร่านอาจจะโจมตีด้วยขีปนาวุธและโดรนจำนวนหลายพันลูก/ตัว หรือแม้แต่อาวุธนิวเคลียร์ถ้ามี พร้อมกับบ่งชี้หมายให้กลุ่มฮิซบอลเลาะห์และกลุ่มฮูตี ทำการโจมตีด้วยจรวด โดรน และขีปนาวุธจำนวนรวมกันอาจเป็นหลักหลายหมื่นลูก/ตัว พร้อม ๆ กัน ซึ่งย่อมจะทำให้ระบบป้องกันภัยทางอากาศของอิสราเอลไม่สามารถรับมือกับเป้าจำนวนมากมายเช่นนั้นได้อย่างแน่นอน อันจะทำให้อิสราเอลเสียหายอย่างหนักโลกจึงต้องกลั่นหายใจ ว่าทั้งสองฝ่ายจะเริ่มโจมตีตอบโต้กันหรือไม่และจะบายปลายเช่นไร

๒. อิหร่านเข้ามาเกี่ยวข้องกับสงครามระหว่างอิสราเอล-ฮามาสได้อย่างไร

อิหร่านถูกลากเข้ามาเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ครั้งนี้โดยไม่ได้ตั้งใจจริงหรือ เมื่อได้ศึกษาถลึงไปถึงเบื้องหลังแล้ว จะพบว่าอิสราเอลและอิหร่านมีความสัมพันธ์ที่ไม่ได้ตรงไปตรงมา มีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง และได้เพิ่งจะมาปะทะกันในครั้งนี้ แต่ความบาดหมางอาจกล่าวได้ว่าเริ่มต้นตั้งแต่ในปี ค.ศ.๑๙๗๙ หลังการปฏิวัติสังคมนิยมอิหร่าน (Iranian Revolution ๑๙๗๙) จนถึงปัจจุบันเลยทีเดียว ความขัดแย้งระหว่างอิหร่านกับอิสราเอลมีสาเหตุหลักที่เป็นไปได้ ๓ ประการ คืออุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองที่ต่อต้านตะวันตก ความพยายามแผ่ขยายอิทธิพลของอิหร่านผ่านตัวแทนและการแย่งชิงความเป็นผู้นำด้านอำนาจนิวเคลียร์ โดยมีความเป็นมาดังต่อไปนี้

๒.๑ Neither East, Nor West – Islamic Republic: ความขัดแย้งทางอุดมการณ์การปกครอง

ความสัมพันธ์ระหว่างอิหร่านกับตะวันตก รวมทั้งอิสราเอล เป็นไปด้วยดีมาตลอดในสมัยพระเจ้าชาห์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ และ

อังกฤษให้เข้าสู่อำนาจผ่านการรัฐประหารรัฐบาลในปี ค.ศ.๑๙๕๓ พระเจ้าชาห์ เป็นผู้นำในการปฏิรูปสังคมอิหร่านแบบตะวันตก สำหรับอิสราเอลได้เข้ามา เจริญสัมพันธ์มิตรกับอิหร่านในยุคนี้ตามนโยบายหาพวกที่ไม่ใช่รัฐอาหรับ สำหรับนโยบายต่อต้านตะวันตกและอิสราเอลเริ่มมีขึ้นหลังจากการปฏิวัติ สังคมอิหร่าน (Iranian Revolution ๑๙๗๙) เมื่ออยาตุลลาห์โคโมนี ผู้นำ ศาสนาของอิหร่านได้โค่นล้มรัฐบาลของพระเจ้าชาห์ ซึ่งได้พยายามปฏิรูป ประเทศแบบตะวันตก อันส่งผลกระทบต่อสถานะของผู้นำทางศาสนา โดยตรงและวิถีชีวิตแบบอิสลาม โคโมนีได้สถาปนาอิหร่านเป็นรัฐศาสนา ในนาม Islamic State of Iran ประกาศนโยบาย “Neither East, Nor West – Islamic Republic” โดยหมายถึงจะไม่เอาการปกครองทั้งรูปแบบ ของสหรัฐฯ และตะวันตก หรือแบบคอมมิวนิสต์ของโซเวียต แต่จะเป็นแบบ รัฐศาสนาของอิหร่านเอง พร้อมกันนั้นได้ประกาศว่า สหรัฐฯ คือ Great Satan อิสราเอลตัวแทนสหรัฐฯ เป็น Little Satan และ สหภาพโซเวียต เป็น Lesser Satan ประกาศจะทำลายรัฐอิสราเอลและกำจัดผู้เป็นภัยต่อ การปกครองแบบรัฐอิสลาม พันพระบอการปกครองแบบรัฐศาสนา เป็นการ ปลุกความยิ่งใหญ่ของอิสลามขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง อิหร่านภายใต้โคโมนีไม่ ให้การยอมรับรัฐอิสราเอล และได้แสดงความเป็นปฏิปักษ์ต่ออิสราเอลเรื่อยมา หลังจากโคโมนีถึงแก่กรรมในปี ค.ศ.๑๙๘๙ อิหร่าน ในยุคต่อมาของ อยาตอลเลาะห์ อาลี คาเมเนอี ผู้นำสูงสุดคนใหม่ ก็ยังคงประกาศความ เป็นปฏิปักษ์กับอิสราเอลเช่นนี้มาตลอด เช่น ในปี ค.ศ.๒๐๐๐ เรียกอิสราเอล ว่าเป็นเนื้อร้ายที่จะต้องกำจัดออกไปจากภูมิภาค ในปี ค.ศ.๒๐๐๕ ปธน. อะมาดิเนจาต ได้ประกาศว่าอิสราเอลควรจะถูกลบออกจากแผนที่ ในขณะที่ คาเมเนอีแถลงค้านว่าอิหร่านไม่เคยและไม่คุกคามรัฐใดๆ ในปี ค.ศ.๒๐๑๒ คาเมเนอีกล่าวซ้ำว่าอิสราเอลเป็นเนื้อร้ายท่ามกลางหัวใจของโลกอิสลาม การคงอยู่ของอิสราเอลเป็นบ่อเกิดของปัญหาหลายประการในโลกอิสลาม หรือแม้แต่ในช่วงสงครามครั้งใหม่ระหว่างอิสราเอล-ฮามาส อิหร่านก็ยังคง

แสดงท่าทีเป็นศัตรู เช่น คำกล่าวที่ว่าหากอิสราเอลโจมตีกลุ่มฮามาสในกาซ่า และกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ต่อไป ก็จะต้องเผชิญกับความพินาศครั้งยิ่งใหญ่ เป็นต้น

ระบอบการปกครองแบบโคไมนี (Komeinism) มีผู้นำสูงสุดเป็นนักบวชนิกายชีอะห์ ปกครองโดยกฎหมายศาสนาอิสลาม (Sharia Law) ในรูปแบบที่ตีความใหม่โดยผู้นำสูงสุด มีรัฐบาลจากการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินนโยบายแต่ต้องปฏิบัติตามกรอบศาสนาที่ผู้นำสูงสุดและสภาศาสนาเป็นผู้กำหนดวินิจัย แนวคิดของโคไมนีนี้เป็นการปลุกความยิ่งใหญ่ของอิสลามขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ในระยะแรก กระแสฟื้นฟูอิสลามนี้ได้รับการตอบรับจากชาวมุสลิมทั้งในและต่างประเทศ ชาวอิหร่านเองต่างก็คาดว่าจะได้รัฐบาลที่ปราศจากทุจริตและมีเสรีภาพที่ดีขึ้น สำหรับประเทศอิสลามต่าง ๆ ก็ยินดีที่จะได้เห็นความยิ่งใหญ่ของอิสลามอีกครั้งหนึ่ง

แนวคิดของโคไมนีได้สร้างแรงสั่นสะเทือนไปทั่วตะวันออกกลาง แต่ในไม่ช้าทุกคนก็เริ่มตระหนักว่า รัฐอิสลามแบบที่ตีความโดยโคไมนี เป็นแบบเอกเทศที่ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาตามความต้องการทางการเมืองของผู้นำ ไม่ได้มีเสรีภาพอย่างที่ยืนยันกันไว้แต่ต้น แต่มีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งคือมีความพยายามของโคไมนีที่จะเชิดชูหรือพลิกฟื้นการปกครองโดยผู้นำศาสนาอิสลามในทุกประเทศทั่วโลก ล้มล้างระบอบกษัตริย์และระบอบอื่น โดยมีต้นแบบคืออิหร่าน มีศาสนาอิสลามนิกายชีอะห์เป็นแกนกลางแม้ว่าจะไม่ได้ปฏิเสธนิกายอื่น และจะต้องกำจัดอิสราเอล ตัวแทนของโลกเสรีและทุนนิยมออกไปจากภูมิภาค แนวคิดนี้ได้สร้างความสั่นสะเทือนไปทั้งภูมิภาค ซึ่งรวมถึงซาอุดีอาระเบียซึ่งปกครองโดยระบอบกษัตริย์ และที่สำคัญอิรักโดยซัดดัม ฮุสเซน ซึ่งเป็นผู้นำของอิรักและเป็นรัฐบาลซุนนีซึ่งเป็นมุสลิมข้างน้อยในประเทศอิรักที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมชีอะห์ รู้สึกถึงภัยคุกคามโดยตรงต่อความมั่นคงของตน ประจวบกับเป็นช่วงที่กองทัพอิหร่านกำลังอ่อนแอเนื่องจากโคไมนีได้กำจัดงานทหารระดับสูง

จากระบอบเก่าเป็นจำนวนมาก อีริกยังต้องการดินแดนบางส่วนและทางออก ทะเลจากอิหร่านด้วย จึงตัดสินใจประกาศสงครามและรุกรานอิหร่านในปี ค.ศ. ๑๙๘๐ สงครามระหว่างอิรักและอิหร่านดำเนินไปได้ ๒ ปี ฝ่ายอิหร่าน แม้จะไม่มีความพร้อมในการทำสงคราม แต่ด้วยแรงศรัทธาของประชาชน ในระยะแรกจึงสามารถต้านทานอิรักไว้ได้ จนกระทั่งอิรักเป็นฝ่ายขอเจรจาสงบศึกเอง อย่างไรก็ตามนี่ไม่ยอม และประกาศจะดำเนินสงครามต่อไป จนกว่าจะกำจัดการบอบในอิรักลงได้ หลังจากสงครามดำเนินไปได้ ๘ ปี อิรักและอิหร่านจึงยอมสงบศึกเนื่องจากไม่สามารถเอาชนะฝ่ายตรงข้ามได้ สำหรับฝั่งอิรักนั้นได้รับการหนุนหลังจากสหรัฐฯชาติตะวันตก และชาติอาหรับ รวมทั้งซาอุดีอาระเบียซึ่งก็ได้ขออิรักแต่เกรงแรงสั่นสะเทือนจากระบอบใหม่ของอิหร่านมากกว่า ในสงครามครั้งนี้กล่าวกันว่าอิหร่านสมควรแพ้ไปตั้งแต่แรก หากว่าไม่ได้มีติดต่อกับอิสราเอลให้มาช่วยในการส่งกำลังบำรุงอาวุธ ยุทโธปกรณ์ที่สำคัญ เช่น ชิ้นส่วนอากาศยานที่ผลิตจากสหรัฐฯ ซึ่งอิหร่านได้รับตกทอดมาจากสมัยพระเจ้าชาห์ และลูกกระสุนปืนใหญ่ต่าง ๆ ว่ากันว่าเครื่องบินทุกลำของอิหร่านที่บินได้นั้น ก็เพราะอิสราเอลได้ละเมิดข้อตกลงกับสหรัฐฯ จัดหาจากสหรัฐฯ มาให้นั่นเอง

อิหร่านไม่เคยยอมรับตีกลับความร่วมมือกับอิสราเอลครั้งนี้ และในภายหลังผู้นำระดับสูงของอิหร่าน ก็ยังได้กล่าววาจาแสดงความมั่งร้าย ที่มีข้อความว่าจะทำลายอิสราเอล ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ สงครามอิสราเอล-ปาเลสไตน์โดยตรงในหลายโอกาส อย่างไรก็ตามนอกจากวาทกรรมทางการเมือง ในลักษณะดูเด็ดปูล้างผลาญแล้ว อิหร่านกลับไม่เคยโจมตีหรือขัดแย้งกับอิสราเอลด้วยอาวุธโดยตรงมาก่อน ที่ใกล้เคียงที่สุดคือการก่อการร้ายกับสถานทูตอิสราเอลในกรุงบัวโนสไอเรส และในประเทศอื่น ๆ จนกระทั่งในความขัดแย้งครั้งล่าสุดนี้เองที่มีการใช้อาวุธโดยตรงต่อกันในที่สุด

๒.๒ Axis of Resistance: อิหร่านพยายามแผ่อิทธิพลเข้าไป
ในตะวันออกกลางผ่านตัวแทน

เริ่มตั้งแต่ในยุคการปฏิวัติสังคมนิหร่าน นิหร่านก็ได้เริ่มส่งออก การปกครองแบบรัฐศาสนา (Komeinism) เข้าไปในเลบานอนเป็นอันดับแรก แล้วแผ่ขยายไปในประเทศต่าง ๆ รอบข้าง จนเกิดเป็นแนวร่วมต่อต้าน ตะวันตกที่เรียกกันในเรื่องว่า Axis of Resistance เริ่มตั้งแต่ปีแรกหลังการ ปฏิวัติสังคมนิหร่าน ๑๙๗๙ โดยเริ่มจากการก่อตั้งกลุ่มชิซบอลเลาะห์ใน เลบานอน (๑๙๘๒) การสนับสนุนกลุ่มฮามาสและอิสลามิกจีฮัด (The Palestinian Cause) ในปาเลสไตน์ (๑๙๙๒) การสนับสนุนกลุ่มนักรบ อิสลามชีอะห์ต่างๆ ในอิรัก (๒๐๐๓) การสนับสนุนกลุ่มฮูตีในเยเมน (๒๐๐๙) การสนับสนุนรัฐบาลซีเรียและก่อตั้งกลุ่มนักรบอิสลามฝ่ายรัฐบาลในซีเรีย ในสงครามกลางเมือง (๒๐๑๑) ทั้งนี้การก่อตั้งและสนับสนุนกลุ่มนักรบ อิสลามนิกายชีอะห์ในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งกลุ่มฮามาสและอิสลามิกจีฮัด ในกาซ่าซึ่งเป็นมุสลิมซุนนี อาจจะไม่ได้พุ่งเป้าไปที่อิสราเอลเพียงประเทศ เดียวตั้งแต่แรก แต่อิหร่านจะปฏิเสธได้หรือไม่ ว่ายุทธศาสตร์การแผ่อิทธิพล นี้ได้นำพาอิหร่านเข้าสู่ความขัดแย้งกับอิสราเอลอย่างรู้เห็นเป็นใจผ่าน ตัวแทนเหล่านี้ในที่สุด

❗ **ชิซบอลเลาะห์: นักรบพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่เหนือกว่ากองทัพเลบานอน**

ความไม่เสถียรของตะวันออกกลางที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ได้สร้าง โอกาสสำคัญที่อิหร่านจะแผ่อิทธิพลเข้าไปในประเทศอื่น ซึ่งอิหร่านก็ได้ฉวย โอกาสเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี ประเทศแรกที่อิหร่านสามารถแผ่อิทธิพลเข้าไป ได้คือเลบานอนผ่านกลุ่มชิซบอลเลาะห์ โดยในปี ค.ศ.๑๙๘๒ หลังการปฏิวัติ ในอิหร่าน เป็นช่วงเดียวกับที่ได้เกิดสงครามกลางเมืองในเลบานอน ทำให้ อิสราเอลได้รับผลกระทบบริเวณแนวชายแดนจึงได้ยกกำลังเข้าไปครอบครอง เลบานอนทางตอนใต้ อิหร่านได้ช่วยก่อตั้งกองกำลังนักรบอิสลามชีอะห์ กลุ่ม ชิซบอลเลาะห์ โดยให้การสนับสนุนทั้ง การเงิน อาวุธ และการฝึกสอน เพื่อให้สามารถขับไล่อิสราเอลออกจากเลบานอนได้จนสำเร็จ หลังจากนั้น อิหร่านได้ให้การสนับสนุนกลุ่มนี้ตลอดมา จนกระทั่งกลุ่มชิซบอลเลาะห์

เป็นกองกำลังทางทหารที่เข้มแข็งมากที่สุดในเลบานอน เข้มแข็งกว่ากองทัพเลบานอนเสียอีก มีพื้นที่อิทธิพลตามป่าเขาตอนใต้ติดชายแดนกับอิสราเอล อาจมีกำลังพลมากถึง ๔๐๐,๐๐๐ นาย พร้อมซิปนาวุธ จรวด และโดรน รวมกันมากกว่า ๑๕๐,๐๐๐ ชิ้น มีประสบการณ์การรบที่ซ้ำของ กลุ่มฮิซบอลเลาะห์ ผ่านประสบการณ์รบมาอย่างโชกโชน โดยได้เข้าช่วยรัฐบาลซีเรียปราบปราม กลุ่มนักรบต่อต้านรัฐบาลในสงครามกลางเมืองซีเรีย และเคยขับไล่กองทัพอิสราเอลออกจากเลบานอนมาแล้ว โดยระหว่างสงครามกลางเมืองในเลบานอนในปี ค.ศ.๒๐๐๖ นายทหารอิหร่านจาก IRGC ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือ กลุ่มฮิซบอลเลาะห์ในการต่อสู้กับกองทัพอิสราเอล ฮิซบอลเลาะห์กลายเป็นภัยคุกคามต่ออิสราเอลที่ยิ่งใหญ่ที่สุดนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ทางทหารอิสราเอลรายงานว่าอิหร่านจะส่งอาวุธให้กับกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ผ่านทางเรือในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และเส้นทางบกผ่านซีเรีย ในคำปราศรัยของนาย Nasrallah ผู้นำของกลุ่ม ได้กล่าวขอมรับการช่วยเหลือทางการเงินและการทหารจากอิหร่านอย่างเปิดเผย อย่างไรก็ตามอิหร่านไม่ใช่ประเทศเดียวที่สนับสนุนฮิซบอลเลาะห์ นักวิเคราะห์ตะวันตกรายงานว่าผู้สนับสนุนรายอื่น ได้แก่ ตุรกี และกาตาร์ นอกจากนี้กลุ่มฮิซบอลเลาะห์ยังสร้างพรรคการเมือง ที่มีที่นั่งในสภาได้สำเร็จ ได้รับความนิยมนอกจากชาวเลบานอนอย่างมากอีกด้วย

ผู้สนับสนุนฮิซบอลเลาะห์ ชูธงชาติอิหร่านและธงกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ ทำลายทหารอิสราเอลบริเวณชายแดนอิสราเอล-เลบานอน
แหล่งที่มา: i24news.tv

สถานภาพของกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ที่จะเป็นตัวแทนแสดงรัฐที่ไม่ใช่ จะเป็นตัวแทนไม่ใช่รัฐที่ไม่เจ๊งนี้ สร้างปัญหาหนักให้แก่อิสราเอล สหรัฐฯ และพันธมิตรอยู่ไม่น้อย เลบานอนอยู่ในสภาพรัฐที่เกือบจะล้มเหลวเนื่องจากไม่สามารถควบคุมกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ได้ การโจมตีของกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ แม้ไม่อาจถือว่าเป็นการทำสงครามของรัฐบาลเลบานอนต่ออิสราเอลโดยตรง แต่ก็เป็นการกระทำโดยพรรคที่ชอบด้วยกฎหมายของเลบานอน โดยได้รับแรงสนับสนุนจากชาวเลบานอนจำนวนหนึ่ง และเมื่ออิสราเอลโจมตีกลับ บางครั้งถึงกรุงเบรุตเมืองหลวง ประชาชนชาวเลบานอนไม่ว่าจะสนับสนุนกลุ่มฮิซบอลเลาะห์หรือไม่ก็ตาม ต่างได้รับความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินไปด้วย การโจมตีด้วยจรวดและโดรนตามแนวชายแดน ทำให้ประชาชนทางตอนเหนือของอิสราเอลต้องอพยพหนีภัยกว่าแสนคน ยังไม่สามารถกลับบ้านได้จนถึงปัจจุบันนี้ สถานการณ์นี้บีบบังคับให้อิสราเอลจำเป็นต้องกำจัดการคุกคามจากฮิซบอลเลาะห์ขั้นเด็ดขาด โดยยกกำลังภาคพื้นเข้าไปล่าทำสงครามเต็มรูปแบบในเลบานอนเช่นครั้งก่อน รวมทั้งยึดครองดินแดนกันชนทางชายแดนตอนใต้ของเลบานอนไว้ด้วย ซึ่งอาจทำให้เกิดแรงต้านจากนานาชาติว่าเป็นการรุกรานเลบานอน จึงเป็นความขัดแย้งที่อิสราเอลมีความลำบากใจอย่างยิ่ง

☞ กฎฮุดี: นักรบอิสลามผู้สยบชาวอูดีอาระเบีย

นอกจากนี้ อิหร่านยังให้การสนับสนุนกลุ่มฮุดีในการแย่งอำนาจการปกครองจากรัฐบาลเยเมนในปี ๒๐๐๙ จนกระทั่งกลุ่มฮุดีสามารถยึดกรุงซานาเมืองหลวงได้สำเร็จในปี ๒๐๑๔ อิหร่านได้เข้าไปสนับสนุนทางการเงินอาวุธ และการฝึกหัดศึกษา โดยเฉพาะจรวดมิสไซล์ ซีปนาวุธ และโดรนเพื่อทำสงครามกลางเมืองกับรัฐบาลเยเมนซึ่งเป็นอิสลามนิกายซุนนี แม้กองทัพของชาวอูดีอาระเบียซึ่งเป็นพันธมิตรของสหรัฐฯ มีอาวุธยุทธโธปกรณ์ที่เหนือกว่ากลุ่มฮุดี จะเข้าข้างรัฐบาลกลางเยเมนซึ่งเป็นซุนนีด้วยกัน แต่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือรัฐบาลกลางซุนนีเอาชนะกลุ่มฮุดีได้ ในที่สุดสงครามกลางเมือง

ที่ยึดเยื้อก็จบลงด้วยชัยชนะของกลุ่มฮูตี สามารถยึดกรุงซานาเมืองหลวงไว้ได้ และใช้อำนาจร่วมกับรัฐบาลเดิมของเยเมน ในความขัดแย้งล่าสุดระหว่าง อิสราเอล-ปาเลสไตน์ กลุ่มฮูตีประกาศช่วยสนับสนุนกลุ่มฮามาสด้วยการ โจมตีอิสราเอลโดยตรง และโจมตีเรือสินค้าในทะเลแดงทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับอิสราเอล สถานภาพของกลุ่มฮูตีที่จะเป็นตัวแสดงรัฐก็ไม่ใช่ จะเป็นตัวแสดงไม่ใช่รัฐก็ไม่เชิงนี้ สร้างปัญหาหนักให้แก่อิสราเอลและ ประชาคมโลกในลักษณะคล้ายกับกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ จะต่างกันที่ว่าเยเมน กับอิสราเอลไม่มีชายแดนติดกัน ดังนั้นภัยคุกคามจึงมาทางอากาศเท่านั้น และอยู่ในระดับที่อิสราเอลไม่ได้ถูกคุกคามจนต้องทำสงครามเต็มรูปแบบ กับเยเมนหรือกลุ่มฮูตี

🗨️ กลุ่มนักรบอิสลามหลายกลุ่มในอิรักและซีเรีย: หอกข้างแคร่ของ สหรัฐฯ และอิสราเอล

*“The Road to Jerusalem
Passes through Karbala,
The Road to Lebanon
Passes through Syria”*

โคโลนี่ได้กล่าวคำกล่าวข้าง
ต้นในช่วงสงครามกับอิรักในปี
ค.ศ. ๑๙๘๐-๑๙๘๘ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ทั้งอิสราเอล (Jerusalem)
อิรัก (Karbala) เลบานอน และ
ซีเรีย ต่างก็อยู่ในสายตาของอิหร่าน

มาตั้งแต่ต้น อิหร่านมีชายแดนประชิดกับซีเรียและอิรัก แต่ไม่ติดกับเลบานอน
และอิสราเอล สำหรับเลบานอนอิหร่านสบโอกาสในการส่งออกรัฐอิสลาม
และอิทธิพลผ่านกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๒ และสำหรับ
ปาเลสไตน์ผ่านกลุ่มฮามาสและอิสลามิกจีฮัดตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๒ สำหรับ
อิรักนั้นอิหร่านสบโอกาสเมื่อเกิดสงครามระหว่างอิรักกับสหรัฐฯ และ
พันธมิตรในปี ๑๙๙๐ และอีกครั้งในปี ๒๐๐๓ เมื่อซัดดัม ฮุสเซน ถูกโค่น
ล้ม ทำให้อิหร่านสามารถเข้าไปจัดตั้งแนวร่วมกลุ่มนักรบอิสลามเพื่อต่อต้าน
และโจมตีกองกำลังสหรัฐฯ ที่ยังมีอยู่ในอิรัก สำหรับซีเรียนั้น อิหร่านสบโอกาส

ในระหว่างสงครามกลางเมืองซีเรียในปี ค.ศ.๒๐๑๔ – ปัจจุบัน เมื่อรัฐบาลนาย Assad ได้ร้องขอให้อิหร่านช่วยเหลือในการต่อสู้กับกองกำลังนักรบฝักตรงข้ามรัฐบาล ซึ่งในการนี้อิหร่านได้ส่งนายทหารระดับสูงจาก IRGC เข้าไปจัดตั้งและกำกับกองกำลังนักรบอิสลามกลุ่มต่างๆ ซึ่งยังคงอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ สหรัฐฯ และอิสราเอล เชื่อว่ากองกำลังเหล่านี้ อยู่เบื้องหลังการโจมตีฐานที่มั่นของทหารสหรัฐฯ ในซีเรีย อิรัก และจอร์แดน ซึ่งสหรัฐฯ ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อกำจัดกลุ่ม ISIS ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๕ และยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งได้ยิงปืนใหญ่และจรวดโจมตีเข้ามาในที่ราบสูงโกลันของอิสราเอลด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ที่ดีกับซีเรียทำให้อิหร่านสามารถที่จะส่งอาวุธให้กับกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ในเลบานอนผ่านเส้นทางบกของซีเรียได้ ทำให้สหรัฐฯ และอิสราเอลได้สั่งการผู้นำระดับสูงของ IRGC ในขณะเยือนอิรัก ซีเรีย ซูดาน และเลบานอนในหลายครั้งที่ผ่านมา รวมทั้งอิสราเอลจำเป็นต้องโจมตีทั้งขบวนคอนวอยขนส่งอาวุธของอิหร่านผ่านดินแดนซีเรีย และฐานที่มั่นของกลุ่มนักรบอิสลามต่างๆ ที่มีนายทหารระดับสูงของ IRGC ให้การสนับสนุนในซีเรียดังกล่าว ในการสนับสนุนเหล่านี้ อิหร่านได้ส่งผู้นำระดับสูงในกองกำลัง IRGC ไปช่วยเหลือกลุ่มนักรบอิสลามต่าง ๆ โดยอ้างว่าเพื่อเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ แต่อันที่จริงคือนายทหารเหล่านั้นเป็นทั้งผู้ฝึกสอน และยังคงควบคุมการรบในบางครั้งอีกด้วย เช่นระหว่างสงครามต่อต้านการยึดครองเลบานอนของอิสราเอล และในการระหว่างปฏิบัติการต่อต้านสหรัฐฯ อิสราเอล และกองกำลังฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลซีเรีย ซึ่งนายทหาร IRGC เหล่านี้ได้ไปช่วยตามฐานต่าง ๆ ของนักรบอิสลามในซีเรียและอิรัก จึงถูกโจมตีโดยอิสราเอลและสหรัฐฯ ทำให้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตมาก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุให้อิสราเอลทำการสังหารนายทหารระดับสูงของ IRGC ที่บริเวณสถานทูตอิหร่านในกรุงดามัสกัสเมื่อกลางปี ค.ศ.๒๐๒๔ ที่ผ่านมา จนกระทั่งอิหร่านได้โจมตีตอบโต้เพื่อสั่งสอนอิสราเอล กลายเป็นคู่ขัดแย้งโดยตรงนับแต่นั้นมา

๒.๓ The Palestinian Cause: กลุ่มฮามาสและกลุ่ม Islamic Jihad นักรบผู้เสียสละเพื่อกอบกู้ปาเลสไตน์

กลุ่มฮามาสและอิสลามิกจีฮัด ได้ถือกำเนิดขึ้นในกาซาเพื่อกอบกู้แผ่นดินปาเลสไตน์จากการยึดครองของอิสราเอล อิหร่านเริ่มสนับสนุนกลุ่ม Palestinian Islamic Jihad หลังการปฏิวัติสังคมนิยมอิหร่าน (Iranian Revolution) เพื่อต่อต้านอิสราเอล จากนั้นจึงสนับสนุนกลุ่มฮามาสตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๗ เป็นต้นมา ทั้งเรื่องการเงิน อาวุธ เทคโนโลยี และการฝึกหัด โดยจะขนอาวุธผ่านซูดานและอียิปต์ แล้วลักลอบนำเข้ากาซาผ่านเครือข่ายอุโมงค์จำนวนมากบริเวณเมืองราฟาห์ชายแดนต่อกับอียิปต์ ซึ่งเป็นภัยต่ออิสราเอลโดยตรง ในปี ค.ศ. ๒๐๐๙ อิสราเอลได้สังหารเจ้าหน้าที่ของอิหร่านขณะช่วยเหลือนำส่งอาวุธให้กลุ่มฮามาสผ่านซูดาน และยังจับเรือขนอาวุธอิหร่านมาให้อิซราเอลและให้ผ่านทะเลเมดิเตอร์เรเนียนได้อีกด้วย กลุ่มฮามาสมีความเข้มแข็งขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งสามารถผลิตจรวดได้เอง และได้ใช้โจมตีอิสราเอลจำนวนหลายพันลูกในเดือน ตุลาคม ค.ศ. ๒๐๒๓ ซึ่งเป็นสาเหตุของความรุนแรงครั้งใหม่ดังกล่าว

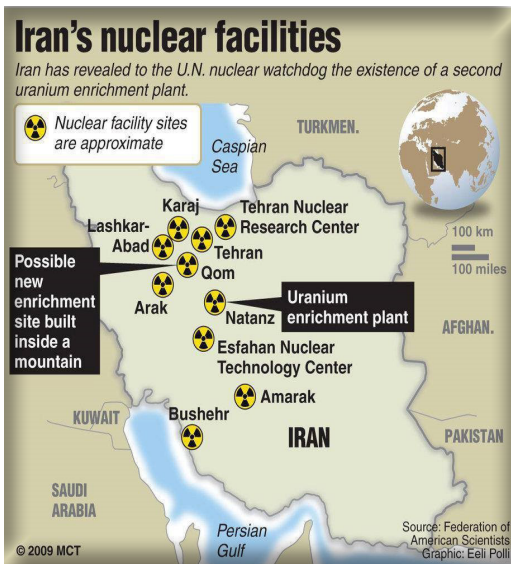
๒.๔ Begin Doctrine VS Iran's Nuclear Ambition: คิกแย่งชิงการเป็นผู้นำนิวเคลียร์และผู้ทรงอิทธิพลในตะวันออกกลาง

การพัฒนาขีดความสามารถทางนิวเคลียร์ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อิสราเอลและอิหร่านต้องปะทะกัน ในบรรดาระัฐตะวันออกกลางที่เสาะแสวงหาความยิ่งใหญ่ทางนิวเคลียร์ มีอย่างน้อย ๔ ประเทศ คือ อิสราเอล อิรัก อิหร่าน และซีเรีย ในจำนวนนี้ อิสราเอลเป็นประเทศแรกที่มีขีดความสามารถทั้งการผลิตหัวรบและยานส่ง โดยโครงการผลิตหัวรบได้ครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๖๖-๖๗ ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำนิวเคลียร์เพียงหนึ่งเดียวในตะวันออกกลาง โดยอิสราเอลอ้างการพัฒนาโครงการนิวเคลียร์เพื่อสันติ แต่เหตุผลที่แท้จริงน่าจะเป็นเพื่อการป้องปรามและความอยู่รอดของอิสราเอลเอง ในท่ามกลางปัญหากับชาติอาหรับที่รายล้อมซึ่งอาจปะทุได้ทุกเมื่อ

ชาติที่สองที่ได้พยายามดำเนินโครงการนิวเคลียร์ได้แก่อิรัก ซึ่งสามารถมีโรงปฏิกรณ์ Osirak ในช่วงสงครามระหว่างอิรัก-อิหร่าน อย่างไรก็ดีอิสราเอลได้ประกาศนโยบาย Begin Doctrine ในปี ค.ศ.๑๙๘๑ ระหว่างสงครามว่าจะไม่ยอมให้ชาติปรปักษ์มีขีดความสามารถนิวเคลียร์เป็นอันขาด โดยได้ร่วมมือกับอิหร่านในการซื้อและทำลายโรงปฏิกรณ์ดังกล่าวของอิรักได้สำเร็จ ทำให้โครงการนิวเคลียร์ของอิรักเป็นอันพับไป

สำหรับอิหร่าน โครงการนิวเคลียร์กำเนิดในปี ค.ศ.๑๙๕๗ ซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของพระเจ้าชาห์ พันธมิตรของสหรัฐฯ ซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีกับอิสราเอลด้วยเช่นกัน ด้วยความช่วยเหลือและร่วมมือกับสหรัฐฯ และชาติต่างๆ ในยุโรป อิหร่านได้เริ่มพัฒนาโครงการนิวเคลียร์เพื่อสันติพร้อมโรงปฏิกรณ์ขนาด ๕ MW และได้ลงนามในสนธิสัญญาป้องกัน

การแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear Non-proliferation Treaty) โดยยอมรับการควบคุมตรวจสอบขององค์การพลังงานนิวเคลียร์ระหว่างประเทศ (IAEA) มีเป้าหมายจะสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จำนวน ๒๓ โรงภายในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ แต่ภายหลังการล้มล้างพระเจ้าชาห์และเปลี่ยนอิหร่านเป็นรัฐศาสนาในปี ค.ศ.๑๙๗๙ สหรัฐฯ และพันธมิตรก็ถอนตัวออกจากโครงการ ทำให้อิหร่านตัดสินใจสร้างบุคลากรนิวเคลียร์เองในระยะแรกก็ไม่มีแนวทาง

สถานที่ตั้งโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านที่อาจเป็นเป้าหมายของสหรัฐอเมริกาและอิสราเอล
แหล่งที่มา: Federation of American Scientists

ต่อต้านอาวุธนิวเคลียร์โดยมองว่าขัดกับหลักศาสนา อย่างไรก็ตามในภายหลัง อิหร่านได้ดำเนินโครงการต่อจากความร่วมมือกับหลายชาติ ในปี ค.ศ. ๑๙๘๑ ได้ร่วมมือกับฝรั่งเศส อาร์เจนตินา รัสเซีย และ IAEA ในการพัฒนาโครงการต่อ ในปี ค.ศ. ๑๙๘๔ เป็นครั้งแรกที่มีรายงานว่าอิหร่านอาจสามารถพัฒนาหัวรบนิวเคลียร์ภายใน ๒ ปี ได้ โดยใช้ยูเรเนียมจากปากีสถาน นายอัครบาร์ ฮาเซมิ ราฟซันจานี อดีต ปธน.อิหร่าน ได้เปิดเผยว่าอิหร่านได้คิดพัฒนาหัวรบนิวเคลียร์ในระหว่างที่เกิดสงครามระหว่างอิรักกับอิหร่านนั่นเอง ในปี ค.ศ.๑๙๙๒ อิหร่านถูกศาลอาร์เจนตินา ชี้ว่าได้ร่วมมือกับกลุ่มอิซบอลและห้ปฏิบัติการระเบิดพลีชีพที่สถานทูตอิสราเอลในกรุงบัวโนสไอเรส เพื่อกดดันให้อาร์เจนตินาปฏิบัติตามข้อตกลงนิวเคลียร์ที่ทำไว้กับอิหร่าน นอกจากสถานทูตแล้ว โบสถ์คาทอลิกและอาคารของโรงเรียนใกล้เคียง ก็ถูกทำลายไปด้วย ซึ่งในที่สุดอาร์เจนตินาก็ยอมกลับมาร่วมมือในโครงการนิวเคลียร์กับอิหร่านตามเดิม โครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านคืบหน้าไปมาก ในปี ค.ศ.๒๐๐๑ เมื่อโรงปฏิกรณ์นิวเคลียร์ของอิหร่านโรงแรกเข้าประจำการ จากความช่วยเหลือของรัสเซีย และแม้จะถูกต่อต้านและพบกับมาตรการแซงก์ชันจากสหรัฐฯ จำนวนมาก อิหร่านก็ยังสามารถพัฒนาโครงการนิวเคลียร์และระบบขีปนาวุธส่งหัวรบ จนกระทั่งมีข่าวว่าอิหร่านน่าจะสามารถผลิตแร่ยูเรเนียมความบริสุทธิ์สูงเพื่อสร้างหัวรบนิวเคลียร์ได้สำเร็จในไม่ช้า

ทำที่อันเป็นปฏิปักษ์มาโดยตลอดของอิหร่าน และโดยเฉพาะโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านนี้เองที่ทำให้อิสราเอลเข้าสู่ความขัดแย้งกับอิหร่านอย่างจริงจัง โดยหลังจาก อิสราเอลได้ประกาศนโยบาย Begin Doctrine ในปี ค.ศ.๑๙๘๑ มีสาระว่าอิสราเอลจะโจมตีป้องกัน (preventive strike) เพื่อไม่ให้ชาติปรปักษ์มีอาวุธทำลายล้างสูง (weapon of mass destruction) อิสราเอลได้แสดงชัดเจนว่าไม่ใช่แค่คำขู่ ตัวอย่างเช่น ได้ทำลายโรงปฏิกรณ์นิวเคลียร์ของอิรักในปี ค.ศ.๑๙๘๑ ระหว่างสงครามอิรักอิหร่าน

และโรงปฏิกรณ์นิวเคลียร์ของซีเรียในปี ค.ศ.๒๐๐๗ ด้วยเหตุนี้อิสราเอลและอิหร่านจึงขัดแย้งกันเรื่องนี้เรื่อยมา มีการโจมตีซึ่งกันและกันทางไซเบอร์และการก่อวินาศกรรม และการสังหารนักวิทยาศาสตร์ในโครงการนิวเคลียร์ แต่ยังไม่เคยมีการโจมตีกันด้วยอาวุธโดยตรง เช่น ในปี ค.ศ.๒๐๑๐ อิสราเอลลอบสังหารนักวิทยาศาสตร์ในโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่าน และปล่อยไวรัส Stuxnet ไปทำลายระบบควบคุมโรงเพิ่มความเร็วให้แร่ยูเรเนียมของอิหร่าน ในปี ค.ศ.๒๐๑๑ อิหร่านถูกกล่าวหาว่าได้ตอบโต้ด้วยแผนก่อการร้ายวางระเบิดที่สถานทูตอิสราเอลในประเทศต่าง ๆ และล่าสุดในปี ค.ศ.๒๐๒๐ นักวิทยาศาสตร์คนสำคัญในโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านถูกลอบสังหารอีกหนึ่งนาย

๓. บทบาทระหว่างอิหร่านกับอิสราเอลและทิศทางในอนาคต

War is a serious means for a serious end.

ดังได้เห็นแล้วว่า อิหร่านตั้งแต่ยุคปฏิวัติอิหร่าน ปี ค.ศ.๑๙๗๙ เป็นต้นมา ได้ดำเนินนโยบายต่อต้านตะวันตก เป็นปฏิปักษ์ต่ออิสราเอล และส่งเสริมกลุ่มนักรบอิสลามชีอะห์ในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนชาวมุสลิมซุนนีปาเลสไตน์ในการจัดตั้งประเทศและทำสงครามกับอิสราเอลด้วย จนกระทั่งได้ดึงอิหร่านเข้าสู่ภาวะความขัดแย้งกับอิสราเอลที่มีการโจมตีด้วยอาวุธต่อกันโดยตรง และอาจบานปลายเป็นสงครามนิวเคลียร์ได้ อิหร่านทำสิ่งเหล่านี้ไปเพื่ออะไร

ดังที่ซุนนูดักกล่าวไว้ว่า
เมื่อเป็นเช่นนั้น เราจะอธิบายอย่างไร
ว่าอิหร่านได้ปล่อยให้เหตุการณ์พา
ตัวเข้าสู่ความขัดแย้งระดับสูงกับ
อิสราเอล ซึ่งอาจนำความล่มสลาย
มาสู่ตนเองทำไม เพื่อค้นหาคำตอบ เรามาพิจารณาแนวคิดทฤษฎีการทำสงคราม

**“สงครามคือความเจริญรุ่งเรือง
หรือล่มสลายของประเทศ
จะมีพีเคราะห์ให้จงหนักมิได้”**

ของ Clausewitz ๒ ประการ กล่าวคือ สงครามเป็นเครื่องมือที่จริงจังเพื่อเป้าหมายที่จริงจัง (“War is a serious means for a serious end.”) และสงครามเป็นการดำเนินนโยบายทางการเมืองของรัฐด้วยเครื่องมืออื่น (“War is a continuation of policy by other means.”) เราอาจวิเคราะห์ได้ว่า สิ่งที่ยิหร่านกระทำไปทั้งหมด การที่ยิหร่านทำการโจมตีอิสราเอลโดยตรงก็ดี หรือผ่านตัวแทนก็ดี ตลอดจนการพัฒนาโครงการนิวเคลียร์และระบบอาวุธสมัยใหม่ทั้งหลายนั้น ย่อมต้องมีจุดประสงค์ที่ต้องการอันสำคัญยิ่งยวด และแนวทางที่จะดำเนินการให้ได้สิ่งที่หวังนั้น อย่างน้อยก็สำคัญมากพอที่จะทำให้รัฐต้องเสี่ยงในการใช้สงครามหรือความขัดแย้งเข้าปดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการทางการเมือง โดยแลกด้วยความเสี่ยงที่จะสูญเสียหรือพ่ายแพ้อย่างยับเยินได้

จุดประสงค์ที่แท้จริงของอิหร่าน: สถาปนาเครือข่ายรัฐอิสลามโลก โดยมีอิหร่านเป็นศูนย์กลาง

ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น แม้สาเหตุความขัดแย้งกับอิสราเอลจะมีหลายสาเหตุ แต่ทั้งหมดมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร อะไรคือจุดประสงค์ที่แท้จริงของอิหร่าน เมื่อพิเคราะห์ทุกอย่างแล้ว พบว่าคำอธิบายที่อาจร้อยเรียงเหตุการณ์ทั้งหมดให้สอดคล้องกันได้ มีความเป็นไปได้สูงที่จุดประสงค์หลักที่แท้จริง ที่ยึดโยงและอธิบายการกระทำทั้งหมดของอิหร่าน และอาจอธิบายพฤติกรรมของอิหร่านต่อไปในอนาคตก็คือ อิหร่านต้องการสถาปนาโลกอิสลามที่ปกครองแบบรัฐศาสนานิกายชีอะห์ตามแนวคิดของโคไมนี โดยมีอิหร่านเป็นผู้นำและศูนย์กลาง นั่นเอง

เมื่อมองจากมุมมองนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างชักกลับมาที่อุดมการณ์ทางการเมืองส่วนตัวของท่านผู้นำโคไมนี ที่ต้องการดำรงวิถีความเป็นอยู่ของชาวอิหร่านดั้งเดิมตามแนวทางของศาสนา เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์นี้ โคไมนีจำเป็นต้องปฏิวัติสังคมอิหร่านในปี ค.ศ.๑๙๗๙ ให้หนีห่างออกมาจากแนวทางตะวันตก โดยสถาปนารัฐศาสนา Islamic Republic of Iran ขึ้น แล้วจัดให้มี

การใช้กฎหมายศาสนา (Sharia Law) ในแบบฉบับที่ดีความโดยท่านผู้นำ เนื่องจากประวัติศาสตร์การปกครองของอิหร่านในยุคหลังเต็มไปด้วยการ ยึดครอง โคนล้ม และแทรกแซงโดยมหาอำนาจอื่น เช่น อังกฤษและสหรัฐฯ จากโลกตะวันตก และโซเวียตจากโลกตะวันออก ซึ่งบั่นทอนศาสนาและ สถานะของนักบวชผู้นำศาสนา เพื่อป้องกันไม่ให้รัฐอิสลามนี้ถูกโค่นล้ม โคโมนี จำเป็นต้องกำจัดอิทธิพลของชาติตะวันตกและการปกครองรูปแบบอื่น นั่นคือ สาเหตุที่ต่อต้านทั้งตะวันตกและตะวันออก รวมทั้ง อิสราเอล โซเวียต หรือ แม้แต่ระบอบกษัตริย์ของซาอุดีอาระเบียด้วย

เพื่อรักษาและส่งออกแนวคิดการปกครองแบบรัฐศาสนาแบบโคโมนี (Komeinism) ไปทั่วภูมิภาคและทั่วโลก อิหร่านจำเป็นต้องมีแนวร่วม ซึ่ง อิหร่านสามารถฉวยโอกาสความเปราะบางของตะวันออกกลาง ในการแผ่ อิทธิพลและส่งออกรัฐศาสนาใหม่ได้โดยง่ายผ่านกลุ่มมุสลิมชีอะห์ในประเทศ ต่าง ๆ โดยเข้าไปก่อตั้งกลุ่มนักรบมุสลิมชีอะห์ในแต่ละประเทศตามสภาพ ปัจจัยภายในของประเทศนั้น เช่น กรณีอิซบอลละห์เพื่อแย่งชิงอำนาจ การเมืองในเลบานอน ขับไล่อิทธิพลตะวันตก เปลี่ยนเป็นรัฐศาสนาอิสลาม และขับไล่อิสราเอลที่เข้ามาในเลบานอน ในขณะที่สำหรับกลุ่มฮูตี อิหร่านได้ เข้าไปช่วยสนับสนุนกลุ่มเพื่อแย่งชิงอำนาจจากรัฐบาลซุนนี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กิตติเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่กว่า คือการสร้างรัฐอิสลามระดับโลก ตามแนวคิด Velayat-e Faqih (Guardianship of the Jurist) หรือการปกครองโดย นักบวชผู้คงแก่เรียนทางศาสนา ในรูปแบบที่ก้าวข้ามพรมแดน โดยมีอิหร่าน เป็นต้นแบบหรือเป็นแกนนำ ในการนี้อิหร่านได้ส่งออกความเชื่อรูปแบบ ใหม่นี้ไปยังรัฐอาหรับรอบด้านก่อน ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จค่อนข้างดี โดยเฉพาะ ในเลบานอน ซีเรีย และอิรัก ซึ่งอิหร่านมีทั้งรัฐบาลที่เป็นแนวร่วมหรืออย่างน้อย ก็ไม่เป็นปฏิปักษ์ รวมทั้งมีกองกำลังนักรบอิสลามที่เป็นแนวร่วมหรือแม้ กระทั่งนักรบตัวแทน ในนามกลุ่มต่อต้านตะวันตก (Axis of Resistance) ที่อิหร่านได้สนับสนุนเพาะเลี้ยง และแสวงประโยชน์ได้พอสมควรโดยเฉพาะ

ในสงครามอิสราเอล-ฮามาส ในครั้งนี้ นอกจากนี้อิหร่านยังต้องการอาวุธนิวเคลียร์ เพื่อรับประกันความมั่นคงของตนในภาวะที่มีอิสราเอลและปากีสถานเป็นรัฐนิวเคลียร์ที่อยู่ใกล้ และเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กรบนานร่วมต่าง ๆ อย่างไรก็ดี การสนับสนุนกลุ่มนักรบชีอะห์นั้นจำกัดเพียงกลุ่มประเทศที่กล่าวมา ซึ่งไม่เพียงพอ อิหร่านมองเห็นโอกาสที่จะได้ชาวปาเลสไตน์มาเป็นพวก จึงเข้าไปสนับสนุนกลุ่มฮามาสและกลุ่มอิสลามิกจีฮัดในการก่อสงครามกับอิสราเอลครั้งนี้ ซึ่งเป็นการยิงกระสุนนัดเดียวได้นกสองตัวคือทั้งได้พรรคพวกอิทธิพลเพิ่มขึ้น และได้กำจัดหรืออย่างน้อยขัดขวางอิสราเอล คู่แข่งนิวเคลียร์และอุดมการณ์การปกครองโดยตรงให้พังพินาศไปหรือติดหล่มสงครามและไม่อาจจะจัดการกับอิหร่านโดยเฉพาะโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านได้นัด ทั้งนี้อิหร่านทำผ่านสงครามตัวแทนทั้งสิ้น จึงไม่มีความเสี่ยงที่จะต้องนำประเทศเข้าสู่สงครามเอง จนกระทั่งเหตุการณ์เร็ว ๆ นี้

อุปสรรคในการส่งออกแนวคิดรัฐอิสลามใหม่นี้ของอิหร่านอีกประการหนึ่ง คือรัฐที่เข้มแข็งอยู่ก่อนหน้านี้แล้วที่เป็นคู่แข่งโดยธรรมชาติได้แก่ซาอุดีอาระเบีย และอิสราเอล ซาอุดีอาระเบียเป็นรัฐขนาดใหญ่ปกครองด้วยระบอบกษัตริย์ และเป็นผู้นำของโลกอาหรับมีความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและการทหาร เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ ที่สำคัญเป็นมุสลิมนิกายซุนนีและเป็นผู้พิทักษ์ศาสนสถานสำคัญในศาสนาอิสลาม ส่วนอิสราเอลเป็นรัฐแห่งศาสนายิว เป็นรัฐนิวเคลียร์มาตั้งแต่ปีประมาณปี ค.ศ.๑๙๖๖ เป็นต้นมา รัฐเหล่านี้ย่อมเป็นอุปสรรคในการต่อต้านขัดขวางแนวคิดรัฐอิสลามปกครองโดยนักบวชของอิหร่านด้วยความเข้มแข็งของรัฐทั้งสอง และสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้มีเขตแดนติดต่อกับอิหร่าน ทำให้การรุกรานด้วยสงครามทางบกจึงทำได้ยาก ดังนั้นวิธีที่จะทำให้รัฐทั้งสองอ่อนแอลงจึงต้องกระทำด้วยการขยายพื้นที่อิทธิพลเข้าไปในประเทศพันธมิตรรอบด้าน และบั่นทอนเพิ่มเติมผ่านสงคราม

ตัวแทน กรณิชาอุตอาระเบียอิหร่านบันทึกด้วยการสนับสนุนกลุ่มชีอะห์ในซีเรีย และกลุ่มฮูตีในเยเมนซึ่งเป็นมุสลิมนิกายชีอะห์ให้ยึดอำนาจจากรัฐบาลเยเมน ในขณะที่ชาอุตอาระเบียสนับสนุนฝ่ายซุนนีในฝั่งตรงข้าม กลุ่มฮูตีได้สู้รบกับรัฐบาลซุนนี และกองทัพชาอุตอาระเบียที่เข้าไปช่วยรวบรวมทั้งโจมตีแหล่งน้ำมันของชาอุตอาระเบียในบางโอกาสอีกด้วย จนกระทั่งสามารถเอาชนะได้ในที่สุด ส่วนกรณีการบันทึกอิสราเอล นอกเหนือจากการสนับสนุนกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ในการทำสงครามกับอิสราเอลมาตลอดแล้ว อิหร่านจำเป็นต้องไปสนับสนุนขบวนการมุสลิมซุนนีคือกลุ่ม Palestinian Islamic Jihad และกลุ่มฮามาสแทน โดยยกเอาการสนับสนุนชาวปาเลสไตน์ในการแย่งชิงดินแดนกลับคืนมา (The Palestinian Cause) มาเป็นข้ออ้างและตัวเชื่อมเพื่อบรรลุผลปลายทางในการกำจัดอิสราเอลไปในตัวด้วย

การสนับสนุนกลุ่มนักรบต่าง ๆ ของอิหร่านนี้ สร้างความปั่นป่วนให้โลกตะวันตกและอิสราเอลเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่สามารถจะหาอย่างใดกับอิหร่านได้ แม้ว่าจากการข่าวจะทราบว่าอิหร่านได้สนับสนุนทั้งเงินอาวุธ การฝึกหัดศึกษา และคำแนะนำให้กับกลุ่มนักรบอิสลามเหล่านี้ ซึ่งกระทำการโจมตีต่ออิสราเอลและกองกำลังของสหรัฐฯ และผลประโยชน์ของโลกตะวันตกโดยตรง แต่การสนับสนุนกลุ่มต่าง ๆ ในนามมุสลิม ภารตภาพและความหวังดี ย่อมสามารถทำได้และไม่อาจยกมาเป็นข้ออ้างว่าอิหร่านโจมตีโดยตรงได้ถนัด สิ่งที่ได้ก็คือการโจมตีแนวร่วมของอิหร่านที่เป็นภัยต่ออิสราเอล (และสหรัฐฯ) ตลอดจนนายทหาร IRGC ของอิหร่านที่ออกปฏิบัติการนอกประเทศเพื่อสนับสนุนศัตรูของอิสราเอล ตามที่เป็นข่าวนั่นเอง

💬 ทิศทางของอิหร่านและอิสราเอลในอนาคต

ผู้นำเครือข่ายรัฐอิสลามแบบโคไมนี คำถามสำคัญคือ อิหร่านจะบรรลุถึงเป้าหมายในการส่งออกรัฐอิสลามตามแนวคิดของโคไมนี และเป็นผู้นำโลกอิสลามนี้หรือไม่ จะเห็นว่าอิหร่านประสบความสำเร็จไปมากในการ

เผื่ออิทธิพลเข้าไปใน เลบานอน ซีเรีย เยเมน และอิรักในระดับหนึ่ง โดยประสบความสำเร็จในการมีแนวร่วมสำคัญและได้รับความนิยมนิยมชอบระดับสูง อย่างไรก็ตาม จุดประสงค์หลักในการสร้างรัฐอิสลามโดยมีอิหร่านเป็นศูนย์กลางน่าจะเป็นไปได้ยาก เนื่องจากจะพบแรงต้านในรัฐอื่น ที่ไม่ต้องการที่จะเปลี่ยนศาสนาเป็นชีอะห์ และไม่ได้ต้องการปกครองด้วยกฎหมาย Sharia Law แบบอิหร่าน ปัจจุบันยังไม่มีรัฐใดหันมาปกครองแบบ Islamic State โดยนักบวช เช่นเดียวกับอิหร่าน แม้แต่ซีเรียหรือเลบานอน และเมื่อมองตามรูปการแล้วน่าจะเป็นไปได้ยาก เนื่องจากเมื่อมองกลับมาที่อิหร่านเอง ก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จในการปกครองระบอบนี้สักเท่าไร ไม่ว่าจะเป็นนิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร หรือแม้แต่การเป็นผู้นำในโลกอิสลามทั่วไประยะไกลจะไปถึงได้ เนื่องจากมีรัฐอิสลามที่โดดเด่นจำนวนไม่น้อย เช่น ซาอุดีอาระเบีย ปากีสถาน อียิปต์ หรือแม้แต่อินโดนีเซีย ซึ่งกำลังก้าวขึ้นมาในเวทีโลก ดังนั้นสิ่งที่อิหร่านหวังได้ คงเป็นเพียงผู้นำคนหนึ่งในโลกอิสลามเท่านั้น ในการนี้ย่อมหมายความว่า หากอิหร่านต้องการรักษาอิทธิพลที่ได้สร้างไว้ในดินแดนดังกล่าวต่อไป จะต้องหันมาปรับปรุงสภาพภายในประเทศให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นไปได้ยากภายใต้การแซงก์ชันโดยโลกตะวันตก และความไม่พอใจของประชาชนจำนวนไม่น้อยต่อการปกครองตามหลักศาสนาที่ไร้เสรีภาพและการตรวจสอบเช่นนี้

ผู้นำนิวเคลียร์หน้าใหม่ในภูมิภาค เมื่อพิจารณาถึงสภาวะแวดล้อมที่ผ่านมา เป็นเรื่องยากที่อิหร่านจะบรรลุความฝันนิวเคลียร์ แม้จะมีโอกาสอยู่ไม่น้อยที่จะได้เป็นรัฐนิวเคลียร์แห่งที่สองในตะวันออกกลางตามหลังอิสราเอล อิหร่านจะต้องฟันฝ่าอุปสรรคอีกมาก แต่โอกาสนั้นก็มีอยู่บ้าง ตามการประเมินของ IAEA และ สหรัฐฯ พบว่าโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านพัฒนาไปไกลมากแม้จะถูกสหรัฐฯ และโลกตะวันตกใช้มาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจมาตลอด ทั้งนี้ต้องยกย่องความอดสาหัสของอิหร่าน

ในการยืนยันงานที่จะพัฒนาโครงการไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ความสามารถของบุคลากรแม้จะถูกบั่นทอนและลอบสังหารเป็นระยะ และความฉลาดในชั้นเชิงทางการทูตเพื่อหลบหลีกการตรวจสอบของ IAEA มาตลอด อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์สำคัญที่อาจทำให้อิหร่านไปไม่ถึงฝั่งฝัน หรือต้องล้มลุกคลุกคลานอีกหลายครั้ง ก็คือนโยบายของทั้งสหรัฐฯ และอิสราเอล ที่จะไม่ยอมให้อิหร่านมีอาวุธนิวเคลียร์เป็นอันขาด โดยเฉพาะอิสราเอลนั้นประกาศจะโจมตีโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านทันที หากทราบว่าอิหร่านสามารถเพิ่มความบริสุทธิ์ของแร่ยูเรเนียมได้มากกว่า ๙๐% (weapon grade) เพื่อทำเป็นหัวรบได้ อย่างไรก็ตาม IAEA จะคาดว่าอิหร่านน่าจะบรรลุหรือใกล้จะบรรลุสภาวะนั้นแล้ว แต่ทั้งสหรัฐฯ และอิสราเอลก็ยังไม่ได้โจมตีแต่อย่างใด เชื่อว่าทั้งสองประเทศได้เฝ้าติดตามสัญญาณสำคัญ เช่น ข่าวกรองความบริสุทธิ์ของแร่ยูเรเนียม และการตรวจจับแรงสั่นสะเทือนหากมีการทดสอบหัวรบนิวเคลียร์ เป็นต้น รวมทั้งดำเนินการต่อต้านโครงการนี้ในทางลับอื่น ๆ มาตลอด แต่นั่นย่อมหมายความว่าโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่าน อาจต้องถูกขัดขวาง และโจมตีทำลายลงหลายครั้ง หากว่าจะบรรลุเป้าหมายสุดท้าย

ทางเลือกของอิหร่าน ดังนั้น อิหร่านจึงมีทางเลือกสำคัญอยู่ ๒ ทาง กล่าวคือ จะดำรงจุดมุ่งเดิมที่จะส่งออกรัฐศาสนาแบบโคไมนีและดำเนินโครงการอาวุธนิวเคลียร์ต่อไปหรือไม่ หรือจะยอมลดระดับลงเป็นรัฐอิสลามชั้นนำในภูมิภาคและอยู่ร่วมกับตะวันตก อิสราเอล และโลกอาหรับอย่างสันติ หากอิหร่านเลือกทางเลือกแรกในการดำเนินการตามอุดมคติของโคไมนี แม้อิทธิพลเพื่อเป็นผู้นำการปกครองแบบรัฐอิสลามของโลกโดยเฉพาะในภูมิภาคตะวันออกกลางต่อไป ก็จะต้องสนับสนุนกลุ่มนักรบอิสลามต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา และต้องปะทะกับทั้งอิสราเอลและโลกอาหรับ เช่น ชาอูดีอาระเบีย ซึ่งเป็นคู่ขัดแย้งโดยตรงทางการเมืองการปกครอง และอิทธิพลในโลกอิสลามต่อไป เราจะเห็นกลุ่มฮามาสถูกทำลายในกาซ่า แต่จะไปฟื้นตัวที่อื่น การต่อสู้ของฮามาสในเวสต์แบงก์จะเข้มข้นขึ้น กลุ่มฮิซบอลเลาะห์และฮูตี จะโจมตี

นายเนทันยาฮูได้แถลงว่าหากอิหร่านสามารถผลิตแร่ยูเรเนียมบริสุทธิ์ถึง ๙๐% จะเป็นจุดที่ไม่อาจหวนกลับและอิสราเอลจำเป็นต้องโจมตีทันที

แหล่งที่มา: bloomberg.com

อิสราเอลด้วยจรวดที่รุนแรงมากขึ้นทั้งจำนวนและประสิทธิภาพ จนในที่สุดจำนวนจรวดจะเกินความสามารถของระบบป้องกันภัยทางอากาศของอิสราเอล เนื่องจากความได้เปรียบทางจำนวนและราคาต่อหน่วย ซึ่งอิสราเอลยอมไม่ยอมให้ไปถึงจุดนั้น และจะต้องเข้ากวาดล้างกลุ่มอิซฮอบลและห์ในเลบานอนได้อย่างแน่นอน ในขณะที่อิหร่านจะยังคงไม่

ตอบโต้โดยตรงจนกว่าจะแก้ไขจุดอ่อนที่พบจากการโจมตีอิสราเอลครั้งที่ผ่านมามาว่าไม่สามารถป้องกันการโจมตีทางอากาศด้วยขีปนาวุธของอิสราเอลได้ โครงการนิวเคลียร์ก็จะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับอิหร่านเพื่อต่อต้านและให้มิกำลังทัดเทียมอิสราเอลโดยตรง แต่จะไม่สามารถบรรลุได้โดยง่ายเนื่องจากจะถูกสหรัฐฯ และอิสราเอลโจมตีโครงการก่อนที่จะประสบความสำเร็จ และผลสุดท้ายอิหร่านก็ไม่น่าจะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ดังได้กล่าวมาแล้ว

หรืออิหร่านจะตระหนักรู้สถานการณ์และหันมาหาทางเลือกที่ ๒

ยอมลดบทบาทลงเป็นมหาอำนาจขนาดกลางในภูมิภาคแล้วอยู่ร่วมกับรัฐอาหรับ อิสราเอล และตะวันตกโดยสันติ รวมทั้งล้มเลิกโครงการอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งแนวทางนี้เป็นไปได้และมีเหตุผลมากกว่า ลัทธิการปกครองอื่นไม่ได้เป็นภัยคุกคามต่ออิหร่านมากอย่างที่โคไมนี่กังวล ดังจะเห็นได้จากในยุคใหม่นอกจากอิรักยังไม่มีรัฐใดรวมทั้งชาติตะวันตกถูกรานอิหร่านประกอบกับท่าทีอิหร่านที่เปลี่ยนไป เช่น จากที่เคยต่อต้านระบบคอมมิวนิสต์

ก็หันไปคบหากับไซเรีย (รัสเซีย) หันมาฟื้นฟูความสัมพันธ์กับซาอุดีอาระเบียแล้ว ลำดับต่อไปที่อิหร่านต้องทำ คือหันมาปรองดองกับซาอุดีอาระเบียไม่ว่าจะเรื่องการจัดการการปกครองของกลุ่มฮูตีและรัฐบาลกลางในเยเมน หรือความขัดแย้งถ้ำฝักฝ่ายในซีเรีย นอกจากนี้อิหร่านต้องเปลี่ยนท่าทีในกรณีปัญหาอิสราเอล-ปาเลสไตน์ แบบสันติ เช่น มาสนับสนุนการจัดตั้งรัฐปาเลสไตน์แบบ Two-State Solution การแก้ไขปัญหาการยึดครองดินแดนเพิ่มเติมในเวสต์แบงก์ และการรักษาสันติภาพระหว่างรัฐทั้งสองโดยสหประชาชาติ เพื่อให้ความตึงเครียดระหว่าง อิสราเอล-ฮามาส-อิซบอลและหะฮูตี หดไป กลายเป็นการอยู่กันอย่างสันติ เช่น กระบวนการ Abraham Accords ระหว่าง อิสราเอลกับชาติอาหรับที่สหรัฐฯ ได้เริ่มกระบวนการไปบ้างแล้ว และได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ หากว่าไม่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่าง อิสราเอล-ฮามาส รอบใหม่ขึ้นมาเสียก่อน

อย่างไรก็ดี คาดว่าอิหร่านจะยังคงดำเนินตามแนวทางแรกไปอีกระยะหนึ่ง ซึ่งอาจกินเวลาหลายปีนับจากนี้ ดังนั้น เราก็คงจะได้เห็นความขัดแย้งระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ ที่ในตัวของมันเองก็ยิ่งหาทางออกได้ยาก และได้เห็นการแทรกแซงของอิหร่านผ่านสงครามตัวแทนโดยกลุ่มฮามาส อิซบอลและหะฮูตี และกลุ่มนักรบในซีเรียและอิรัก การโจมตีต่อนายทหารและกลุ่มนักรบของอิหร่านโดยอิสราเอลทั้งในและนอกประเทศอิหร่าน และการต่อต้านโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่านโดยสหรัฐฯ และอิสราเอลต่อไป ทั้งหมดจะเกี่ยวพันกับเกียรติภูมิของอิหร่านใกล้ชิดตัวเข้ามามากขึ้น ดังเช่นกรณีการสังหารนายทหาร IRGC บริเวณสถานทูตอิหร่านในดามัสกัส และการสังหารผู้นำฮามาสในกรุงเตหะรานที่ผ่านมา อันจะพาอิหร่านเข้าสู่ศูนย์กลางของความขัดแย้งมากขึ้น ซึ่งในระหว่างทาง อิหร่านอาจจะไม่สามารถควบคุมกระแส และก่อให้เกิดสงครามเต็มรูปแบบระหว่างอิหร่านและอิสราเอลในที่สุด หากว่าไม่ได้เกิดจากกรณีนี้ ก็จะเป็นกรณีโครงการนิวเคลียร์อย่างแน่นอน

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า หากว่าอิหร่านไม่เปลี่ยนแนวทางการดำเนินการ อิหร่านและอิสราเอลรวมทั้งสองรัฐฯ จะอยู่บนเส้นทางเข้มข้น ที่ไม่อาจหลบเลี่ยงได้อย่างแน่นอนในอนาคต

บรรณานุกรม

- Ali Alfoneh. The Arab Gulf States Institute in Washington. 2024. The US Prevented War, Yet Iran’s Strategic Decision-Making Remains Flawed. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://agsiw.org/the-u-s-prevented-war-yet-irans-strategic-decision-making-process-remains-flawed/>
- Clement Therme. 2019. Iran’s “Neither East Nor West” Slogan Today. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://www.ispionline.it/en/publication/irans-neither-east-nor-west-slogan-today-22234>
- Mounir al-Rabih, 2017. Hezbollah and Iran in Syria. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollah-and-iran-syria>
- New York Times. 1994. Iran’s Axis of Resistance. Different Groups Same Goals. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://www.rferl.org/a/iran-s-axis-of-resistance-different-groups-same-goals/32826188.html>
- Peter Kenyon. NPR. ๒๐๒๔. How Iran and Israel became archenemies. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://www.npr.org/2024/04/12/1244281886/iran-israel-relations-enemies-gaza-war>
- Reuters. 2024. What is Iran’s ‘Axis of Resistance’? [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.reuters.com/world/middle-east/what-is-irans-axis-resistance-which-groups-are-involved-2024-01-29/>
- The Guardian. 2024. Iran’s ‘axis of resistance’ is a potent coalition but a risky strategy. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.theguardian.com/world/2024/jan/14/irans-axis-of-resistance-is-a-potent-coalition-but-a-risky-strategy>
-

กล่าวนำ

ผู้เขียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนมุมมองเพจ ชื่อ Navy For Live อยู่เนือง ๆ และได้พบการนำเสนอเกี่ยวกับ “การปฏิบัติการในพื้นที่ชายฝั่ง” (Littoral Area Operations) โดย Admin Langsdorff ซึ่งเป็นหัวข้อที่สามารถนำไปปัจจัยเกี่ยวกับพื้นที่ชายฝั่งมาประยุกต์ใช้ สำหรับการวิเคราะห์และพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับการป้องกันประเทศทางทะเลของไทย จึงได้ขออนุญาตเจ้าของเรื่องนำมาศึกษาเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในทางวิชาการ การปฏิบัติการในพื้นที่ชายฝั่ง (Littoral Area Operations) เชื่อมโยงกับสาขาการสงครามทางเรือ คือ “Littoral Warfare” ซึ่งกองทัพเรือสหรัฐฯ พัฒนาขึ้นใช้สำหรับการเข้าประจำการของเรือรบขนาดเล็ก ชั้น LCS (Littoral Combat Ship) ซึ่งคำว่า Littoral Warfare นี้ ยังไม่มีคำภาษาไทยที่กำหนดขึ้นใช้อย่างเป็นทางการ ซึ่งมีคำใกล้เคียงที่กองทัพเรือใช้ คือ “การปฏิบัติการชายฝั่ง” ทั้งนี้ คำว่า Littoral Warfare เมื่อมองผ่าน ๆ ก็อาจทำให้เข้าใจว่าต้องมี เรือ LCS จึงจะปฏิบัติการใน Littoral ได้ผล ซึ่งย่อมเป็นแรงบังคับให้ต้องทำการยกเครื่อง (modernization) กำลังทางเรือที่เกี่ยวข้อง บทความนี้จึงจะสำรวจว่า Littoral มีขอบเขตในทางปฏิบัติอย่างไร และมีความท้าทายอย่างไร

ความเป็นมาของ Littoral

เมื่อสงครามเย็น (Cold War) สิ้นสุดลงในปี ค.ศ.๑๙๙๑ พร้อมกับ การล่มสลายของสหภาพโซเวียต ทำให้สหรัฐฯ มีสถานะเป็นมหาอำนาจเดี่ยว

(Hegemony) ในทุกด้าน โดยทางทะเลนั้น สหรัฐเป็นมหาอำนาจในมิติกำลังรบ ฐานทัพเรือโพ้นทะเล เศรษฐกิจการค้าทางทะเล และปัจจัยสมุทพยานภาพ อื่น ๆ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ พลเรือโท Alfred T. Mahan อย่างไรก็ดี ในช่วงเวลาที่กองทัพเรือหรือกองกำลังทางเรือของสหรัฐฯ ก้าวขึ้นสู่จุดสูงสุดในฐานะผู้นำกลุ่มสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (NATO : North Atlantic Treaty Organization) นี้ สหภาพโซเวียตที่เป็นผู้นำของกลุ่ม กติกาสนธิสัญญาออร์ซอ (Warsaw Pact) ก็ล่มสลายลง ภัยคุกคามหลักต่อ กองเรือซึ่งเดิมทีมาจากกองเรือของสหภาพโซเวียตที่เผชิญหน้ากันในทะเล เปิด (Open Ocean) ก็ลดลงอย่างมาก แต่อำนาจต่อต้านเรือและอากาศยาน จากฐานปฏิบัติการบนฝั่ง รวมทั้งขีดความสามารถทางอวกาศ ระบบไอที และสเปกตรัมคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของรัสเซียและพันธมิตรยังคงอยู่และเป็น ภัยคุกคามระดับสูงต่ออำนาจควบคุมทะเลของสหรัฐฯ ประสบการณ์การรบ อย่างต่อเนื่องของกองทัพเรือสหรัฐฯ ทำให้ตระหนักว่าองค์ประกอบของ ยุทธศาสตร์ (element of strategy) ในการสงครามทางทะเลได้เปลี่ยนแปลง อย่างต่อเนื่อง คือ ความมุ่งหมาย (Ends) เปลี่ยนจากการครองทะเล เป็นการ ควบคุมทะเล และจากการทำสงคราม (war) เป็นการดำรงสันติภาพ (maintenance of peace) เครื่องมือ (Means) เปลี่ยนจากเรือขนาดใหญ่ (battleship) มีอำนาจการยิงสูงกว่าเรือข้าศึก เป็นกองเรือโจมตีเฉพาะกิจ (SG : Strike Group) มีอำนาจการรบหลายมิติ (multi domain combat) ที่มีความเหนือกว่าในทุกมิติ (all domain dominance) และหนทาง (Ways) เปลี่ยนจากการปฏิบัติการในทะเลเปิด (Open Ocean Operations) มุ่งไล่ล่าเรือข้าศึก เป็นการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมทางยุทธการร่วม (JOE : Joint Operational Environment) ที่มุ่งให้ได้การควบคุมในพื้นที่ปฏิบัติการทุกมิติการรบ สะท้อนเจตนารมณ์ที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จเชิงพื้นที่มากขึ้น โดยการกำหนดยุทธบริเวณ (military theater) การจัดตั้งกองบัญชาการ ประจำภาคพื้น/ยุทธบริเวณ (theater command) และการจัดตั้ง

กองบัญชาการพันธกิจ (functional command) เพื่อควบคุมบังคับบัญชา และสนับสนุนกำลังรบของสหรัฐฯ และพันธมิตรได้ทุกภูมิภาคของโลก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เราสามารถสังเกตเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นกรณีศึกษา ได้ตั้งแต่สงครามโลกทั้ง ๒ ครั้ง จนมาถึงยุคสงครามเย็น ยุคเปลี่ยนผ่านหลัง สงครามเย็น และยุคปัจจุบันต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ ที่กำลังทางเรือของ สหรัฐฯ เข้าร่วมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยเฉพาะในกรณีสงครามยเมคิปปัวร์ (Yom Kippur War) สงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่ ๑ (1st Gulf War) และ การปฏิบัติการทางทหารในช่วงอาหรับสปริง (Arab Spring) ที่แสดงแนวโน้ม ว่าการปฏิบัติการทางเรื่อนั้น ต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการใน Littoral มากขึ้น ทำให้กองทัพเรือสหรัฐฯ ได้ริเริ่มความพยายามเพื่อรักษา ความเป็นผู้นำกองกำลังรบทางเรือในสภาพแวดล้อมใหม่

ความริเริ่มแรก คือ การกำหนดยุทธศาสตร์กองทัพเรือและนาวิกโยธิน มีชื่อว่า “From the Sea” ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ (ค.ศ.๑๙๙๒) ซึ่งมีสาระสำคัญ เป็นเจตนารมณ์จากฝ่ายการเมือง ความมุ่งหมาย กำลังที่พึงประสงค์หรือ เครื่องมือ และหนทางสำหรับการปฏิบัติการทางเรือในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อเป็นพิมพ์เขียว (blueprint) ในการทำให้กำลังทางเรือของสหรัฐฯ มีความพร้อมสำหรับสนับสนุนรัฐบาลให้ดำรงสถานะมหาอำนาจเดี่ยวได้ โดยให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนพื้นที่ผลประโยชน์ (AOI : Area of Interest) จากการมองโลกเป็นภาพเดี่ยว และรับรู้ภัยคุกคามแบบทั่วโลก (global threat) มาสู่การมองหาความท้าทายและโอกาสตามภูมิภาค (regional challenges and opportunities) โดยผู้บัญชาการยุทธบริเวณ (theater commander) ในฐานะที่เป็นผู้บัญชาการรบ (CC : Combatant Commander) เป็นผู้ดำเนินการหลักตามยุทธบริเวณ

ความริเริ่มต่อมา คือ การออกเอกสารยุทธศาสตร์ ชื่อว่า “Forward from the Sea” ในปี พ.ศ.๒๕๓๗ (ค.ศ.๑๙๙๔) เป็นส่วนขยายเฉพาะ กองทัพเรือสหรัฐฯ เพื่อกำหนดทิศทางและความสำคัญในการพัฒนากำลังทางเรือ

ในส่วนของกองทัพเรือสหรัฐฯ รองรับยุทธศาสตร์ From the Sea ซึ่งเอกสารทั้ง ๒ ฉบับ ได้ระบุพื้นที่ผลประโยชน์ทางทะเล (maritime area of interest) ของสหรัฐฯ ที่เรียกว่า “Littoral Water”

ทั้ง From the Sea และ Forward From the Sea มีประเด็นยุทธศาสตร์ (strategic concept) หรือแนวคิดยุทธศาสตร์ (operating Concept) อยู่ ๔ ประการ คือ

๑. การป้องปรามและการป้องกันทางยุทธศาสตร์ (SSD : Strategic Deterrence and Defense)

๒. การแสดงกำลังในพื้นที่ส่วนหน้า (FP : Forward Presence)

๓. การตอบโต้สถานการณ์วิกฤติโดยทันที (CR : Crisis Response)

๔. การฟื้นคืนสภาพกำลังรบด้วยอุตสาหกรรมของประเทศ และพันธมิตร (FR : Force Reconstitution)

การเปลี่ยนแปลงนโยบายการบริหารพื้นที่ผลประโยชน์ของสหรัฐฯ โดยแบ่งออกเป็นยุทธบริเวณ ซึ่งทำให้มีพื้นที่ที่มีขนาดเล็กลงหลายพื้นที่ และมีความจำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ช่วยให้สหรัฐฯ ประเมินภาพรวมได้ว่าเมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติของกำลังรบทางเรือที่สามารถเคลื่อนที่ไปได้ (Mobility) ขนาดกำลังรบทางเรือ และขีดความสามารถสุทธิที่ต้องการสำหรับบรรลุความมุ่งหมายในการควบคุมทะเลในภาพรวม เพื่อดำรงสันติภาพนั้น ไม่ได้ต้องการกำลังเท่าเดิมในเชิงปริมาณ แต่สามารถมีกำลังไว้เพื่อป้องกัน และป้องปรามในยุทธบริเวณ โดยแสดงกำลังในพื้นที่ส่วนหน้า และวางกำลังในพื้นที่ (Deploy) เพื่อตอบโต้สถานการณ์วิกฤติได้ในเวลาอันสั้น โดยแสวงประโยชน์จากความเป็นพันธมิตรและกรอบความร่วมมือที่มีอยู่สำหรับการบรรลุเป้าหมายความต่อเนื่อง

ผลจากการประเมินนี้ช่วยให้มีการปรับปรุงกำลังรบทางเรือของสหรัฐฯ ทั้งโครงสร้าง (force structure) ขนาด (capacity) และขีดความสามารถ (capability) ให้รองรับการปฏิบัติการที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ในสภาพแวดล้อม

ทางยุทธการในพื้นที่ชายฝั่ง (Littoral Area) และมีการปรับปรุงหลักการปฏิบัติการในทะเลเปิดของกองเรือโจมตี (Strike Group) ให้รองรับการขยายขอบเขตงานในระดับปฏิบัติการที่สามารถเข้าไปปฏิบัติการร่วม (Joint Operations) โดยการใช้กำลัง “จากทะเลต่อพื้นที่บนบก (From the Sea)” และผลการปรับปรุงทำให้กำลังทางเรือของกองทัพเรือสหรัฐฯ มีคุณลักษณะที่ยืดหยุ่นสำหรับการไปแสดงกำลัง (presence) หรือการเคลื่อนย้ายกำลัง (mobile) ไปวางกำลัง (deploy) ในพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เป็นเหมือนกำลังรบที่วางอยู่ในแนวหน้า สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกดและข่มภัยคุกคามให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตราย และเมื่อเกิดกรณีวิกฤต ก็สามารถเผชิญสถานการณ์ที่อ่อนไหวได้ทันทั่วทั้งที่ โดย “การใช้กำลังในพื้นที่ส่วนหน้าจากทะเล (Forward from the Sea)” ในทางวัดถุนั้น จะเห็นการปรับเปลี่ยนการจัดกำลังทางยุทธการ (force organization) คือ เปลี่ยน CVBG (Carrier Battle Group : แปลตรงตัว คือ หมวดเรือบรรทุกเครื่องบินประจำฐาน ซึ่งคำว่า Group ในลำดับชั้นของการจัดกำลังเฉพาะกิจ คือ หมวดเรือ) ที่รับมรดกมาจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ต่อด้วยสงครามเย็น ซึ่งมีการปรับบทบาทจากการครองทะเลเป็นการควบคุมทะเลในพื้นที่ทะเลเปิดอย่างค่อยเป็นค่อยไป [ดูข้อเสนอการปรับบทบาทได้จากบทความเรื่อง Mission of the U.S Navy (1974) ของ พลเรือโท Stanfield Turner USN] เป็น CSG (Carrier Strike Group : แปลตรงตัว คือ กองเรือบรรทุกเครื่องบินโจมตี) และเปลี่ยน ARG (Amphibious Ready Group : หมวดเรือพร้อมปฏิบัติการยกพลขึ้นบก) ที่เป็นการจัดกำลังผสมระหว่างกองทัพอากาศกับนาวิกโยธินสหรัฐฯ ประจำอยู่ในยุทธบริเวณ เป็น ESG (Expeditionary Strike Group : แปลตรงตัว คือ หมวดเรือโจมตีพื้นทะเล) มีการประกอบกำลังตามแนวคิด MAGTF (Marine Air-Ground Task Force แปลตรงตัว คือ กำลังผสมนาวิกโยธิน) ที่มีความครบถ้วนในตัว (compactness) เพื่อพร้อมที่จะใช้กำลังปฏิบัติการยกพลขึ้นบกต่อเป้าหมายบนฝั่ง

ที่ได้รับมอบหมายสำหรับคำนิยามของ Littoral หรือ littoral Area มีการให้คำนิยามไว้หลากหลายพอสมควร ดังนี้

เอกสาร “From the Sea” อธิบายว่า Littoral Area ประกอบด้วย ๒ ส่วน ในยุทธบริเวณ คือ พื้นที่ทางทะเล ตั้งแต่ทะเลเปิด (Open Ocean) มาถึงบริเวณที่ประชิดกับฝั่งที่สั่งการ ควบคุม และสนับสนุนการปฏิบัติการ และป้องกันทางทะเลได้จากฝั่ง และขยายขึ้นฝั่งลึกเข้าไปในแผ่นดินที่สั่งการ ควบคุม สนับสนุนการปฏิบัติการและคุ้มกันได้จากทะเล Littoral มักเป็นน่านน้ำจำกัด หรือบริเวณที่มีการครอบครองพื้นที่โดยรัฐชายฝั่งหลายรัฐ ทั้งชาติเป็นกลาง พันธมิตร และฝ่ายตรงข้าม

บรรณสารกองทัพเรือสหรัฐฯ คือ Naval Doctrine Publication (NDP-1) ได้ให้นิยามไว้ใกล้เคียงกันและมีรายละเอียดเพิ่มเติมในระดับหลักนิยามของกำลังทางเรือ โดยกล่าวว่า พื้นที่ Littoral คือ พื้นที่ที่เกี่ยวข้องเหนือหรือตั้งอยู่บนฝั่งและชายฝั่ง ซึ่งสามารถควบคุมพื้นที่ได้โดยตรง และมีความอ่อนแอ (vulnerability) ต่อการโจมตีจากกองเรือปฏิบัติการพิชิตทะเล (Naval Expeditionary Force)

Dr. Milan Vego ศาสตราจารย์ประจำ US Naval War College นิยาม Littoral ไว้เจาะจงในเชิงพื้นที่ทางทะเลมากขึ้นใน Naval War College Review ชื่อบทความ “On Littoral Warfare” เขากล่าวถึงพื้นที่ทางทะเลที่อยู่ติดกับทะเลเปิด (open sea) ของทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปอเมริกาใต้ ริมมหาสมุทรอินเดีย ยึดขยายไปจนสุดเขตไหล่ทวีป (CS : Continental Shelf) หรือพื้นที่ทางทะเลของรัฐหมู่เกาะขนาดใหญ่ อาทิ ทะเลจีนใต้ น่านน้ำอินโดนีเซีย หรือทะเลแบบปิด (enclosed sea) อาทิ ทะเลบอลติก ทะเลอะเดรียติก หรือทะเลแบบกึ่งปิด (semi enclosed sea) อาทิ บริเวณช่องแคบอังกฤษ

คำนิยามจากแหล่งที่มาข้างต้น ช่วยให้เห็นภาพได้ว่า Littoral คือ

พื้นที่ทางบกและในทางทะเลที่กำลังจากฐานบนบก และกองเรือซึ่งอยู่ในทะเลสามารถส่งอิทธิพลต่อกัน ทั้งในทางหักล้างและสนับสนุน ซึ่งกันและกันได้โดยตรง เป็นได้ทั้งชายฝั่งที่เชื่อมต่อกับทะเลเปิด น่านน้ำของรัฐหมู่เกาะทะเลแบบปิด และทะเลแบบกึ่งปิด โดยความกว้างนั้นมีขอบเขตไปได้จนสุดขอบไหล่ทวีป ข้อสังเกต คือ Littoral ในความหมายทางยุทธศาสตร์และหลักนิยมทางทหารแทบจะเป็นสิ่งเดียวกับเขตทางทะเล (maritime zones) ที่รัฐชายฝั่งสามารถอ้างสิทธิ์ได้ตามหลักการของอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล พ.ศ.๒๕๒๕ (ค.ศ.๑๙๘๒) นั่นคือครอบคลุมเขตทางทะเลจนสุดขอบไหล่ทวีป ซึ่งทำให้เราเห็นต่อไปได้ว่า คำว่า “การส่งอิทธิพลต่อกันระหว่างพื้นที่ทางบกและพื้นที่ทางทะเล” นั้น อาจหมายรวมถึงการใช้อำนาจศาลของรัฐใด ๆ ผ่านเครื่องมือทางทหารด้วยก็ได้ ถ้ารัฐนั้น ๆ มีกฎหมายบัญญัติไว้ สำหรับในกรณีของประเทศไทยว่ามีพื้นที่ Littoral มากน้อยเพียงใดนั้น หากพิจารณาพื้นที่ฝั่งอ่าวไทยกับคำนิยามและการวิเคราะห์คำนิยามข้างบน จะพบว่า ลักษณะของอ่าวไทย เป็นทะเลแคบ (Narrow Sea) ซึ่งโดยปกติย่อมมีอิทธิพลกับและรับอิทธิพลจากฝั่ง จากการที่มีชายฝั่งขนานอยู่ทั้ง ๒ ด้าน และตรงกับนิยามของ ทะเลกึ่งปิด (semi enclosed sea) อีกด้วย ดังนั้นฝั่งอ่าวไทย จึงเป็น Littoral ส่วนฝั่งอันดามันนั้น ไม่ว่าจะพิจารณาทั้งคำนิยามในเอกสารยุทธศาสตร์ From the Sea หรือ NDP-1 หรือของบทความ On Littoral Warfare ก็เป็น Littoral โดยในทะเลอันดามันตอนบนครอบคลุมไปจนสุดไหล่ทวีป และทะเลอันดามันตอนล่าง ซึ่งเป็นบริเวณปากช่องแคบมะละกา ด้านตะวันตก ก็เป็นน่านน้ำจำกัด หรือบริเวณที่มีการครอบครองพื้นที่โดยรัฐชายฝั่งหลายรัฐ และยังถือได้ว่าเกาะภูเก็ตของไทยถึงเกาะซาบัง ในจังหวัดอาเจะห์ ของอินโดนีเซีย เป็นได้ทั้งทะเลแคบ และทะเลกึ่งปิด ทั้งนี้ความท้าทาย (Challenges) ใน Littoral area ส่งอิทธิพลอย่างไรต่อกำลังทางเรื่อนั้น อาจกล่าวโดยรวมได้ว่า มันเป็นพื้นที่ที่มีการทับซ้อนหลายมิติ อาทิ กฎประเทศ กฎหมาย สังคม

วิถีชีวิต กติการะหว่างประเทศ และอื่น ๆ แต่หากเน้นการมองในมิติของ การปฏิบัติการทางทหาร เราสมควรมองหาความท้าทาย (Challenges) ที่ ผู้วางแผนกำลังรบ (force generator) ผู้วางแผนการรบ (operational planner) และผู้บังคับบัญชากำลังรบ (force commander) ต้องเผชิญ ในการแสวงหาข้อตกลงใจในบริบทของปัญหา และภารกิจที่ได้รับจากความ ท้าทายของกำลังทางเรือในการปฏิบัติการในพื้นที่ชายฝั่งนั้น แต่ในอดีตนั้น ความต่างศักย์ด้านอำนาจการรบของชุมชนที่ตั้งอยู่ชายฝั่งหรือบนบก กับกองกำลังทางเรือของมหาอำนาจในยุคสำรวจโลกต่อเนื่องมาจนถึงยุค อุตสาหกรรมนั้น สามารถกล่าวได้ว่า ชุมชนบนบกมีอำนาจต้านทานต่ำมาก ทำให้มันเป็นเพียงความท้าทายที่มีระดับต่ำมากจนมองข้ามไปได้ โดยที่ กองกำลังทางเรือสามารถกระทำการให้บรรลุผลได้ตามที่คาดหวังหลาย ลักษณะ อาทิ การจับชาวแอฟริกันไปขายเป็นทาสในโลกใหม่ การล่าอาณานิคม ของชาติมหาอำนาจยุโรป สงครามอังกฤษ-พม่า สงครามฝิ่น ระหว่าง อังกฤษ-จีน กรณิ ร.ศ.๑๑๒ ระหว่างสยาม-ฝรั่งเศส ปรากฏการณ์กรณีความ ขัดแย้งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ยืนยันว่า ความท้าทายของ Littoral จากฝั่งของ ชุมชนชายฝั่งขนาดเล็กต่อกองกำลังทางเรือของชาติใหญ่นั้น อยู่ในระดับ ต่ำมาก ขณะเดียวกัน ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ มีอิทธิพลที่เป็นความท้าทาย ของ Littoral ต่อกำลังทางเรือของชาติมหาอำนาจทางทะเล คือ จักรวรรดิ ออตโตมัน ที่ทรงอิทธิพลในดินแดนเอเชียไมเนอร์ ดินแดนอาหรับ ชายฝั่งใต้ ของทะเลเมดิเตอร์เรเนียนไปถึงบางส่วนของคาบสมุทรไอบีเรีย (สเปน) ที่ขวางกั้นระหว่างยุโรปกับเปอร์เซียและอินเดีย อิทธิพลนี้ส่งผลให้เกิดการ ปฏิวัติกิจการทางทะเล ที่เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเรือเดินทะเล การสำรวจทางทะเล การทำแผนที่เดินเรือ รวมถึงการพัฒนาวิทยาการและ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง พลังของการปฏิวัติกิจการทางทะเลนี้ นำไปสู่การ เปลี่ยนแปลงแบบแผนการค้า (mode of merchant) ข้ามแดนจากคาราวาน ทางบกในอดีตมาเป็นการขนส่งทางเรือ

ในการสำรวจความท้าทายเมื่อพิจารณาในบริบทปัจจุบันที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสงครามทางเรือ ที่เพิ่มขีดความสามารถทั้งระบบ อาทิ C4ISR ระยะตรวจจับและพิสูจน์ทราบของเรือบ ระยะยิง และความแม่นยำของอาวุธ ความฉลาด และอำนาจการทำลาย มันทำให้ขอบเขตของ Littoral ขยายออกมามาก ขณะที่อาวุธที่สามารถเข้าถึง และนำมาใช้งานได้ในพื้นที่ใกล้ฝั่งมีเพิ่มขึ้น ทำให้กำลังทางเรือที่ต้องเข้าไปปฏิบัติการใน Littoral จะต้องเผชิญกับความซับซ้อน (Complexity) และมีพลวัต (Dynamic) มากขึ้น จึงอาจแจกแจงความท้าทายขั้นต้นได้ ๖ ข้อ คือ มนุษย์ (human factor) สภาพภูมิประเทศ (landscape) ข้อจำกัดทางน้ำ (confined water) สัญญาณรบกวน (noise) การพัฒนา (development) และภัยคุกคาม (threat) ดังนี้

๑ ประการที่หนึ่ง คือ มนุษย์ ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่บนบก ชุมชนกว่าร้อยละ ๘๐ ตั้งอยู่ภายในระยะ ๕๐ ไมล์ทะเล (๘๐ กิโลเมตร) จากฝั่ง มนุษย์แสวงหาผลประโยชน์จากทะเลผ่านการทำกิจกรรมชุมชน การค้า และทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งการพิจารณาปัจจัยการปฏิบัติการทางทหารนั้น ยิ่งบริเวณใกล้ฝั่งยิ่งมีกิจกรรมในทะเลมาก ทั้งการประมง การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการคมนาคมขนส่ง สำหรับพื้นที่ทางทะเลที่ติดต่อกับรัฐอื่น จะมีความยากในการจำแนกและพิสูจน์ทราบเป้าหมาย เนื่องจากเป้าหมายในทะเลที่จะมีจำนวนมาก

๒ ประการที่สอง คือ รูปร่างของภูมิประเทศ (landscape) บริเวณแนวชายฝั่ง อาทิ แนวภูเขา หน้าผา เกาะ แก่ง ที่ฝ่ายตรงข้ามสามารถใช้ซ่อนพราง หรือกำบังได้ ขณะเดียวกันก็สะท้อนสัญญาณคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า กลับมารบกวนระบบอิเล็กทรอนิกส์ในเรือ ส่งผลให้ยากต่อการที่จะตรวจจับจำแนก และพิสูจน์ทราบเป้าหมาย ได้ในระยะที่ควรมีความได้เปรียบทางยุทธวิธี แม้ว่าในที่สุด เมื่อฝ่ายตรงข้ามออกพ้นแนวกำบังธรรมชาติเหล่านั้น ก็จะสามารถตรวจจับได้ แต่การตรวจจับเป้าที่เป็นภัยคุกคามได้ในระยะใกล้นั้น ทำให้ความได้เปรียบทางระยะ (stand off) เสียไป และระยะเวลาตอบโต้

(Reaction Time) ก็ลดน้อยลงอย่างมาก เช่น 3D Radar ที่ควรตรวจจับเป้าอากาศยานได้ที่ระยะ ๑๒๐ ไมล์ทะเล (๒๒๒ กิโลเมตร) ขึ้นไป ถ้าเป้าเครื่องบินโจมตีบินด้วยความเร็ว ๖๐๐ น็อต เรือจะมีเวลาเตรียมตอบโต้ถึง ๑๒ นาที แต่ถ้าเครื่องบินรบใช้แนวภูเขากำบังไว้ และปล่อยออกมาให้ตรวจจับได้ที่ระยะ ๒๐ ไมล์ทะเล จะมีเวลาตอบโต้เพียง ๒ นาที

๒ ประการที่สาม คือ ข้อจำกัดของทางน้ำ (confined water) อาทิ ช่องแคบโดเวอร์ ช่องแคบ Bab Al-Mandeb ที่จำกัดเพราะความลึกน้ำ และขนาดของทางน้ำส่งผลต่อความคล่องตัวในการเดินเรือ (maneuver) บางกรณี การจัดรูปกระบวนเพื่อรับมือกับภัยคุกคาม จะเผชิญข้อจำกัดของทางน้ำ จนไม่อาจจัดรูปกระบวนได้อย่างเหมาะสม อาทิ การปฏิบัติการทางเรือของรัสเซียในกรณีรัสเซีย-ยูเครน เรือรบรัสเซียต้องปฏิบัติการใกล้ฝั่งในระยะโจมตีของโดรนฝ่ายยูเครน ก็เกิดความเสียหายขึ้นอย่างร้ายแรง

๓ ประการที่สี่ คือ การมีสัญญาณรบกวน (noise) พื้นที่ยิ่งใกล้ฝั่งยิ่งมีผู้คน และระบบต่าง ๆ ที่ให้บริการ ตามความต้องการของชุมชน มีโครงสร้างการสื่อสารระบบต่าง ๆ ที่หนาแน่นเป็นเงาตามตัว เป็นจุดกำเนิดของสัญญาณรบกวนทางคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่ส่งผลกระทบต่อระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งข่าย C4ISR และระบบการสงครามอิเล็กทรอนิกส์ (EW : Electronic Warfare) ของกำลังทางเรือ กิจกรรมบนฝั่งยังส่งผลกระทบให้เกิดสัญญาณเสียง (acoustic) ในน้ำทะเลเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ซึ่งสัญญาณที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้รบกวนทั้งระบบเผ่าพันธุ์ และตรวจจับของเรือดำน้ำ และระบบการปราบเรือดำน้ำ ทำให้มิติของการสงครามใต้น้ำ (underwater warfare domain) เป็นมิติที่ทั้งผู้วางแผนปฏิบัติการ และผู้บังคับหน่วยกำลังต้องเผชิญกับความยุ่งยากที่ซับซ้อนเพิ่มขึ้นกว่าการปฏิบัติการในทะเลเปิด

๔ ประการที่ห้า คือ การพัฒนา (development) การที่ Littoral ครอบคลุมไปจนถึงขอบของเขตไหล่ทวีป ซึ่งในกรณีของไทย คือ ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่อ้างสิทธิ์ทางทะเล (national maritime zones) ซึ่งกำหนดให้

เป็นพื้นที่รับผิดชอบ (AOR : Area of Responsibility) ของกองทัพเรือ ตามกฎหมาย และเป็นพื้นที่ปฏิบัติการ (AO : Area of Operations) ที่มอบให้ทัพเรือภาค หรือหน่วยกำลังอื่นใดที่กองทัพเรือจัดตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติการทางเรือ การมี Littoral ที่กว้างขวางนี้ ทำให้เกิดความต้องการวิกฤต (critical requirement) สำหรับบรรลุประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อให้ได้การควบคุมทะเล (๑) การป้องปรามและป้องกันทางยุทธศาสตร์ (๒) การแสดงกำลังในพื้นที่ส่วนหน้า (๓) การตอบโต้สถานการณ์วิกฤติโดยทันที (๔) การฟื้นฟูสภาพกำลังรบด้วยความสามารถทางอุตสาหกรรม นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ๔ ด้าน คือ

(๑) มีกำลังทางเรือที่เพียงพอสำหรับการป้องปรามและป้องกัน

(๒) แสดงกำลัง (Presence) ไว้ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อคุมสถานการณ์ไว้ในระดับปกติ

(๓) การเคลื่อนย้ายกำลัง (Mobile) จากพื้นที่หนึ่งไปอีกพื้นที่หนึ่ง เพื่อให้มีอำนาจควบคุมทะเลตามระดับสถานการณ์ หรือการวางกำลัง (Deploy) เพื่อทำการตอบโต้และควบคุมสถานการณ์ให้กลับสู่ภาวะปกติ

(๔) การขยายขีดความสามารถของฐานทัพ ท่าเรือ และอู่เรือ นอกเหนือจากนี้ คือ แพลตฟอร์มที่มีความทนทานสูง และอยู่ได้นาน ระบบการรบของเรือ และระบบอาวุธที่ทันสมัย การพัฒนาและรักษากำลังพลที่ตอบสนองสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน และอันตรายขึ้น

! ประการที่หก คือ ภัยคุกคาม (threat) แบ่งอย่างง่ายเป็น ๒ ประเภท คือ ภัยคุกคามแบบดั้งเดิม (traditional threat) คือ เกิดจากกำลังทหาร และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (non traditional threat) คือ ไม่ได้เกิดจากกำลังทหาร ซึ่งมีผลอย่างมากใน Littoral เช่นเดียวกัน โดยภัยคุกคามแบบดั้งเดิมมีความน่าจะเป็นที่คาดการณ์ได้ตามระดับสถานการณ์แต่จะมีความรุนแรงสูง และรอบด้าน เมื่อสถานการณ์ยกระดับขึ้นถึงจุดปะทุ (breakout) มันมีโอกาสมามากทุกทิศทาง อาทิ อาวุธปล่อยนำวิถีที่มีความเป็นไปได้

ที่จะมาจากทั้งฐานยิงบนบก อากาศยาน เรือผิวน้ำ และเรือดำน้ำ แหล่งใด แหล่งหนึ่งหรือจากหลายแหล่งพร้อมกัน ขณะที่ภัยทางอากาศจากอากาศยานนั้น มีแหล่งกำเนิดได้จากทั้งฐานบินบนฝั่งและฐานบินบนเรือ สำหรับทุ่นระเบิด (sea mine) และตอร์ปิโดจากเรือดำน้ำ เป็นความท้าทายต่อกำลังทางเรือ อย่างยิ่ง เรือผิวน้ำในยุคเก่าที่เน้นการปฏิบัติการในทะเลเปิด เมื่อปฏิบัติการใน Littoral จะเผชิญความท้าทายรอบด้าน ถ้าแก้ไม่ได้จะลดทอนคุณค่าทางยุทธการของเรืออย่างร้ายแรง และมีความเป็นไปได้สูงที่จะพบปัญหา และความสูญเสียร้ายแรงตามมา เช่น กรณีเรือ RFS Moskva ถูกโจมตีด้วยอาวุธปล่อยนำวิถียิงจากฐานยิงบนฝั่งจมลง ในส่วนของภัยคุกคามรูปแบบใหม่แม้สถานการณ์ยังไม่ถึงระดับแตกหักและมีความน่าจะเป็นสูงตามระดับสถานการณ์ที่ยังต่ำกว่าจุดปะทุ (breakout threshold) โดยมีระดับความรุนแรง (severity) ไม่แน่นอน มีโอกาสเกิดการแปรผกผันกับระยะที่เข้าใกล้ฝั่ง ดังนั้น เมื่อกำลังทางเรือปฏิบัติการในพื้นที่ใกล้ฝั่งเท่าไร ความร้ายแรง (intensity) ของภาวะคุกคามที่ต้องระวังจะยิ่งสูง โดยเฉพาะในบริบทปัจจุบันที่กลุ่มตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (non state actor) เข้าถึง (access) และครอบครอง (afford) เทคโนโลยีทางการสงครามได้กว้างขวางขึ้น อาทิ กบฏฮูตี ขบวนการก่อการร้าย องค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่ใช้ทะเลเป็นสื่อกลาง ซึ่งตัวแสดงเหล่านี้สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่ต้นทุนต่ำ แต่พอหวังผลได้ ในจำนวนมาก (overwhelming) จนเกินกว่าจะรับมือได้ทั้งหมด เรือรบที่มีแต่ปืนขนาดใหญ่ ยิ่งได้เข้า และอาวุธนำวิถี มีความเสี่ยงสูงที่จะไม่อาจตอบโต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้

มีการศึกษาในปี พ.ศ.๒๕๕๓ (ค.ศ.๒๐๑๐) ที่กลุ่มก่อการร้ายในเยเมน ใช้เรือเร็วติดระเบิดตามยุทธวิธีฆ่าตัวตาย วิ่งชนเรือ USS Cole แม้ว่าเรือจะไม่จมก็ต้องออกจากพื้นที่ปฏิบัติการ กลับไปซ่อมที่สหรัฐฯ การโจมตีนี้สร้างความเสียหายเกิน ๑๐๐ ร้อยล้านเหรียญสหรัฐฯ

อีกหนึ่งรูปแบบของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ใน Littoral คือ การสงครามพื้นทะเล (seabed warfare) โดยตัวแสดงที่ขณะนี้ยังไม่ทราบฝ่ายได้ทำการ

ก่อวินาศกรรม (sabotage) ต่อเป้าหมายที่มีคุณค่าสูง อาทิ ท่อส่งก๊าซ และท่อส่งน้ำมันที่วางใต้พื้นทะเล สายเคเบิลสื่อสารใต้น้ำ ซึ่งโดยปกติเข้าถึงได้ยาก เพราะอยู่ใต้ผิวดิน และภาวะทะเล (sea state) เป็นปัจจัยเกื้อกูลความปลอดภัย แต่ถ้าผู้โจมตีเข้าถึงข้อมูลระดับสูง ที่ระบุตำแหน่งแนวท่อ และเทคโนโลยีการปฏิบัติการใต้น้ำ การโจมตีก็กระทำได้ แม้ว่าเช่นนี้ไม่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อตัวกำลังทางเรือ แต่มันบ่งชี้ว่ามีช่องว่างของการควบคุมทะเล อันเป็นการบกร่องต่อภารกิจพื้นฐานของกำลังทางเรือ เพื่อการป้องกันโครงสร้างพื้นฐานใต้ทะเล ซึ่งหากถูกทำลายจะเกิดการหยุดและชะงักงัน (disruption) ในห่วงโซ่อุปทานระดับมหภาคของประเทศที่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อเศรษฐกิจของชาติ หรือของพันธมิตร

✦ สรุป

จากการตรวจสอบขอบเขตพื้นที่ นโยบายในการจัดพื้นที่ทางทะเลสำหรับรักษาความเป็นผู้นำในมิติกำลังทางเรือของสหรัฐฯ ในฐานะมหาอำนาจเดี่ยว (hegemony) ตั้งแต่จบสงครามเย็น ผ่านช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ From the Sea และ Forward from the Sea และกรอบความคิดในบทความ On Littoral Warfare แล้ว กล่าวได้ว่า กองทัพเรือสหรัฐฯ ใช้คำว่า Littoral เพื่อเสนอมุมมองใหม่สำหรับพื้นที่ปฏิบัติการทางเรือในยุคใหม่ ซึ่งนิยามขอบเขตครอบคลุมไปจนถึงเขตไหล่ทวีป ซึ่งเป็นเขตทางทะเลที่รัฐชายฝั่งอาจอ้างสิทธิ์เพื่อใช้ประโยชน์ได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ มุมมองเชิงพื้นที่นี้มีประโยชน์ต่อการวางแผนเตรียมกำลัง แผนการใช้กำลัง และแผนปฏิบัติการตามห้วงเวลาในพื้นที่ปฏิบัติการที่ได้รับมอบหมายของกองทัพเรือ Littoral มีความซับซ้อนและพลวัตสูงกว่าในพื้นที่ทะเลเปิด กำลังทางเรือต้องเผชิญความท้าทายที่มีตั้งแต่สิ่งที่ดูเหมือนเป็นปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่ ไปจนถึงปัจจัยที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน เสี่ยง และต้นทุนสูง ได้แก่ มนุษย์ (human factor)

สภาพภูมิประเทศ (landscape) ข้อจำกัดทางน้ำ (confined water) สัญญาณรบกวน (noise) การพัฒนา (development) และภัยคุกคาม (threat) ในพื้นที่ Littoral เรือรบที่ออกแบบตามหลักนิยม และแนวคิดทางยุทธการเดิม จะเผชิญแรงกดดัน และความเสี่ยงมากขึ้น จนในปัจจุบัน กองทัพเรือของหลายประเทศ ได้ริเริ่มพัฒนากำลังทางเรือให้มีความพร้อมสำหรับเผชิญความท้าทายและรับมือภัยคุกคามที่มีมากขึ้น

ที่มา

1. US Navy and US Marine Corps, Littoral Operations in a contested Environment, (2017)
2. Milan Vego, “On Littoral Warfare”, Nava War College Review, Vol 68 (2018)
3. US Navy and US Marine Corps, Naval Doctrine Publication 1 : Naval Warfare, (1994)
4. Ralph Strokes and Richard Thomson, “Naval Service roles and missions in littoral warfare” Johns Hopkins APL Technical digest , Vol 14 No.2, (1993)

“ชีวิตคือทุกข์” นับเป็นสัจธรรมที่ยากแก่การปฏิเสธ หรือโต้แย้งได้ ด้วยมีประจักษ์พยานใกล้ตัว เป็นข้อพิสูจน์ให้เห็นตำตาอยู่ทุกวี่ทุกวัน ชีวิตเราต้องเผชิญสารพัดทุกข์อยู่ตลอดเวลา อาทิ ความหิวกระหาย ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ความเจ็บไข้ได้ป่วย ความเจ็บใจแค้นใจ และความไม่สมหวังดังใจปรารถนา นับเป็นความทุกข์ในทางโลกที่เข้าใจไม่ยาก เราต่างคุ้นชินกันอย่างเสมอหน้า หลีกพ้นได้มากบ้างน้อยบ้าง เอาชนะมันได้ชั่วครู่ชั่วคราวก็รู้สึกมีความสุขแล้ว

ส่วนในทางธรรมนั้น คำว่า “ทุกข์” มีความหมายละเอียดลึกซึ้งมาก ซึ่งจะขอล่าถวิลในภายหลัง รวมทั้งหนทางไปสู่ความพ้นทุกข์อย่างถาวรด้วย อันเป็นไปตามคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้ทรงใช้ความเพียรศึกษาค้นคว้าลองผิดลองถูกอยู่นานถึง ๖ ปี จนแทบเอาชีวิตไม่รอด ก่อนที่จะบรรลุ “สัมมาสัมโพธิญาณ” ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ทรงเข้าถึงอมตธรรม ที่ทุกอย่างมีความสะอาด สว่าง สงบ อยู่ในมิติเดียวกันหมด ไร้ความเปลี่ยนแปลงใด ๆ เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย แม้กระทั่งกาลเวลา ก็ไม่มี รู้เห็นทุกอย่างชัดเจนตรงตามความเป็นจริงด้วยปัญญาอันบริสุทธิ์ หมดความสงสัยในเรื่องทั้งปวง จึงมีพระเมตตานำมาสั่งสอนเวไนยสัตว์ อันหมายถึง “สัตว์ผู้ควรแก่การแนะนำสั่งสอน, สัตว์ที่ฟังแนะนำได้, สัตว์ที่พอจะดัดได้สอนได้” ตลอดระยะเวลาอันยาวนานถึง ๔๕ ปี จนถึงวาระดับขันธเข้าสู่ปรินิพพาน แม้วันเวลาจะล่วงเลยมานานกว่า ๒๖๑๔ ปี แล้วหลักธรรมคำสอนของท่านก็ยังเป็นความจริงอยู่ สามารถนำไปปฏิบัติตามจนเกิดผลจริงประจักษ์ชัดกับตนเอง

การเกิดเป็นคนมีโช้ง่าย โอกาสที่จะเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ผีเปรต อสุรกาย และสัตว์นรก ที่รวมเรียกว่า “อบายภูมิ” อันหมายถึงภูมิกำเนิดที่ปราศจากความเจริญ อยู่ในระดับต่ำกว่าภพภูมิของมนุษย์ลงไปตามลำดับ มีความเป็นไปได้มากกว่ากันอย่างยากที่จะเปรียบเทียบให้เห็นชัดได้ ลองคิดดูอย่างง่าย ๆ ประชากรโลกในปัจจุบันอยู่ราว ๘,๐๐๐ ล้านคน นับเป็นเพียงเศษเสี้ยวเล็ก ๆ เมื่อเทียบกับจำนวนสัตว์ทุกชนิดที่มีอยู่ในโลกนี้ รวมกัน หากนับเอาวิญญาณต่าง ๆ ที่อยู่ในอบายภูมิเช่นที่กล่าวมารวมด้วยแล้ว ยิ่งจินตนาการได้ยากเต็มทีว่า มีมากเป็นกี่ล้านเท่าของจำนวนคนบนโลกนี้

การได้เกิดเป็นคนกับเขาชาติหนึ่งจึงนับเป็นความโชคดีย่างมหาศาล ยิ่งอยู่ในช่วงที่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ยังดำรงอยู่ เช่นทุกวันนี้ มันเป็นโอกาสอันล้ำค่าที่หาได้ยากยิ่งนัก ไม่ควรปล่อยให้ผ่านไปโดยมิได้เก็บเกี่ยวความดีงามมาพัฒนาชีวิตจิตใจตนให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขทั้งในโลกนี้และชาติต่อ ๆ ไป เกิดใหม่ก็อยู่ในภพภูมิที่ไม่ต่ำกว่าเดิม มีจิตวิญญาณที่สะอาด (ปราศจากกิเลสคลุกเคล้าให้เศร้าหมอง) สว่าง (มีปัญญารู้เห็นทุกอย่างชัดเจนตรงตามความเป็นจริง) สงบ (จิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวง่าย) มากขึ้นโดยลำดับ จนถึงภาวะที่สิ้นความยึดมั่น ถือมั่นว่ามีเรา มีของเรา (อุปาทาน) ได้อย่างสิ้นเชิง ก้าวข้ามพ้นจากโลกียธรรม (ธรรมอันเป็นวิสัยของโลก, สภาวะเนื่องในโลก) เข้าสู่โลกุตระธรรม (ธรรมอันไม่ใช่วิสัยของโลก, สภาวะพ้นโลก) คือพระนิพพานอันสงบเย็น พ้นทุกข์ อย่างถาวรนั่นเอง

“มนุษย์” หมายถึง “ผู้มีใจสูง” ได้แก่ ผู้มีมนุษยธรรม เช่น เมตตา กรุณา เป็นต้น ทั้งยังหมายถึง สัตว์ที่รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล สัตว์ที่มีใจสูง และคนดีโดยทั่วไป เราต่างยอมรับและพากันยกย่องว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ มีความพิเศษกว่าสัตว์โลกทั่วไปในหลายลักษณะ อาทิ มีสติปัญญา สูงกว่า สามารถแสวงหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม นำมาวิเคราะห์ / สังเคราะห์ สรุปเป็นหลักคิดที่นำไปประกอบการดำเนินชีวิตให้อยู่บนวิถี

ที่ถูกต้องดีงาม หรือที่กล่าวกันว่าอยู่ในทำนองคลองธรรม ทั้งยังมีความสามารถในการพัฒนาตนเองให้มีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปได้จนถึงขั้นพ้นทุกข์อย่างถาวร คือ บรรลุมรรค ผล นิพพาน พบความสุขที่แท้จริงตลอดไป

ความรู้ความเข้าใจจริงในสัจธรรมดังที่กล่าวข้างต้นนี้ ย่อมช่วยให้เราไม่ประมาทขาดสติในการดำเนินชีวิต คิดพูดทำแต่ในทางที่ช่วยขัดเกลากิเลส ตัณหา และอุปทานให้เจือจางบางเบาลงจากจิตใจเรา สร้างสมบุญกุศลไว้เป็นหลักประกันในการประคับประคองจิตวิญญูญาณมิให้ตกต่ำลงกว่าเดิม หากยังไม่สามารถหลุดพ้นจากวิภังขาสารได้ ก็ยังพอหวังได้ว่าการเกิดในภพภูมิใหม่จะไม่ตกต่ำกว่ามนุษย์ เช่น เกิดเป็นเทพบุตร เทพธิดา ในสวรรค์ชั้นใดชั้นหนึ่ง (ที่มีอยู่ ๖ ชั้น) เกิดเป็นรูปพรหม (ในพรหมโลก ๑๖ ชั้นแรก) และอรุณพรหม (ในพรหมโลก ๔ ชั้น สูงสุด) ซึ่งมีความเป็นทิพย์เปี่ยมสุข ไร้ทุกข์อย่างยาวนาน เสวยผลบุญที่สร้างสมไว้ในโลกมนุษย์ มีบางส่วนสามารถบรรลุมรรค ผล นิพพานได้ ในพรหมโลกชั้น “สุทธาวาส” (ที่อยู่ของท่านผู้บริสุทธิ์ ที่เกิดของ “พระอนาคามี” ๕ ชั้นสูงสุด ใน ๑๖ ชั้นของรูปพรหม ซึ่งมีชื่อว่า อวิหา อตปปา สุทิสสา สุทิสสี และ อกนิฏฐา) นอกเหนือจากนั้น ยังมีโอกาสตกสวรรค์ลงมาวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏได้อีก อาจจะเป็นในอนาคตอันยาวไกลนับแสนนับล้านปีก็ได้ เราจึงควรใช้โอกาสที่ดีที่เกิดเป็นมนุษย์ และได้พบพระพุทธศาสนาในชาตินี้ หาทางหนีให้พ้นทุกข์สู่สุดคติที่แท้จริงเท่าที่อาจทำได้

ชีวิตคืออะไร เราเกิดมาได้อย่างไร และควรมีชีวิตอยู่ไปเพื่ออะไร

นับเป็นคำถามที่สำคัญยิ่งสำหรับทุกคน โดยเฉพาะในส่วนแรกชีวิตอาจให้ความหมายได้หลายลักษณะ อาทิ ชีวิตคือการเดินทาง การศึกษา และการต่อสู้ ซึ่งต่างมีเหตุผลที่พออธิบายให้เห็นคล้อยตามได้ไม่ยากนัก เพราะมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่พอสมควร เมื่อชีวิตเริ่มต้นขึ้นก็มีความเปลี่ยนแปลงไปตามวันเวลาและสภาพแวดล้อม พบพาน

กับความแปลกใหม่อยู่ทุกขณะ บางครั้งก็จำเป็นต้องโยกย้ายถิ่นฐานทั้งที่ไม่อยากทำ จึงพออุปมาเหมือนการเดินทางได้อยู่ เกี่ยวกับการศึกษาก็เช่นกัน นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต ที่ช่วยให้เราสามารถดูแลตัวเองและหมู่คณะได้ดีตามสมควรแก่ฐานะของตน ส่วนการต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ นั้น เกิดขึ้นตลอดเวลาที่ผ่านไป ในวิถีชีวิตของแต่ละคน จึงอาจกล่าวได้ว่าการให้ความหมายทำนองนั้นกับคำว่าชีวิต เป็นเรื่องที่น่าจะยอมรับได้ ทั้งยังช่วยให้เรามีกรอบความคิด (Mindset) ที่เป็นคุณต่อการใช้ชีวิตด้วย

สำหรับประเด็นที่ว่า “เราเกิดมาได้อย่างไร” หากตอบกันแบบทางโลก คงต้องอาศัยทฤษฎีทางแพทยศาสตร์ อธิบายกันได้อย่างละเอียดดียาว ซึ่งยากต่อการเข้าใจจริงสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้เพียงพอในวิชาการด้านนี้ แต่ในหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น น่าจะทำความเข้าใจได้ง่ายกว่า ซึ่งก็คงมีรายละเอียดมากมายพอกัน แต่พระองค์ทรงมีวิธีอธิบายให้เข้าใจได้ตามลำดับสติปัญญาและความรู้ของแต่ละคน เริ่มจากง่ายไปหายาก ใครมีศักยภาพมากก็ศึกษาวิเคราะห์ได้ลึกซึ้งมากขึ้น ผู้ที่มีความสามารถน้อยกว่าได้รับประโยชน์ไปตามส่วนที่เหมาะสม หากจะตอบกันแบบรวบยอดที่พอเข้าใจได้ไม่ยากสำหรับคนทั่วไปก็คือ เราเกิดมาเพราะมี “อวิชชา” (ความไม่รู้จริง) เป็นเชื้อไข้ฝังจิตตัตถิญาณข้ามพบข้ามชาติมา รวมทั้งบุญบาปที่เคยสร้างสมไว้ในอดีตผสมผสานมาด้วย เมื่อจุติ (แตกดับ) จากภพภูมิก่อน ก็ต้องหาที่ปฏิสนธิ (เกิดใหม่) ในกรรมมารดาที่เคยมีบุญกรรมสัมพันธ์กันมาแต่อดีตชาติ จะเกิดในครอบครัวที่มีความสมบูรณ์พูนสุขหรือยากจนข้นแค้นก็สุดแต่ผลกรรมที่ทำไว้ ซึ่งจะตามให้คุณให้โทษแต่ละชีวิตต่อไป จนกว่าจะหมดวาระในภพภูมิปัจจุบัน

ส่วนคำถามที่ว่า “เราควรมีชีวิตอยู่ไปเพื่ออะไร” จากการพยายามหาคำตอบในสองส่วนข้างต้นได้อย่างมีเหตุผลรองรับพอสมควร ช่วยให้การคลี่ปมชีวิตส่วนนี้สามารถทำได้โดยไม่ยากลำบากเท่าใดนัก คำตอบที่

ครูบาอาจารย์ผู้รอบรู้หลักพุทธธรรมหลายท่านสอนไว้ทำนองเดียวกันก็คือ เราควรอยู่เพื่อพัฒนาตนเองทั้งกายใจและจิตวิญญาณ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตจากความเป็นปุถุชน (คนที่ยังมีกิเลสมาก หมายถึงคนธรรมดาทั่วไป) ให้กลายเป็นอริยบุคคล (ผู้เจริญ ผู้ประเสริฐ ผู้ไกลจากข้าศึก คือ กิเลส ผู้บรรลุนิพพานพิเศษ อาทิ พระโสดาบันและพระอรหันต์) เพื่อสร้างหลักประกันสำหรับชีวิตในอนาคต ปิดประตูอบาย เกิดชาติหน้าฉันทใด ก็ไม่ตกต่ำกว่าภพภูมิของมนุษย์ รอวาระที่จะบรรลุมรรคผลนิพพาน พันทุกข้ออย่างถาวรอยู่ในมิติของความมีจิตที่สะอาด สว่าง สงบ พบความสุขที่แท้จริงอย่างเป็นอมตะชั่วนิรันดร์

ความหมายของชีวิตในภาพรวมตามหลักพุทธธรรมก็คือ “การดำรงอยู่ของขั้น ๕” อันประกอบด้วย รูป เวทนา สัญญา สังขารและวิญญาณ โดยส่วนแรกคือ “กาย” เปรียบเสมือน Hardware ของคอมพิวเตอร์ ในขณะที่อีกสี่ส่วนคือ “จิต” เทียบได้กับ Software เราคงคุ้นหูกับคำว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” คือ การคิด พูด ทำของคนเรา อยู่ภายใต้การควบคุมของจิต ทำนองเดียวกับการทำงานของคอมพิวเตอร์ที่เป็นไปตามการควบคุมของ Program Software

รูปหรือกายเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ไม่ยาก เพราะเห็นได้ด้วยตาเนื้อ จำต้องรูปคลำได้ด้วยมือ ประกอบด้วยธาตุหลักทั้งสี่ ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ คือมีทั้งส่วนที่เป็นกระดูก เนื้อ หนัง เส้นเอ็น เป็นต้น ประกอบกันเป็นอวัยวะและส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มีรูปทรงหลากหลาย น้ำคือของเหลวของไหลที่วนเวียนเข้าออกอยู่ในร่างกาย ช่วยให้เกิดความชื้น ความอ่อนนุ่มและยืดหยุ่น ลมคืออากาศที่เคลื่อนไหวอยู่ในระบบของร่างกาย อาทิ ลมหายใจ ลมในทางเดินอาหารและลมปราณที่ช่วยให้ร่างกายเคลื่อนไหวได้ นำพาโลหิตให้ไหลเวียนไปหล่อเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ส่วนไฟนั้นหมายถึงอุณหภูมิของร่างกายและพลังงานที่ควบคุมให้การทำงานของระบบต่าง ๆ ของร่างกายนั้นเป็นไปอย่างปกติ มีความแข็งแรงสมบูรณ์ไม่เจ็บป่วยง่าย เป็นต้น

อีกนัยหนึ่ง อาจนิยามความหมายของชีวิตได้ว่า คือปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “อายตนะภายใน” (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) กับ “อายตนะภายนอก” (รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์) เมื่อตาได้เห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกรู้กลิ่น ลิ้นรู้รสอาหาร กายรู้สึกกับสิ่งที่มากระทบผิว และใจคิดคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ได้ ชีวิตก็ดำเนินต่อไป อาจขาดความสมบูรณ์ไปบ้างสำหรับผู้ที่มีความไม่สมประกอบในบางส่วนของร่างกาย หรือที่เรียกว่าคนพิการ บ้างก็ใช้คำว่า อาการไม่ครบ ๓๒ ซึ่งแท้ที่จริงแล้วไม่เหมือนกันทีเดียว

◆ องค์ประกอบของอาการ ๓๒

- ๑.ผม ๒.ขน ๓.เล็บ ๔.ฟัน
- ๕.หนัง ๖.เนื้อ ๗.เอ็น ๘.กระดูก
- ๙.เยื่อในกระดูก ๑๐.ม้าม ๑๑.หัวใจ ๑๒.ตับ
- ๑๓.พังผืด ๑๔.ไต ๑๕.ปอด ๑๖.ไส้ใหญ่
- ๑๗.ไส้เล็ก ๑๘.อาหารใหม่ ๑๙.อาหารเก่า (อุจจาระ) ๒๐.มันสมอง
- ๒๑.ดี ๒๒.เสลด ๒๓.สมอง ๒๔.เลือด
- ๒๕.เหงื่อ ๒๖.มันขี้ ๒๗.น้ำตา ๒๘.มันเหลว
- ๒๙.น้ำลาย ๓๐.น้ำมูก ๓๑.ไขข้อ ๓๒.บุตร (ปัสสาวะ)

จึงเห็นได้ว่า อาการ ๓๒ ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอวัยวะภายนอกของคนเรา เช่น ตา หู จมูก ปาก แขน ขา ซึ่งหากมีไม่ครบหรือขาดความผิดปกติไปก็เรียกว่า “พิการ” เราจึงไม่ควรเรียกคนพิการว่า “อาการไม่ครบ ๓๒” คนที่แขนขาขาด หรือตาบอดหูหนวก ก็อาจมีอาการครบ ๓๒ ได้ในทำนองเดียวกัน คนที่ไม่พิการก็อาจมีอาการไม่ครบ ๓๒ ได้ เช่น หัวล้านและไม่มีฟันจริงทั้งปาก

สำหรับส่วนของ “จิต” อันประกอบด้วย เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ นั้น พอขยายความได้โดยสังเขป ดังนี้

เวทนา คือความรู้สึกที่เกิดจากผัสสะ (การกระทบ) ระหว่างอายตนะภายใน และอายตนะภายนอก อาทิ ตากระทบรูป และหูกระทบเสียง

เป็นต้น ทำให้จิตนำไปปรุงแต่งจนเกิดความรู้สึกพอใจ (สุขเวทนา) ไม่พอใจ (ทุกขเวทนา) เฉย ๆ (อุเบกขาเวทนา หรือ อทุกขมสุขเวทนา) ความรู้สึกพอใจนำมาซึ่งความโลภ อยากเห็น อยากได้ยินซ้ำอีก หากไม่พอใจก็เกิดโทสะ อยากให้สิ่งที่กระทบห่างหาย พ้นไปเสียโดยพลัน ในขณะที่ความรู้สึกเฉย ๆ จะว่าชอบก็ไม่ใช่ ไม่ชอบก็ไม่เชิง เป็นลักษณะของความหลงรู้ไม่จริง ซึ่งล้วนไม่เป็นผลดีต่อชีวิตจิตใจเรา ความโลภ ความโกรธ และความหลง คือกิเลสขั้นหยาบ เรียกเป็นคำรวมว่า (อกุศลมูล ๓) หมายถึง รากเหง้าของความชั่ว ดังนั้นเราจึงควรหาทางเลี่ยงให้พ้นจากการเกิดเวทนาขึ้นในชีวิตจิตใจของตน ซึ่งมีวิธีเรื่องง่าย จำเป็นต้องอาศัยการปฏิบัติธรรมอย่างรู้วิธี ซึ่งจะกล่าวกันในตอนต่อ ๆ ไป

สัญญา หมายถึง “ความจำได้หมายรู้” หรือความจำได้นั่นเอง ในเรื่องราวต่าง ๆ อาทิ ชื่อคน สัตว์ สิ่งของ และองค์ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นต้น ที่เราเคยผ่านพบจากประสบการณ์ในอดีต เมื่อมีโอกาสสัมผัสอีกครั้งก็อาจนึกขึ้นได้ ยังอยู่ในความทรงจำมากบ้างน้อยบ้าง ท่านเรียกว่าเกิดสัญญาหรือความจำได้หมายรู้ขึ้น จิตใจของคนเราเสมือนมีฐานข้อมูล (data base) ขนาดความจุมหาศาล บันทึกเรื่องที่แต่ละคนเคยคิด พูด ทำ และพบเห็นไว้ทั้งหมด จะตั้งใจจดจำหรือไม่ก็ตาม นึกออกบ้างไม่ออกบ้าง แต่ข้อมูลทั้งหมดก็ไม่ได้หายไปไหน วันหนึ่งลืมวันหนึ่งช่างหน้าอาจะนึกออก จำได้

สังขาร คือ สิ่งที่เกิดจากเหตุปัจจัย ถูกปรุงแต่งให้แปลเปลี่ยนไปตามกฎพระไตรลักษณ์ อันประกอบด้วย อนิจจัง (ความไม่เที่ยงแท้แน่นอน เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป) ทุกขัง (สภาพที่ทนอยู่ได้ยาก สภาพที่คงทนอยู่ไม่ได้) นับเป็นขบวนการที่ทำให้เกิดเวทนาดังที่ได้กล่าวถึงนั่นเอง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคน ได้สัมผัส รูป เสียง กลิ่น รส เดียวกัน ความรู้สึกที่เกิดตามมาอาจจะแตกต่างกันแบบตรงข้ามเลยก็ได้ เช่น พุเรียน และปลาร้า มีทั้งคนที่ชื่นชอบเป็นชีวิตจิตใจและรู้สึกขยะแขยงไม่อยากจะกลิ่น ลิ้มรสเลย เสียงดนตรีก็เช่นกัน เพลงเดียวกันก็มีทั้งคนชอบและรู้สึกรำคาญ

เมื่อได้ยิน สังขาร คือ ขบวนการทางความคิดเฉพาะตัวของแต่ละคน อาจเรียกว่านิสัยใจคอก็ได้

วิญญาณ (ความรู้แจ้งอารมณ์ ความรู้ที่เกิดขึ้นเมื่ออายตนะภายใน และอายตนะภายนอกกระทบกัน) วิญญาณคือธาตุรู้ รูปร่างทางตาเรียกว่า “จักขุวิญญาณ” รู้อยู่เสียงทางหูเรียกว่า “โสตวิญญาณ” รู้กลิ่นทางจมูกเรียกว่า “ฆานวิญญาณ” รู้รสอาหารทางลิ้นเรียกว่า “รสาวิญญาณ” รู้สัมผัสที่ผิวหนังเรียกว่า “กายวิญญาณ” รู้ธรรมารมณ์ (ความคิดคำนึง) ที่ใจ เรียกว่า “มโนวิญญาณ”

ตามธรรมชาติแล้ว การเห็นเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีรูปมากระทบตา และมีจักขุวิญญาณที่ตา เสียงที่กระทบหูถ้าไม่มีโสตวิญญาณเกิดที่หูในขณะนั้นการได้ยินก็เกิดขึ้นไม่ได้ การได้กลิ่น การรู้รส การรับรู้การกระทบที่ผิวหนัง รวมทั้งการรับรู้ธรรมารมณ์ที่ใจ ก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน วิญญาณจึงเป็นองค์ประกอบของจิตที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง เป็นประตูด่านสำคัญที่เปิดรับ รูป รส กลิ่น เป็นต้น เข้ามาสู่จิตใจเรา ทำให้เกิดการจำได้หมายรู้ (สัญญา) และปรุงแต่งต่อไปด้วยสังขารธรรม จนเกิดเวทนาขึ้น กิเลส ตัณหา และอุปทาน ก็เกิดตามมา นำมาซึ่งความทุกข์ใจทุกข์กายสารพัดรูปแบบ หาความสุขสงบที่แท้จริงได้ยากยิ่งนัก ตั้งแต่เกิดจนตายก็ว่าได้ พระพุทธองค์จึงทรงชี้ให้เห็นว่า “ชีวิตคือทุกข์” สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี (นัตถิ สันติ ปะรัง สุขัง) การปฏิบัติธรรมตามคำสอนในพระพุทธศาสนา คือหนทางที่จะนำพาให้เราหลุดพ้นจากวังวนของทุกข์ทั้งหลาย สู่ภาวะที่เป็นอมตะ มีความสะอาดสว่าง สงบ ที่เที่ยงแท้ถาวรได้

 เรื่องควรรู้เกี่ยวกับธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนา

ธรรมะ คือ สภาพที่ทรงไว้ ธรรมดา ธรรมชาติ สภาวะธรรม
สังขธรรม ความจริง ปราภฏการณ์ (พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์
เรียบเรียงโดย พระพรหมคุณาภรณ์: ป.อ.ปยุตโต สมณศักดิ์ปัจจุบันคือ
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์)

พอเห็นได้ค่อนข้างชัดเจนว่า ธรรมะมีความหมายกว้างมาก ครอบคลุมทุกสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติรอบตัวเรากว่าได้ อะไร ๆ ก็เป็นธรรมะไปเสียหมด ผู้ใดที่รู้ความจริงที่มีอยู่มากเท่าใด ก็ย่อมได้รับประโยชน์มากตามไป สามารถนำมาใช้กำหนดแนวทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนกับธรรมชาติมากกว่าคนทั่วไป มีปัญหาใดที่เข้ามาในชีวิต ก็หาวิธีคิดอย่างผู้มีสติปัญญาสูง ก้าวข้ามอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างไม่ยากเย็นนัก การศึกษาปฏิบัติธรรมจึงเป็นหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งของมนุษย์ทุกคน

ธรรมะ ตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์ อาจแบ่งออกได้หลายลักษณะ อาทิ สังคตธรรม (สัง-คะ-ตะ) อสังคตธรรม (อะ-สัง-คะ-ตะ) โลเกียธรรม และโลกุตรธรรม พอสรุปได้ดังนี้

สังคตธรรม คือ ธรรมที่ถูกปัจจัยปรุงแต่งขึ้น ไม่อยู่ในสภาวะใดได้อย่างถาวร เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป เช่น เมื่อมีเชื้อเพลิง ออกซิเจน และอุณหภูมิที่สูงพอ ไฟก็ติดขึ้น เผาไหม้เชื้อเพลิงจนกลายเป็นเถ้าถ่าน มีเปลวไฟและควันจนกว่าจะหมดไหม้สลายไปไม่หลงเหลือสภาพเดิมอีก

อสังคตธรรม คือ ธรรมที่มีได้ถูกปรุงแต่งจากปัจจัยใด ๆ มีสภาพอยู่คงเดิมตลอดเวลา มีความเป็นอมตะ ไม่มีการเสื่อมสลาย คือสภาวะที่เรียกว่า “นิพพาน” นั่นเอง

โลเกียธรรม คือ ธรรมอันเป็นวิสัยของโลก สภาวะเนื่องในโลก ได้แก่ ชันธ์ห้า (รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) ที่ยังมีอาสวะ (กิเลส) ความเป็นสังคตธรรม เปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ ภายใต้กฎไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) อันเป็นวิสัยของปุถุชน (คนที่ยังเต็มไปด้วยกิเลส) ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดของมวลมนุษยชาติทุกวันนี้

โลกุตรธรรม คือ ธรรมอันมิใช่วิสัยของโลก สภาวะพ้นโลก ประกอบด้วย มรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ คือ สภาวะที่อยู่เหนือโลก

เหนือกฎไตรลักษณ์ หลุดพ้นจากการยึดติดถือมั่นทั้งปวง ไม่รู้สึกว่ามี “ตัวเราของเรา” เป็นต้น อายตนะภายในกระทบกับอายตนะภายนอก ก็ไม่เกิดการปรุงแต่งใด ๆ สักแต่ารู้ เห็น ได้ยิน เป็นต้น ไม่มีการเก็บมาคิดต่อจนเกิดเวทนาขึ้น คือสภาวะของ “นิพพาน” นั่นเอง

“จิต” คืออะไร

ดังที่ได้กล่าวถึงไว้บ้างแล้วในตอนต้น จิตคือองค์ประกอบสำคัญยิ่งของชีวิตในส่วนที่ไม่ใช่งกาย ประกอบด้วย เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ มีหน้าที่บังคับควบคุมกายให้คิด พุด ทำ ไปตามปัจจัยปรุงแต่งทั้งหลาย หากเป็นจิตที่ไม่ได้รับการฝึกฝนที่ดีย่อมมีคุณภาพต่ำ นำมาซึ่งอกุศลกรรม (การกระทำที่เป็นบาป) ทั้งปวง ในทางกลับกัน จิตที่ถูกขัดขัดเกลากิเลส ด้วยการปฏิบัติธรรมอย่างถูกวิธี ย่อมก่อให้เกิดความสะอาด สว่าง สงบ ขึ้นในชีวิตจิตใจเรา กล่าวคือ ความปราศจากกิเลสคลุกเคล้าให้จิตเศร้าหมอง (สะอาด) มีสติปัญญาสูง รู้เห็นและเข้าใจทุกอย่างตรงตามความเป็นจริง (สว่าง) และมีความมั่นคงทางจิตใจ ไม่ไหวหวั่นจากอารมณ์ที่มากระทบ (สงบ) อันเป็นสภาพเดิมแท้ของจิต ที่เราทุกคนยังมีคุณสมบัตินี้อยู่ในส่วนลึก ซึ่งควรเป็นสุดยอดปรารถนาของทุกชีวิต เพื่อความหลุดพ้นจากการเวียนตาย เวียนเกิด ในสังสารวัฏ ที่ได้ผ่านมาแล้วนับชาติไม่ถ้วน

ท่านอาจารย์ ดร. สนอง วรอุไร วิปัสสนาจารย์ผู้ล่วงลับไปแล้วเมื่อราวสองปีก่อน ได้กรุณาให้ความหมายในเชิงวิชาการที่คนทั่วไปเข้าใจได้ไม่ยากพอสรุปได้ว่า **จิตคือพลังงานที่มีความไวสูงมาก** ในปัจจุบันยังไม่มีเครื่องมือวิทยาศาสตร์ใดที่สามารถวัดความถี่ของจิตได้ ทั้งยังบันทึกไม่ได้ว่าจิตกำลังคิดอะไรอยู่ จิตมีคุณลักษณะเฉพาะ ๓ ประการ คือ

๑. **รับรู้สิ่งกระทบมาปรุงแต่งเป็นอารมณ์** กล่าวคือจิตรับรู้รูปที่กระทบตา เสียงที่กระทบหู เป็นต้น แล้วเก็บไปคิดต่อจนกลายเป็นความชอบ ความชัง หรือความรู้สึกเฉย ๆ นำมาซึ่งอารมณ์ดี อารมณ์ร้าย และความโลภ ความโกรธ ความหลง ดังที่ได้กล่าวถึงไว้แล้ว

๒. จิตบังคับควบคุมร่างกายให้คิด พูด ทำ ผ่านทางสมอง หากเปรียบคนเป็นรถ ร่างกายเราเป็นเสมือนตัวถัง สมองคือเครื่องยนต์ เส้นประสาท เส้นเลือด ระบบหายใจ เป็นต้น เทียบได้กับสายไฟ ท่อน้ำ-น้ำมัน และระบบการถ่ายเทอากาศ แก๊สดี แก๊สเสีย เข้าออก เพื่อให้เครื่องยนต์ทำงานได้ “จิตคือคนขับ” เป็นผู้สตาร์ทเครื่องยนต์ เข้าเกียร์ เดินหน้าถอยหลัง หมุนพวงมาลัยซ้ายขวาเหยียบถอนคันเร่ง เพื่อให้รถแล่นไปในทิศทางและความเร็วตามที่ต้องการ สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่กล่าวไว้ว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” นั่นเอง

๓. จิตบันทึกสิ่งสมมุติที่เราคิดพูดทำและประสบการณ์พบเห็นแล้วไว้ทั้งหมด จะตั้งใจจำหรือไม่ก็ตาม จิตจึงเป็นเสมือนฐานข้อมูล (Data Base) ที่มีความจุมหาศาล เก็บรวบรวมความเป็นไปในชีวิตของแต่ละคนไว้อย่างละเอียดครบถ้วน โดยที่เราอาจจะจำได้บ้างไม่ได้บ้าง หลงลืมกันเสียเป็นส่วนใหญ่ เพราะข้อมูลที่มีมากเกินไป หากสติปัญญาไม่กล้าแข็งแจ่มใสพอ ก็อาจจะไรที่ตนคิด พูด ทำ และประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้ได้ไม่มากนัก แต่ข้อมูลทั้งหมดไม่หายไปไหน ผังจิตจิตวิญญานข้ามภพข้ามชาติตลอดไป รอวันให้ผลเมื่อถึงวาระที่เหมาะสม ปัจจัยแวดล้อมเกื้อกูล อันเป็นไปตาม “กฎแห่งกรรม” นั่นเอง สิ่งที่จิตบันทึกไว้เรียกว่า “วิบาก” (ผลแห่งกรรม) สำหรับผู้ที่คิดดี พูดดี ทำดี จิตก็จะบันทึก “กุศลวิบาก” ไว้ รอให้ผลดีในอนาคต แต่ถ้าคิดชั่ว พูดชั่ว และทำชั่ว สิ่งที่จิตบันทึกไว้คือ “อกุศลวิบาก” เมื่อถึงวาระที่เหมาะสมผลร้ายย่อมเกิดขึ้นกับผู้นั้นไม่มีวันหนีพ้นได้

ดร.สนอง วรอุไร สำเร็จการศึกษาจาก London University สาขาไวรัสวิทยา ในปี พ.ศ.๒๕๔๘ ได้อุปสมบทที่วัดพระศรีมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ (ท่าพระจันทร์) มีท่านอาจารย์โชดก (พระธรรมธีรราชมหามุนี) เป็นพระอุปัชฌาย์ และสอนวิปัสสนากรรมฐานด้วย จนท่านอาจารย์สนองบรรลุธรรมในระดับสูง เกิดปัญญาเห็นแจ้ง เข้าใจ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์อย่างกระจ่างชัด จึงนำมาเผยแพร่ต่อตลอดระยะเวลาอันยาวนาน

จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต ควบคู่กับการทำหน้าที่ทางโลก คือเป็นอาจารย์ และผู้บริหารในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การให้ความหมาย เกี่ยวกับจิตดังกล่าวนี้นับว่ามีคุณค่ามหาศาล ช่วยให้เราเข้าใจชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับชีวิตโดยรวม รู้จริงยิ่งขึ้นว่าชีวิตคืออะไร ความสุขและความทุกข์เกิดขึ้นได้อย่างไร และเราควรทำตนเช่นใดเพื่อให้ อยู่บนทางที่ห่างทุกข์ มีความสุขความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรมยิ่ง ๆ ขึ้นไป จนอาจอยู่เหนือโลกได้สักวันหนึ่ง

สติคือกุญแจสำคัญในการนำไปสู่ทางพ้นทุกข์

สติ คือ “ความระลึกได้ นึกได้ ความไม่เพลา การคุมใจไว้กับกิจ หรือคุมจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง จาการที่ทำ และคำพูดแล้วแม่นยำได้”
(พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์)

อีกคำหนึ่งซึ่งมักกล่าวควบคู่กับสติคือ “สัมปชัญญะ” อันหมายถึง “ความรู้ตัวทั่วพร้อม ความรู้ตระหนัก ความรู้ชัดเข้าใจชัด ซึ่งสิ่งที่ นึกได้ มักมากับสติ” (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์) พระพุทธองค์ทรงชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า “สติเป็นธรรมที่มีอุปการะมาก” เป็น พื้นฐานของสัมปชัญญะและปัญญา เครื่องนำพาให้เรารู้เห็นปรากฏการณ์ ต่าง ๆ ชัดตรงตามความเป็นจริง รู้บาปบุญคุณโทษ เรื่องใดมีประโยชน์หรือ ไร้สาระ เป็นต้น ช่วยให้เราเลือกคิดพูดทำแต่ในทางที่เป็นคุณต่อชีวิต หลีกเลียง การกระทำที่นำไปสู่ความเสื่อม หรือ “อบายมุข” อันหมายถึง “ช่องทาง แห่งความเสื่อม เหตุเครื่องฉิบหาย เหตุย่อยยับแห่งโภคทรัพย์ ทางแห่ง ความพินาศ”(พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์) อันประกอบ ด้วยการติดสุราของมีนเมา ชอบเที่ยวกลางคืน หรือชอบเที่ยวดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร และเกียจคร้านการงาน ผู้ที่มีสติปัญญา สูงพอ ย่อมไม่ข้องแวะกับอบายมุขทั้งหลาย ชีวิตจึงไม่ตกต่ำ มีความเป็น มนุษย์ผู้มีจิตใจสูง มีความสุขสงบในชีวิตจิตใจมากกว่าคนทั่วไป

เรื่องควรรู้เกี่ยวกับบุญ

“บุญ” หมายถึง “เครื่องชำระสันดาน ความดี กรรมดี ความประพฤติชอบ ทางกายวาจาและใจ กุศลกรรม ความสุข กุศลกรรม” (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์) แบ่งออกได้ ๓ ลักษณะ ได้แก่ ทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย

“ทานมัย” คือ การทำบุญด้วยการให้ การเสียสละ อาจอยู่ในรูปของวัตถุสิ่งของ แรงกาย แรงใจ ให้อภัย รวมทั้งการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ การให้ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นต้น การให้ที่ยากที่สุดสำหรับบุุคคลคือการให้อภัย หรืออภัยทาน ส่วนการให้ที่มีคุณค่าสูงที่สุดคือ ธรรมทาน หรือการให้ธรรมะเป็นทาน สมดังพุทธภาษิตที่ว่า “สัพพะทานัง ธรรมะทานัง ชินติ” (การให้ธรรมะเป็นทานชนะการให้ทั้งปวง)

“ศีลมัย” คือ การทำบุญด้วยการรักษาศีลและประพฤติดี ศีล หมายถึง ความประพฤติดีทางกายและวาจา การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม อาจกล่าวโดยรวมได้ว่า ศีลคือความเป็นปกติของกายและวาจา อาทิ ศีล ๕ ที่ทุกคนส่วนใหญ่ต่างคุ้นเคยเป็นอย่างดี

“ภาวนามัย” คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา หมายถึงการทำให้ดีขึ้น เย็นขึ้น การเจริญ การบำเพ็ญ การพัฒนา อาจกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนา จิตให้มีสติและปัญญากล้าแข็ง มีความสะอาด สว่าง สงบ มากยิ่งขึ้นด้วยการเจริญพุทธมนต์ เติมนั่งสมาธิ เป็นต้น แบ่งออกได้เป็นสองลักษณะ ได้แก่ สมถภาวนา คือ การฝึกอบรมจิตใจให้อยู่กับความดีงาม เกิดความสงบ และวิปัสสนาภาวนา หมายถึง การฝึกอบรมเจริญปัญญาให้เกิดความรู้แจ้งชัดตามความเป็นจริง

“บุญกิริยาวัตถุ ๑๐” คือ สิ่งเป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญ ทางทำความดี เป็นการจำแนกแยกย่อย ทานมัย ศีลมัย และภาวนามัย เพิ่มเติมอีก ๗ ลักษณะ รวมเป็น ๑๐ ประการ ได้แก่

๑. ทานมัย

๒. ศีลมัย

๓. ภาวนามัย

๔. อปจายนมัย คือ การทำบุญด้วยการประพุดิอ่อนน้อม

๕. ไวยาวัจจมัย คือ การทำบุญด้วยการชวนชวนรับใช้

๖. ปัตติทานมัย คือ การทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วนแห่งความดีให้ผู้อื่น

๗. ปัตตานุโมทนามัย คือ การทำบุญด้วยความยินดีในความดีของผู้อื่น

๘. ัมมัสสวนมัย คือ การทำบุญด้วยการฟังธรรม

๙. ัมมัสเทศนามัย คือ การทำบุญด้วยการสั่งสอนธรรม

๑๐. ทิฏฐธุกัมม คือ การทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง

จากหลักการทำบุญทั้ง ๑๐ ประการดังกล่าว เห็นได้ชัดเจนว่า โอกาสในการทำบุญเปิดกว้างสำหรับทุกคน ไม่ว่าจะยากดีมีจนหรือมีข้อจำกัดต่าง ๆ ทางฐานะความเป็นอยู่เพียงใด เพราะมีหนทางให้เลือกมากมายที่ไม่ต้องมีเงินหรือวัตถุสิ่งของก็สามารถทำได้ อาทิ การประพุดิอ่อนน้อม การฟังธรรม และการทำความเห็นให้ตรง แต่คนส่วนใหญ่มักเลือกการทำทานด้วยวัตถุสิ่งของ อาทิ การใส่บาตร การบริจาคเงินร่วมสร้างเสนาสนะ (ที่อยู่อาศัยเช่น กุฏิ วิหาร และเครื่องใช้เกี่ยวกับสถานที่) และการร่วมทอดกฐิน ผ้าป่าตามประเพณี ซึ่งจำเป็นต้องมีทุนทรัพย์จึงจะทำได้ และได้รับอานิสงส์หรือผลบุญไม่มากเท่าใดนัก

“อานิสงส์” หมายถึงผลดีหรือผลที่น่าปรารถนาน่าพอใจ อันสืบเนื่องหรือพลอยได้จากกรรมดี ผลอกเงยแห่งบุญกุศล เป็นต้น การทำบุญก่อให้เกิดอานิสงส์จากน้อยไปหามากตามลำดับ คือ การให้ทาน การประพุดิศีล และการบำเพ็ญจิตภาวนา ข้อสรุปได้ดังนี้

การให้ทาน จะก่อให้เกิดความสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์ในอนาคตไม่ชาตินี้ก็ในชาติต่อไป เข้าทำนองคำสอนของครูบาอาจารย์ที่กล่าวไว้ว่า “ยิ่งให้ยิ่งได้”

การประพาศิลา ช่วยให้เป็นคนเรียบร้อย ดูสงบเสถียรน่าคบหา แม้รูปร่างหน้าตาจะดูไม่สวยสดงดงามเท่าใด แต่ก็มีเสน่ห์น่าชื่นชม อันเป็น อาณิสสจากการมีจิตใจดีนั่นเอง ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าการให้ทานน้บร้อยเท่า กี่ว่าได้ เพราะผู้ที่ประพาศิลาอยู่เสมอจะมีความอึดเอบและสงบเย็นอยู่ใน ใจเกือบตลอดเวลา เป็นพื้นฐานสำหรับการเจริญสมาธิภาวนาให้ก้าวหน้า ได้ดียิ่งขึ้น

การบำเพ็ญจิตภาวนาเป็นการทำบุญที่ให้อาณิสสสูงสุด เพราะ ช่วยพัฒนาจิตใจให้มีปัญญาสูงขึ้น นำมาซึ่งความสะอาด สว่าง สงบ พบสภาวะ ที่อยู่เหนือโลก (โลกุตระภูมิ) เปลี่ยนสภาพจากปุถุชนเป็นอริยชน อาทิ พระโสดาบันและพระอรหันต์ พบความเป็นที่สุดแห่งทุกข์ รววันหลุดพ้น จากการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ อยู่กับความสุขสงบที่แท้จริงในแดน นิพพานตลอดไป

ทุกข์คืออะไร

ในทางโลกทุกข์คือสภาพที่ทนได้ยาก ความรู้สึกไม่สบายกายและใจ อาทิ ความลำบากตรากตรำ ความหิวกระหาย ความเจ็บป่วย ความพลัดพราก จากของรักของหวง การประสบกับสิ่งที่ไม่น่าปรารถนา ความเศร้าโศก เสียใจและความโกรธแค้นขุ่นเคืองใจ เป็นต้น

ส่วนในทางธรรมนั้น ทุกข์คือสภาพที่ทนอยู่ได้ยาก สภาพที่ คงทนอยู่ไม่ได้ เพราะถูกบีบคั้นด้วยความเกิดขึ้นและความดับสลาย เนื่องจากต้องเป็นไปไปตามเหตุปัจจัยที่ไม่ขึ้นต่อตัวมัน อันเป็นไปตามกฎ ไตรลักษณ์ที่ได้กล่าวถึงแล้ว

อริยสัจ ๔

คือ ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริง ที่ทำให้คนเป็นพระอริยะ ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

“ทุกข์” มีความหมายดังที่กล่าวแล้ว

“สมุทัย” คือ เหตุให้เกิดทุกข์ ได้แก่ “ตัณหา” อันหมายถึงความทะยานอยากประกอบด้วย กามตัณหา (ความลุ่มหลงพอใจใน รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส รวมเรียกว่ากามคุณทั้ง ๕) ภวตัณหา (ความอยากเป็นนั่นเป็นนี่ หรืออยากเกิดอยากมีอยู่ คงอยู่ตลอดไป) และวิภวตัณหา (ความทะยานอยากในความไม่มี ไม่เป็น อยากเป็นนั่นเป็นนี่ อยากตายเสียอยากขาดสูญ อยากพรากรพันไปจากภาวะที่ตนเกลียดชังไม่ปรารถนา เป็นต้น)

“นิโรธ” คือ ความดับทุกข์ ความดับตัณหาได้สิ้นเชิง ภาวะปลอดทุกข์ เพราะไม่มีทุกข์ที่จะเกิดขึ้นได้ หมายถึงพระนิพพานนั่นเอง

“มรรค” คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกสามัญว่า “มรรคมีองค์ ๘” ประกอบด้วย สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (ทำการชอบ) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ (เพียรชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และ สัมมาสมาธิ (จิตตั้งมั่นชอบ)

อริยสัจ ๔ คือ หลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงทรงตรัสรู้ทำให้บรรลุ สัมมาสัมโพธิญาณ พบทางที่ทำให้พ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง การอบรมสั่งสอนในเรื่องนี้จึงมีเพียงในพระพุทธศาสนาเท่านั้น

พระพุทธองค์ทรงสอนอะไร

นับเป็นคำถามที่สำคัญยิ่งสำหรับชาวพุทธ ซึ่งสามารถตอบได้อย่างหลากหลายทีเดียว ยากแก่การชี้ถูกผิดด้วย เพราะพระองค์ทรงเผยแผ่พระธรรมคำสอนไว้มากมายเหลือคณานับ ตลอดระยะเวลาอันยาวนานถึง ๔๕ ปี หลังจากการตรัสรู้ เมื่อทรงดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ไม่นานนัก ได้มีการสังคายนาคำสอน รวบรวมไว้ในพระไตรปิฎกได้มากถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งเป็น พระวินัยปิฎก (ข้อพึงปฏิบัติของพระสงฆ์) จำนวน ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ พระสุตตันตปิฎก (พระธรรมเทศนาคำบรรยายต่าง ๆ ที่ตรัส

ให้เหมาะกับบุคคลและโอกาสตลอดจนบทประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวทั้งหลายที่เป็นชั้นเดิมในพระพุทธศาสนา) จำนวน ๒๑,๐๐๐ พระธรรมชั้น และ**พระอภิธรรมปิฎก** (หลักธรรมและคำอธิบายที่เป็นหลักวิชาล้วน ๆ ไม่เกี่ยวข้องด้วยบุคคลหรือเหตุการณ์) จำนวน ๔๒,๐๐๐ พระธรรมชั้น เราสามารถเลือกส่วนที่เห็นว่าสำคัญมาตอบคำถามนี้ได้ อย่างไรก็ตามผิด การรู้เฉพาะส่วนที่มีประโยชน์ในวงแคบ จึงควรหาคำตอบในภาพรวมที่เป็นหัวใจของคำสอน ซึ่งพอประมวลได้จากการถ่ายทอดของครูบาอาจารย์ผู้รู้จริง และจากการสรุปเนื้อหาจากพระไตรปิฎกย่อให้เหลือสั้นที่สุด ในรูปของหัวใจแห่งพระพุทธศาสนา ก็น่าจะเกิดประโยชน์ต่อสาธุชนในวงที่กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยขอนำเสนอพอเป็นสังเขป ดังนี้

หลวงพ่อจรัญ ฐิตะธัมโม (พระธรรมสิงหบุราจารย์) อดีตเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี ได้เมตตาสอนว่า สารสำคัญในคำสอนของพระพุทธองค์ พอสรุปได้ ๔ ประการ ได้แก่

๑. ความเป็นจริงตามธรรมชาติ
๒. ความมีเหตุผล
๓. กฎแห่งกรรม
๔. ความผิใจ

สำหรับคำตอบที่ผ่านการวิเคราะห์/สังเคราะห์ในเชิงวิชาการ ด้านพุทธศาสตร์ จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่พุทธศาสนิกชน ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ สรุปได้ว่า พระพุทธองค์ทรงสอนเพียงสองเรื่อง คือ “ความทุกข์” และ “ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์”

ความทุกข์เป็นส่วนของ “โลกียธรรม” ที่ปุถุชนคนยังไม่สิ้นกิเลสทั้งหลายข้องแวะอยู่ เป็นเรื่องที่อยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์ มีการปรุงแต่งและเกิดดับอยู่ตลอดเวลาในโลกของสมมติมายา หาตัวตนที่แท้จริงไม่ได้เลย

สำหรับความดับไม่เหลือแห่งทุกขนั้น เป็นส่วนของ “โลกุตระธรรม” เกี่ยวข้องกับสภาวะที่เป็นอมตะ สะอาด สว่าง สงบ ปราศจากการปรุงแต่ง และความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนอยู่ในเอกภาพเดียวกันหมด สงบเย็นอยู่เช่นนั้นชั่วนิรันดร์ ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาปฏิบัติธรรม บำเพ็ญจิตภาวนาจนเกิดปัญญารู้แจ้งเห็นจริง ละความยึดติดถือมั่นในทุกสิ่ง

โดยเฉพาะความรู้สึกว่ามี “ตัวเรา” และ “ของเรา” เพราะเข้าใจชัดตรงแล้วว่ามันไม่มีอยู่จริง คือเป็นสภาวะที่เรียกว่า “นิพพาน” นั่นเอง

ข้อควรรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม

การปฏิบัติ คือ การนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์มาลงมือปฏิบัติ ซึ่งอาจทำได้หลายลักษณะ ยากง่ายและให้ผลแตกต่างกันไป มากบ้างน้อยบ้าง ขึ้นอยู่อยู่ที่ศรัทธาและความมุ่งหมายในการปฏิบัติของแต่ละคน อาทิ การเจริญพุทธมนต์ การเดินจงกรม การนั่งสมาธิ การเพ่ง กสิณ การเฝ้าสังเกตความเคลื่อนไหวทางกาย ความแปรเปลี่ยนของความคิด และจิตใจ ทำได้อย่างต่อเนื่องและเห็นได้ชัดขึ้นมากเท่าใด ความก้าวหน้าทางธรรมก็ยกระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ ไม่จำเป็นต้องลองผิดลองถูกไปทุกทาง หาโอกาสพบครูบาอาจารย์ที่น่าเคารพนับถือ ขอคำแนะนำสั่งสอนจากท่าน หรือข้อปฏิบัติธรรมในสำนักที่เรารู้สึกศรัทธา เพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้อง นำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันตามที่เราสะดวก ความเจริญในธรรม ย่อมเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ซึ่งแต่ละคนจะรู้ได้ด้วยตนเอง วิธีวัดง่าย ๆ คือ มองย้อนไปในอดีตก่อนที่เราจะหันมาศึกษาปฏิบัติธรรม เปรียบเทียบนิสัยใจคอในวันนั้นกับวันนี้ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ลดลงหรือไม่ มีความเมตตากรุณาต่อคนและสัตว์ทั้งหลาย เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด จิตใจความสงบเย็น อิ่มเอิบมากขึ้นหรือน้อยลงอย่างไร เนื้อเณท์วัดอื่นใดก็คือ เรามีสติ (ความระลึกได้) สัมปชัญญะ (ความรู้ตัว) และปัญญา (ความรู้ชัดตรงตามความเป็นจริง) สูงกว่าเดิมบ้างบ้างไหม เมื่อพบว่า

ผลโดยรวมเป็นไปในทางบวก ก็ย่อมช่วยให้เกิดกำลังใจใช้ชีวิตอย่างถูก
ทำนองคลองธรรมต่อไป อย่างมีความทุกข์น้อยลงทุกที ไกลจากความหลุดพ้น
จากความเป็นปุถุชน เข้าสู่สถานะของอริยชนมากขึ้นทุกขณะ การปฏิบัติ
ธรรมจึงมิใช่เรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนหรือน่าเบื่อหน่ายแต่อย่างใด

ถึงจุดนี้คงพอสรุปได้ว่า การปฏิบัติช่วยให้เราพ้นทุกข์ได้อย่างไร
ตรรกะไม่ซับซ้อนเท่าใดนัก จากสาระต่าง ๆ ที่นำเสนอมาตั้งแต่ต้น ชี้ให้
เห็นว่า ชีวิตคืออะไร ความทุกข์เกิดขึ้นได้อย่างไร และการปฏิบัติธรรมช่วย
ให้เรารู้และเข้าใจโลกและชีวิตได้ถูกต้องยิ่งขึ้น ด้วยการพัฒนาสติ สัมปชัญญะ
จนเกิดปัญญาเห็นแจ้งในความจริงทั้งมวล แม้จะยังไม่ถึงขั้นหลุดพ้นจาก
ความเป็นปุถุชน ก็ยังมีศักยภาพทางความคิดสูงขึ้นตามลำดับ ดำเนินชีวิต
อย่างถูกทำนองคลองธรรม ย่อมมีความทุกข์น้อยกว่าครั้งที่ไม่สนใจการ
ศึกษาปฏิบัติธรรม แค่นี้ก็ถือได้ว่าไม่เสียทีที่ได้เกิดเป็นมนุษย์ และได้พบ
กับพระพุทธศาสนาแล้วครับ

สรุบบัญญา

พุทธธรรมนำจิตใจให้ผ่องแผ้ว
ช่วงชิงบุญกุศลทุกโอกาสบนถนนหนามมอง
รู้จักคิดเห็นผิดถูกปลูกดรรรลง
ดองประดองกรองกินกินอุปมา
ใช้ชีวิตมติดัดข้องผองตณนา
มุ่งนำพาชีวิตตนพ้นทางพ่าย
สร้างกุศลผลผูกพันก่อนวันวาระ
เรื่องร้อนร้างดองนางนางทางชีวิต
แก้ไขซึ่งถึงพิษภังในสงสาร
เคยไฉวันพ้นผ่านหนานเนลือก
หาจุดจบประสมขัดโลกีย์
สร้างความดีเป็นดริ้วตัวชั่ววันรันดร์

นรชาติ

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗